

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Гэтымі днямі ў Мірскім замку пачынаюць абжываць адноўленую ўнікальную перліну беларускай мінуўшчыны...

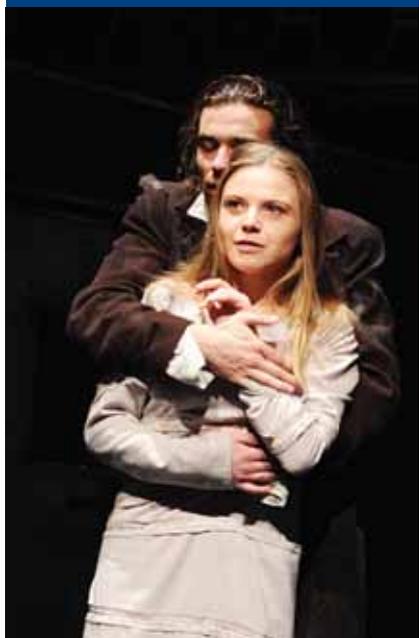
Сёння сталічны Футбольны манеж прымае ўдзельнікаў грандыёзнага заключнага канцэрта Рэспубліканскай грамадска-культурнай акцыі «Беларусь — гэта мы!», якая цягам года пабывала ў дзясятках вялікіх і малых населеных пунктаў нашай Радзімы...

Фота Аляксандра ХІТРОВА, Б'елга

С. 8

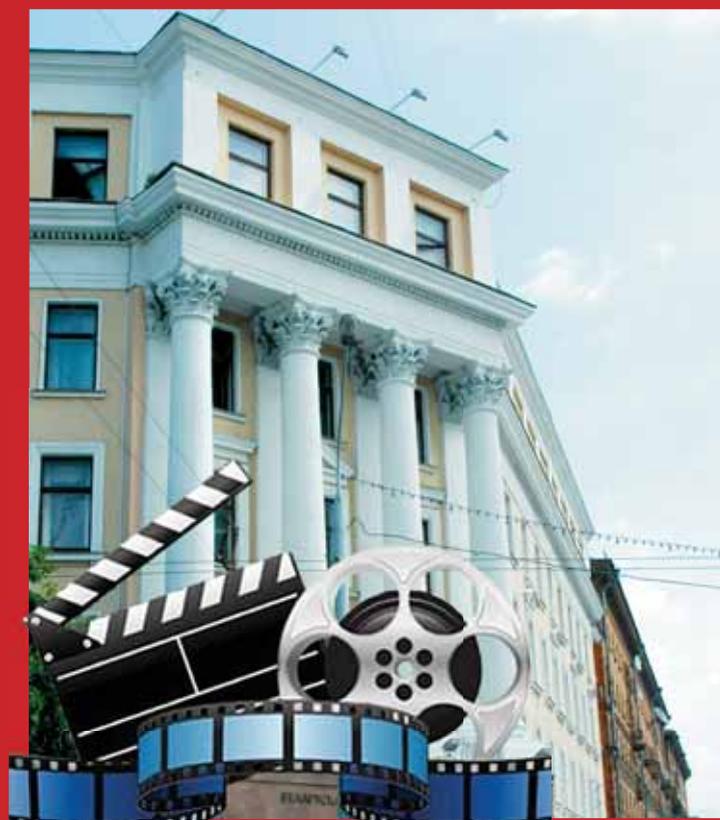
БЕЛАРУСЬ: ПЕСНЯ ХХІ СТАГОДДЗЯ

С. 14

С. 23

С. 6

С. 4 — 5

Аляксандр Лукашэнка:

“Мы выпрацавалі стратэгію абнаўлення...”

“Гэта момант ісціны для ўсіх — для ўлады, грамадства і кожнага грамадзяніна”

Прыярытэтнымі накірункамі развіцця краіны на наступную пяцігодку дэлегаты IV Усебеларускага народнага сходу, сярод іншага, вызначылі карэнную мадэрнізацыю ўсіх галін эканомікі, развіццё чалавечага патэнцыялу, стымуляванне прыватнай ініцыятывы, рост экспарту і развіццё імпартазамышчальнай вытворчасці, устойлівае развіццё рэгіёнаў... І ўжо некалькі дзён працягваюцца абмеркаванні гэтых ключавых перспектыву Беларусі, акрэсленых на ўсенародным веча. Гэтым разам у сценах Палаца Рэспублікі ён сабраў 2,5 тысячы чалавек з усіх куточкаў краіны, якія прадставілі самыя розныя катэгорыі насельніцтва і абсалютна ўсе сферы нашага жыцця. Ён яркая пацвердзіў адзін з актуальных і неаспрэчных у нашай дзяржаве тэзісаў, агучаных Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Аляксандрам Лукашэнкам: “Галоўнае — гэта права народа самастойна выбіраць стратэгію сацыяльна-эканамічнага, палітычнага і культурнага развіцця, адстойваць уласныя нацыянальныя інтарэсы і забяспечваць рост узроўню жыцця”.

Фота Дзяніса Ельчэва

Цэнтральнай і важнейшай падзеяй першага дня Сходу стаў даклад Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнка, у якім кіраўнік дзяржавы прааналізаваў, што было зроблена за мінулыя пяцігодку, і акрэсліў стратэгічныя планы на будучую. “Мы ўжо навучыліся вырашаць любыя задачы і здольныя працаваць ва ўмовах суцэльнай канкурэнцыі, — зазначыў ён. — Нам зараз нельга спыняцца. Стратэгічная мэта — увайсці ў лік першых 50 краін свету з найвышэйшым індэксам развіцця чалавечага патэнцыялу”. Пры гэтым Прэзідэнт акрэсліў пяць асноўных складнікаў дзясягнення гэтай мэты: паўнацэнная сям’я, здароўе, адукацыя, рэальныя даходы і камфортнасць жыцця, і кожны з гэтых накірункаў дзейнасці будзе знаходзіцца ў пастаянным полі ўвагі дзяржавы.

Побач з найважнейшымі пытаннямі сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны асобная ўвага ў дакладзе Прэзідэнта была скіравана на маладое пакаленне: “Сёння краіне як ніколі неабходна ініцыятыўнасць і энергія моладзі. Менавіта гэтыя якасці забяспечваюць дынамічнае развіццё краіны. У нас створаны ўсе ўмовы, каб кожны чалавек мог рэалізаваць сябе ў роднай краіне — на вытворчасці, у бізнесе, навуцы, мастацтве”. І для таго, каб сучасныя маладыя людзі не з’яжджалі працаваць за мяжу, а знаходзілі магчымасці для ўласнай рэалізацыі на радзіме, неабходна не прудумваць абмежавальныя меры, а — ствараць заахвочвальныя. “Функцыя дзяржавы — даць моладзі жыццёвы “трамплін” і базавыя гарантыі ўпэўненасці ў заўтрашнім дні”, — сказаў Прэзідэнт.

Разам з тым, Лідар краіны падкрэсліў: “Як бы непапулярна гэта ні гучала, але ва ўзаемаадносінках паміж чалавекам і дзяржавай абавязальнасць павінны рэальна набыць двухбаковы і ўзаемны характар. Першым задаваць пытанне: “Што дзяржава мне дала?”, кожны павінен спытаць сябе, што ён карысна зрабіў для сваёй Бацькаўшчыны”.

Фота Мікалая Пітрова, БелТА

Другая палова першага дня згуртавала работу дэлегатаў па профільных секцыях, у якіх абмяркоўваліся вузаспецыяльныя пытанні і праблематыка. У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі пад старшынствам кіраўніка Канстытуцыйнага суда Беларусі Пятра Міклашэвіча сабраліся прадстаўнікі ўстаноў культуры, аховы здароўя і СМІ.

Намеснік міністра культуры Тадэуш Стружэцкі, які першым атрымаў слова, распавёў прысутным больш падрабязна пра тое, што ж уяўляе з сябе сёння той “стратэгічны рэсурс дзяржавы”, стрыжань духоўнасці і адзін са складнікаў дзяржаўнай ідэалогіі, якой з’яўляецца галіна культуры. Адно толькі ў сістэме Мінкультула сёння актыўна і плённа функцыянуе 9000 устаноў культуры, у якіх працуе каля 48 000 спецыялістаў. А колькі яшчэ навукаецца ў больш як паўтысячы

“Нацыянальная культура — неад’емны складнік суверэнітэту”

3 выступлення Прэзідэнта краіны на IV Усебеларускім народным сходзе

Фота Алега Файніцкага, БелТА

“Дабрабыт нацыі вызначаецца яе эканамічным патэнцыялам. Зразумела, што без яго няма моцнай дзяржавы. Але і без развітай духоўнай культуры таксама няма дзяржавы.

Культура фарміруе дух нацыі! Вось чаму на першы план вылучаецца задача маральнага выхавання чалавека, захавання і ўмацавання культурных і ідэалагічных асноў дзяржавы і грамадства.

У Беларусі створаны неабходныя ўмовы для развіцця ўсіх відаў мастацтва і культуры.

Сёння можна ўпэўнена сказаць: мы ўзнялі культуру з развалу, выцягнулі яе з палітычных разборак.

Разам з тым, трэба прызнаць, што патэнцыял нацыянальнай культуры недастаткова выкарыстоўваецца для фарміравання і ўмацавання міжнароднага іміджа краіны.

Неабходна працаваць над стварэннем культурна-гістарычных брэндаў, якія маглі б ярка, пазітыўна і поўна прадстаўляць нашу краіну за мяжой. У нас ёсць што паказаць і чым здзівіць замежных гасцей.

Мастацтва павінна дапамагаць цаніць нашу гісторыю, абуджаць у людзях патрыятычныя пачуцці, выхоўваць высокія нормы маралі і маральнасці. Нам востра не хапае высакакласных кніг, спектакляў, кінафільмаў пра жыццё нашай маладой дзяржавы, пра жыццё нашых людзей. Праз мастацтва народ павінен ведаць сучаснікаў! І мы за гэтыя фільмы, кнігі, вершы і іншае гатовы плаціць немалыя грошы. Дайце іх!

Перакананы, што беларускі народ прадоўжыць папаўняць сусветную скарбонку вялікімі імёнамі і творами.

Найважнейшы нацыянальны культурны набытак — гэта беларуская мова. Цягам стагоддзяў на нашай зямлі мірна і плённа ўжываюцца дзве роднасныя мовы. І дзякаваць богу, што яны так ужыліся і ні адна з іх ад гэтага не пацярпела. Мы збераглі ад разбурэння адзіную літаратурную беларускую мову, не дазволілі яе ператварыць у зброю палітычнага супрацьстаяння і дыскрымінацыі.

І ў далейшым ніякай прымуовай беларусізацыі, роўна як і русіфікацыі, у краіне не будзе!

Прызнанне беларускай і рускай моў дзяржаўнымі адпавядае як гістарычным традыцыям, так і сучаснаму стану моўнай сітуацыі ў краіне. Гэта свядомы выбар нашага народа!”

бізнесменаў, якія займаюцца дабрачыннасцю і ахвяруюць свае грошы на рамонт і рэстаўрацыю культурных пабудоваў, што з’яўляюцца гісторыка-культурнымі помнікамі Беларусі.

Намеснік міністра інфармацыі Лілія Ананіч, аналізуючы дзейнасць айчынных СМІ (на сённяшні дзень іх колькасць, у параўнанні з мінулым, вырасла практычна ў дзесяць разоў і складае паўтары тысячы), распавяла, што сацыялагічныя апытанні, якія праводзіліся за апошнія пяць гадоў, сведчаць: менавіта нацыянальныя сродкі масавай інфармацыі фарміруюць грамадскую думку, і галоўны злог гэтага — аб’ектыўнасць, адкрытасць і праўдзівасць. Асаблівы акцэнт Лілія Ананіч зрабіла на ўнікальнай па сваёй сутнасці практыцы: толькі ў нас дзейнічае спецыяльны Указ аб крытычных выступленнях у СМІ, згодна з якім кампетэнтныя органы павінны рэагаваць і прымаць адпаведныя меры па дадзенай крытыцы. Так што, па сутнасці, прэса ў поўнай ступені апраўдвае сваю назву “чацвёртай улады”, з’яўляючыся паўнапраўным партнёрам органаў дзяржаўнага кіравання.

Вечарам дэлегаты Усебеларускага народнага сходу наведлі сталічную “Мінск-Арэну”, дзе іх цягам некалькіх гадзін радавалі сваёй творчасцю айчынных майстры мастацтваў, якія прадставілі багатую і разнастайную канцэртную праграму.

Другі дзень Сходу прайшоў пад знакам выступленняў удзельнікаў Сходу і дэбатаў па азначаных Прэзідэнтам краіны стратэгічных накірунках развіцця краіны на будучую пяцігодку. Па заканчэнні іх дэлегаты прынялі Рэзалюцыю IV Усебеларускага народнага сходу, у якой пацвердзілі вектары будучага курсу развіцця нашай краіны.

Таццяна КОМАНОВА

Два вялізныя тамы, пад 600 старонак у кожным, каля 3000 здымкаў больш чым 260 аб'ектаў нашай сучаснай незалежнай краіны... Фотаальбом Беларускага тэлеграфнага агенцтва "Беларусь, якая стварае" ("Беларусь создающая") аднымі з першых пабачылі дэлегаты IV Усебеларускага народнага сходу. Дарэчы, выхад унікальнага выдання пад час усенароднага веча быў адзначаны Прэзідэнтам Аляксандрам Лукашэнкам.

У сераду ўжо жыхары Гомеля маглі ацаніць якасці новага праекта БелТА, які на мінулым тыдні прэзентавалі ў Палацы Рэспублікі: адкрыццё выстаўкі фотаздымкаў з альбома адбылося ў Гомельскім грамадска-культурным цэнтры.

У невялічкай паўзе паміж новымі паездкамі і справамі карэспандэнту "К" удалося ўзяць эксклюзіўнае інтэрв'ю ў кіраўніка праекта "Беларусь, якая стварае", генеральнага дырэктара БелТА Дзмітрыя ЖУКА.

— Дзмітрый Аляксандравіч, як нарадзілася ідэя фотаальбома?

— Ідэя належыць Кіраўніку дзяржавы. Неяк на адной з нарад ён прапанаваў: няблага было б усё, што зроблена за гэты час, сабраць пад адной вокладкай. Адбылося тое прыкладна год таму, і мы ўсё баяліся падступіцца да здзяйснення прапанаванай задумкі. А потым рашыліся: падумалі, ну хто, калі не мы, гэта зробіць, у каго ёсць усе фотаархівы найноўшай гісторыі? І так паціху ўцягнуліся ў праект. Мелі пэўны перасцярогі, маўляў, будзе складана працаваць, а ў выніку высветлілася: самае складанае — вызначыцца з тымі аб'ектамі, якія трапяць у кнігу. Бо ў краіне за гэты час зроблена столькі і прыгожага, і карыснага для людзей, што выбіраць з гэтага — справа проста няўздзячная.

Паглядзіце, усё важна: і нашы новыя будынкі — Нацыянальная бібліятэка Беларусі, "Мінск-Арэна", чыгуначны вакзал у сталіцы, Палац Рэспублікі, адрэстаўраваныя Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета, Мірскі замак, Палацава-паркавы ансамбль у Нясвіжы, — і, у той жа час, дзясяткі новых бальніц, паліклінік, школ, якія адкрыліся за апошнія 10 — 15 гадоў, — як пакінуць іх без увагі? Як не адлюстравіць Дзяржпраграму адраджэння і развіцця сяла? Або стварэнне нашага камбайна? Ці адкрыццё двух нашых новых універсітэтаў — у Пінску і ў Баранавічах? Усё важна, і мы імкнуліся надаць увагу кожнай прырытэтнай галіне развіцця краіны.

— Вы імкнуліся стварыць хроніку здзяйсненняў?

— Гэта не хроніка, а хутчэй, справаздача аб зробленым. Мы кіраваліся не храналагічным прынцыпам пабудовы кнігі, а стварылі адмысловыя раздзелы: "Культура і мастацтва", "Рэлігія", "Прамысловасць", "Адукацыя", "Спорт", у якіх імкнуліся распавесці, паказаць людзям, што адбываецца, што ўжо ёсць у нашай краіне ў адпаведнай галіне. Ведаецца, часам здараецца: чалавек, які жыве, да прыкладу, у Гомелі, наўрад ці ведае аб зробленым на Віцебшчыне, Брэстчыне, а фотаальбом дазваляе дазнацца пра здзяйсненні ва ўсіх абласцях. Безумоўна, у першую чаргу кніга будзе карысная для нашай моладзі, якой сёння па 19 — 20 гадоў. Адначу: "Беларусь, якая ствараецца" трапіла ва ўсе бібліятэкі нашых вышэйшых навучальных устаноў. Сёння паглядзець фотаальбом зможа ўсё айчынае студэнцтва.

— Адзін з самых буйных раздзелаў кнігі — "Культура і мастацтва": ён адкрывае двухтомнік і налічвае 126 старонак. Якія аб'екты трапілі ў гэты блок?

Аляксандр ЯФРЭМАЎ, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, кінарэжысёр:

— У сваім выступленні Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што асноўная маса фільмаў, якія сёння здымаюць беларускія кінематаграфісты, не адлюстроўвае нашу сучаснасць — тыя працэсы, што адбываюцца ў эканоміцы, палітыцы, сацыяльным жыцці...

— Любы час патрабуе свайго асэнсавання. У мастацтве адзін са шляхоў гэтага — пошукі героя, адпаведнага часу. Але гэта надзвычай няпростая задача, і ва ўсе часы мала каму ўдавалася па-сапраўднаму знайсці яго. Ubачыць, адшукаць такога героя для дня сённяшняга — вось тая задача, якую, перакананы, ставіць перад сабой кожны сур'ёзны творца. Знойдуцца такія героі — з'явіцца новыя цікавыя творы.

— А дзе сваіх герояў шукаеце вы як кінарэжысёр?

— Найперш — у тых карцінах, якія здымаю. Тры мае апошнія стужкі — пра вайну. А перад гэтым быў фільм "Рыфмуецца з любоўю", дзе рэальным прататыпам была наша прафесар Алейнікава з Дзіцячага анкагематалагічнага цэнтру. Так было ва ўсе часы: пісаць пра сучаснасць цяжэй, чым пра мінулае або нават будучае. У мастацтве мала што бывае лёгка. Таму чакаць, што геніяльныя творы будуць нараджацца па замове, наўрад ці варта. Для нас яны, часцей за ўсё, з'яўляюцца як нечаканая, непрадказальная радасць. Хацелася б, каб гэтых радасцей было больш. Дзеля гэтага трэба працаваць! Аддана, бескампрамісна і — прафесійна. Гэты "рэцэпт", дарэчы, агучыў і Прэзідэнт. І не толькі для дзеячаў культуры.

Дзмітрый ЖУК, генеральны дырэктар РУП "Беларускае тэлеграфнае агенцтва":

"Сучасная, самастойная краіна, у якой хочацца жыць"

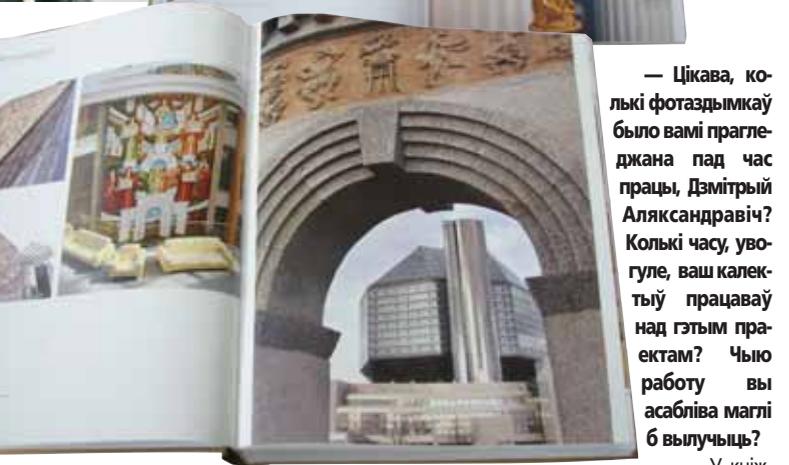
Першы раздзел "Беларусі, якая стварае" — "Культура і мастацтва"

— Мы зрабілі акцэнт на самых вядомых пабудовах, будынках і аб'ектах галіны. Гэта і Віцебскі Летні амфітэатр, і, безумоўна, Нацыянальная бібліятэка Беларусі, Мірскі замак, Палацава-паркавы ансамбль у Нясвіжы, Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь, той жа гонар Гомеля — палац Румянцавых і Паскевічаў, — помнікі, якія ведаюць усё ў краіне, і тыя, што мо і не заўжды на слыху, але іх варта наведаць: палац у Пружанах, палац Пацёмкіна ў Крычаве... Аб'ектаў вельмі шмат, кожны з іх мусіў быць прадстаўлены найлепшым чынам.

— Ці была спакуса збочыць з "магістралі" прэзентацыі галоўных аб'ектаў і падрабязней паказаць тыя помнікі, гістарычныя будынкі, што мала вядомыя сучаснаму глядачу?..

— Хачу падкрэсліць: наш фотаальбом разлічаны не толькі на беларускага чытача, але і на замежнага. Невыпадкова каталог быў выдадзены на дзвюх мовах: рускай і англійскай. Таму мы вырашылі спыніцца на тым, каб у асноўным паказаць вядомае, лепшае, адноўленае, адрэстаўраванае, каб прывабіць як беларускіх, так і замежных сучаснікаў да нашай гістарычнай спадчыны.

— Цікава, колькі фотаздымкаў было вамі прагледжана пад час працы, Дзмітрый Аляксандравіч? Колькі часу, увогуле, ваш калектыў працаваў над гэтым праектам? Чью работу вы асабліва маглі б вылучыць?

— У кніжцы засталася прыкладна каля 2700 фотаздымкаў, а перагледжана было ў тры, нават у чатыры разы больш. Штосьці даводзілася нават пераздымаць, зноў і зноў адпраўлялі карэспандэнтаў на месцы, каб атрымаць падтэрміны нам ракурс, эмоцыю. Працавалі над фотаальбомам з сакавіка месяца, і гэта зусім малы тэрмін для такога аб'ёму працы. Калі б не вялікая каманда БелТА — не спра-

віліся б. Таму нават і вылучыць кагосьці цяжка: усе — малайцы! Гэта і фотакарэспандэнты, чые майстэрства цяпер могуць ацаніць мільёны, і дызайнеры, і рэдактары нашага выдавецтва, і людзі, якія працавалі з фотаархівам (у кнізе шмат здымкаў з фотатэкі), і перакладчыкі... Увесь калектыў складае 30 чалавек.

— Які далейшы лёс фотаальбома? Прыемна, што Кіраўнік дзяржавы адзначыў выхад вашага выдання на IV Усебеларускім народным сходзе.

— У бліжэйшы час запланаваны прэзентацыі "Беларусі, якая стварае" ў абласцях краіны. Больш за тысячы экзэмпляраў мы аддалі ў бібліятэкі ВНУ, як я ўжо казаў. Аднак згодны, наклад у 5000 асобнікаў — гэта не так ужо і шмат. Але будзе попыт — будзе і прапанова. Усё ж не трэба забываць, што выданне фотаальбома такога кшталту — не таннае. Лёс кнігі можа быць і такі: праз некалькі гадоў дадаць у яе фотаздымкі новых здзяйсненняў, дапрацаваць і выпусціць выданне новым накладам. Варыянты ёсць.

— Вы перагледзелі некалькі тысяч фотаздымкаў, кіравалі працай калектыву пад час стварэння фотаальбома. Якой Беларусь паўстала ў выніку перад вамі? Якой вы яе бачыце?

— Хачу заўважыць, што як кіраўнік БелТА, ў дзень я праглядаю больш за сотню фота, таму вялікіх адкрыццяў пад час працы над каталогам у мяне не адбылося. Гэта тое, што паўсядзённа адбываецца ў нашай краіне, усе цуды, якія здзяйсняюцца кожны дзень. А калі казаць пра асабісты ўражанні, то Беларусь для мяне — краіна родная. Сучасная, самастойная краіна, у якой хочацца жыць.

І нават у тым, што мы паказалі, нашых заслуг няма: гэта тое, што зрабілі беларускія людзі, беларускі народ, ствараючы нашу дзяржаву.

Гутарыла Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Форум: уражанні ад падзеі

Уладзімір ЗІНКЕВІЧ, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў:

— Ісці ў нагу са сваім народам і ўзабагачаць нацыянальную культуру яркімі творамі мастацтва — вось тая задача, якія, перакананы, мусіць ставіць перад сабой кожны сапраўдны мастак. Гэта вельмі важная місія, таму што сёння нам проста неабходна акрыліць чалавека, даць яму магчымасць паглядзець на свет іншымі вачыма, убачыць яго востра і ўсебакова. І, я лічу, гэта — задача не толькі мастацтва, але і адзін з вектараў культурнай палітыкі нашай дзяржавы сёння: зрабіць чалавека актыўным, цікавым, каб ён, у сваю чаргу, фарміраваў вакол сябе творчае і цікавае асяроддзе.

Галіна ГАРЭЛІК, дырэктар Івацэвіцкай ЦБС:

— Я адчула далучанасць да важнай агульнадзяржаўнай справы далейшага ўмацавання дабрабыту краіны. Яшчэ раз пераканалася: наш лёс — у нашых руках. Не чакала, што дэлегатам на гэты важны форум абяруць менавіта мяне. Адчуваю пашану і адказнасць. Пачула на Сходзе і пра сферу культуры, пра перспектывы яе далейшага развіцця. Надта парадавала, што яшчэ больш жыцца з'явіцца для нашай моладзі. Значыць, больш маладых спецыялістаў будзе і ў Івацэвіцкай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэме. Усё гэта — вялізны плюс нашай рэгіянальнай культуры.

Уважліва пераканваюся ў словах Кіраўніка дзяржавы аб тым, што беларуская вёска якасна змяніла аблічча, і працэс гэты будзе доўжыцца. Дарэчы, сёння ў вёсцы Мілейкі нашага раёна адкрываецца новы сельскі Дом культуры, рэканструяваны з былога дзіцячага садка. У СДК месціцца і новая бібліятэка, плошчы ды магчымасці якой значна павялічыліся. Праграма развіцця краіны, агульная на Усебеларускім народным сходзе, будзе годна, упэўнена рэалізуюцца.

Барыс СВЯТЛОЎ, рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў:

— Прэзідэнт у сваім выступленні адзначыў, што будучае нашай краіны сёння актыўна ствараецца і фарміруецца ў айчынных ВНУ. Мне як рэктару Універсітэта культуры і мастацтваў было прыемна і важна гэта пачуць. На сённяшні дзень наш універсітэт — вядучая ВНУ ў галіне, штогод мы выпускаем велізарную колькасць спецыялістаў па розных спецыяльнасцях. Так за гады свайго існавання (а нам сёлета споўнілася 35) з нашых сцен выйшла прыкладна 20 тысяч чалавек, якія працуюць сёння ва ўстановах культуры і мастацтва па ўсёй Беларусі!

І, канешне ж, вельмі актуальны тэзіс Прэзідэнта аб тым, што ў будучай пяцігодцы неабходна павышаць якасць, у тым ліку, адукацыі, падрыхтоўкі нашых спецыялістаў. Гэта тое, што я ўзяў сабе на ўзбраенне, і тое, што абавязкова буду выконваць.

— Як стратэгічна падыдзеце да гэтай задачы?

— Гэта будзе і адкрыццё новых спецыяльнасцей, і палыбленне, паляпшэнне тых форм навучання, якія існуюць на сённяшні дзень.

30 верасня ў час наведання Нацыянальнага мастацкага музея Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка адобрыў ідэю стварэння ў Мінску Цэнтра сучаснага мастацтва. Кіраўнік дзяржавы даў даручэнне прапрацаваць пытанне з прывязкай Цэнтра да пустыючага будынка ў парку Чалюскінцаў. Менавіта яго і прапаноўвалі на сустрэчы пад гэтую мэту.

Ініцыятарам праекта выступіў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка. Інфармацыя пра яго, растыражаваная СМІ, адразу выклікала бурлівы розгалас. Вось і пад час нядаўняй “гарачай лініі” Паўла Латушкі ў Інфармацыйным цэнтры “Культура-інфа” гэтая тэма гучала неаднаразова. Што характэрна, закраналі яе не мастакі-эксперыментатары, асабіста зацікаўленыя ў новай пляцоўцы, а самі мінчане, прычым самага рознага веку.

Прынцыповае рашэнне ўжо прынята: Цэнтр — быць! Але дэталі гэтага праекта выклікаюць нямала пытанняў, датычных яго канцэпцыі, функцый, “эстэтычных параметраў”, месца на карце Мінска і — шырэй — культурнай карце краіны. Скептыкі (ну куды ж без іх у такой маштабнай справе?) тым часам ставяць пытанне яшчэ вастрэй: ці ўдасца запоўніць новыя сцены вартым увагі “зместам”?

Адказы на гэтыя ды многія іншыя пытанні можна атрымаць ужо сёння. Міністэрства культуры краіны даручыла Музею сучаснага выяўленчага мастацтва распрацоўваць гэтую ідэю, вывучаючы і аналізуючы замежны досвед. Таму і абрысы прынцыпова новай для Беларусі інстытуцыі паступова вымалёўваюцца на даляглядзе — хай сабе палкуль толькі ў выглядзе праектаў.

Для глядача і для аўтара

З тым, што стварэнне ЦСМ мае важкі іміджавы аргумент, спрачацца не выпадае. У апошнія гады істаблішмент постсавецкіх краін ахапіла сапраўдная мода на contemporary art. Менавіта таму цэнтры сучаснага мастацтва сталі расці ў нашых суседзях у грыбы пасля дажджу.

Не так даўно ўбачыў у Інтэрнэце фотаздымак, на якім паважнага веку ўкраінскія палітыкі і грамадскія дзеячы ўважліва разглядаюць заспіртаваную Дэм’янам Хэрстам акулку. Яшчэ гадоў дзесяць таму такая сцэна выклікала б у мяне сапраўдны шок. Але сёння кіеўскі Цэнтр, створаны за сродкі аднаго з найбуйнейшых бізнесменаў краіны, стабільна прыцягвае на свае вернісажы VIP-публіку. А літаральна з паўгода таму ў сталіцы Украіны паўстаў і яшчэ адзін ЦСМ — гэтым разам дзяржаўны.

Падобныя цэнтры сёння існуюць амаль ва ўсіх сталіцах суседніх з намі дзяржаў. Выключэнне складае толькі Рыга, дзе рэалізацыю амбітных задум, падобна на тое, “адкарэкціраваў” сусветны эканамічны крызіс. У Маскве такіх інстытуцыяў, прынамсі, пяць — як дзяржаўных, так і створаных па ініцыятыве мецэнатаў.

Беларускі варыянт стане своеасаблівым “міксам”, аналагаў якому ў свеце не так і шмат. Як мяркуецца, фінансаванне будаўнічых працаў мінскага ЦСМ будзе адбывацца з некалькіх крыніц адначасова — у тым ліку, вядома, і з дзяржаўнага бюджэту. Адзін з найбуйнейшых банкаў краіны ўжо сёння выказаў гатоўнасць далучыцца да гэтага праекта ў якасці партнёра і мецэната, дэманструючы тым самым, што агульнаеўрапейскія ментальныя тэндэнцыі не абыходзяць і Беларусь. І гэта, зрэшты, заканамерна.

Тыпалогія падобных інстытуцыяў у свеце таксама даволі размаітая. Варшаўскі Замак Уяздоўскі — гэта паважная ўстанова з усімі вонкавымі арыбутамі музея. Берлінскі “Тахелес” — поўны яе антыпод: ніякіх рамак, ніякіх білецёраў на ўваходзе і кругласутачна адчыненыя дзверы для ўсіх аматараў “патусавацца”.

На думку дырэктара Музея сучаснага выяўленчага мастацтва Наталлі Шаранговіч, мінскі ЦСМ павінен знайсці максімальна выгоду (у творчым плане) кампраміс паміж дзвюма крайнасцямі. Ва ўсялякім выпадку, кавярня там будзе абавязкова. Але не проста як аб’ект інфраструктуры, а перадусім як зручная пляцоўка для правядзення камерных імпрэз у своеасаблівым фармаце.

Пэўныя элементы музея прадугледжаны і ў праекце айчыннага ЦСМ. Частка яго плошчаў будзе аддадзена пад пастаянную экспазіцыю з фондаў Музея сучаснага выяўленчага мастацтва — своеасаблівую рэтраспектыву беларускага мастацтва апош-

“гарачай лініі”, дарэчы, паважнага веку...). А для мастакоў, у сваю чаргу, — новай магчымасцю не толькі паказаць свае творы, але і, уласна, ствараць.

Літаратару для творчасці патрэбны асадка і нататнік. Многія віды сучаснага мастацтва вымагаюць куды больш тэхнічных прылад.

Вышыня столі як фактар арт-працэсу

Запытаў у знаёмага мастака, чаму ён дагэтуль не зладзіў прыстойнай персанальнай выстаўкі, задавальняючыся адно незлічонымі ўдзеламі ў групавых. Як выявілася, справа была не ў амбіцыях, а ў магчымасцях.

З дапамогай пальцаў адной рукі мой прыяцель пералічыў усе выставачныя пляцоўкі Мінска і падрабязна патлумачыў, чаму яму не пасуе ніводная з іх. Галоўная прычына заключалася ў

ную сувязь паміж плошчай палотнаў і сацыякультурнымі ды нават эканамічнымі варункамі развіцця грамадства. Логіка ў яе развагах сапраўды навідавоку: нядаўні “сыход у камернасць” зазвычай меў чыста меркантильную матывацыю і памкненні змясціцца ў гасцеўні заказчыкаў. Адпаведна, вяртанне мастакоў да “буйнога калібру” — добры сімптом. Але ж “буйнакаліберных” залаў, на жаль, пакуль не паболела. І гэты банальны фактар, вядома, не можа натхняць на ўзнёслы творчы пошукі.

Жывапіс — гэта толькі адна са шматлікіх форм існавання сучаснага мастацтва. Яшчэ адна — інсталцыя — прадстаўлена ў айчынным арт-кантэксце хіба фрагментарна. Прычына дакладна тая самая: рэалізацыя задум у гэтым рэчышчы патрабуе нават не плошчы, але аб’ёму, прычым часам даволі шмат. А кубаметраў выставачнай прасторы ў Мінску хранічна не хапае.

рэктар і спытаў: “Хлопцы, а дзе ў вас будзе сцэна?” Потым вельмі хутка была зманціравана патрэбная канфігурацыя святла — прычым канкрэтна “пад нас”. А ў Мінску ўсе залы маюць традыцыйны падзел на сцэну і партэр, святло там усталявана стацыянарна. Таму, каб рэалізаваць свае задумы, даводзіцца неяк выкручвацца...

Цэнтр сучаснага мастацтва дасць скільнікам да эксперыменту творцаў магчымасці самавыяўлення, пра якія яны раней не наважваліся нават і марыць.

Сур’ёзны грунт “моднай фішкі”

Джэнтрыфікацыя — гэта наданне новага жыцця непрывабным і занябаным участкам гарадской забудовы. Таму ўжо не першае дзесяцігоддзе лічыцца модным ствараць цэнтры су-

Прастора, створаная “пад нас”

"ПАРАМЕТРЫ"

ніх дзесяцігоддзяў, якая дазволіла б прасачыць яго эвалюцыю. Але астатняя плошча будзе прасторай для эксперыменту.

Большасць цэнтраў сучаснага мастацтва адрозніваюцца ад музеяў не толькі паводле канцэпцыі (пра гэта — пазней), але таксама і графікам працы. Музеі зачыняюцца з надыходам цемры, а ў ЦСМ у гэты час толькі пачынае віраваць жыццё. Там рэгулярна ладзяцца канцэрты, вечарыны, спектаклі, перформансы... І гэты “рух” прыцягвае нават тых, каго сілком не зацягнуць у традыцыйны музей.

Такое самае інтэнсіўнае насычэнне прасторы плануецца і ў мінскім Цэнтры сучаснага мастацтва. Вельмі важна, каб ЦСМ быў запатрабаваны аўдыторыяй, каб дзякуючы яму як мага больш людзей маглі звярнуць увагу на гэты цікавы аспект айчыннай культуры. Установа ствараецца не дзеля “пушчакі” — яна будзе існаваць для глядача і для аўтара. Першы атрымае магчымасць пашырыць свой круггляд, а другі — займее спрыяльныя ўмовы для самавыяўлення.

І сапраўды, цэнтры сучаснага мастацтва не выпадае разглядаць як забайкі істаблішменту. Для аўдыторыі, асабліва — маладзёжнай, яны становяцца новай магчымасцю “далучыцца да культуры” (уласна, менавіта пра гэта казалі адна з удзельніц згаданай

тым, што ягоныя больш як двухметровай вышыні палотны патрабуюць адмысловай экспазіцыйнай прасторы.

Куратары адной з частак сёлетняга фестывалю “Art.InTouch”, які быў зладжаны Музею сучаснага выяўленчага мастацтва і ставіў сабе за мэту зрабіць яго своеасаблівым зрэз, вынайшлі цудоўны ў плане сваёй мінімалістычнай пераканаўчасці экспазіцыйны ход. Кожны з тузіна ўдзельнікаў выстаўкі прадставіў па адным сваім буйнафармачным творы, які, у той самы час, сцісла і паўнаватна выяўляў мастацкую практыку аўтара.

Выстаўка атрымалася надзвычай удалай. Але для яе правядзення музею давялося шукаць іншае памяшканне. З той простае прычыны, што ў яго родных сценах гэтыя творы папросту не змясціліся б — паводле сваіх фізічных параметраў.

— Наша ўтульная зала разлічана хіба на камерныя выстаўкі, — кажа Наталля Шаранговіч. — Правесці вялікі фестываль у сябе дома мы не можам. Тым болей, апошнім часам можна адзначыць прыемную тэндэнцыю: мастакі перасталі баяцца вялікіх памераў... Дырэктар музея прасочвае пэў-

З дэманстрацыяй твораў відэа- або медыя-арта — таксама праблема. Для гэтага неабходна пэўнае абсталаванне, якога на сённяшні дзень не мае на сваім балансе ні адна з мінскіх выставачных пляцовак.

— Менавіта таму даўно наспела неабходнасць стварыць пляцоўку, якая мела б належныя тэхнічныя магчымасці для выяўлення ўсёй палітры сучаснага мастацтва, — рэзюмуе Наталля Шаранговіч. — Паводле самой сваёй прыроды, яно сінтэтычнае, і таму Цэнтр павінен ствараць умовы для спалучэння розных яго відаў. На гэтых плошчах знойдзецца месца не толькі для выяўленчага мастацтва і дызайну, але таксама і для тэатра, архітэктуры, мастацтва дзеяння, медыя-арту, эксперыментальнай музыкі...

Плануецца, што ў мінскім ЦСМ будзе спецыяльная зала, прызначаная для нетрадыцыйных тэатральных форм. Пакуль што беларускія калектывы, якія шчыруюць на гэтай ніве, такіх выгодаў не маюць.

— Пляцоўка, спецыялізаваная менавіта на сучасных тэатральных паказах, — гэта зала-трансформер, складнікі якой можна прыстасаваць да патрэб канкрэтнага калектыву, — кажа кіраўнік пластычнага тэатра “InZhest” Вячаслаў Іназемцаў. — Не так даўно мы выступалі ў адным такім Цэнтры ў Германіі. Прыехалі туды напярэдадні... і ўбачылі толькі голыя сцены. Да нас падышоў тэхнічны ды-

часнага мастацтва на тых плошчах, дзе раней ніякага мастацтва не было і блізка. Перадусім гэта — састарэлыя і незапатрабаваныя сёння прамысловыя аб’екты, некаторыя з якіх, у той самы час, з’яўляюцца архітэктурнымі помнікамі (назвы “Гараж” і “Вінзавод”, якія буйным шрыфтам выведзены на арт-карце Масквы, сведчаць самі за сябе). Зразумела, што гэтая “модная фішка” мае пад сабою вельмі сур’ёзны грунт: захаванне аб’ектаў спадчыны праз наданне ім новага функцыянальнага прызначэння, а таксама... гуманная “зачыстка” гарадскога прастору ад непрывабных участкаў.

— Сучаснае мастацтва не патрабуе стэрыльнай чысціні — яно цудоўна спалучаецца са старой цэглай і трохі брутальнай індустрыяльнай забудовай, — лічыць Наталля Шаранговіч.

Варыянт стварэння арт-цэнтра ў памяшканні старога завода разглядаўся і ў Мінску, але... на жаль, прыдатнага будынка, які меўся б вызваліцца ў бліжэйшы час, у цэнтры горада папросту не знашлося. Таму выбар, у рэшце рэшт, спыніўся менавіта на былой танцавальнай зале ў парку Чалюскінцаў.

Але стратэгія джэнтрыфікацыі ў дадзеным выпадку ўсё адно вытрымліваецца. Нягэграфны будынак, што паўстаў яшчэ ў 1950-я, сёння выглядае, мякка кажучы, непрывабна. Да таго ж, ужо каторы год ён не выкарыстоўва-

еца: аварыйны стан відавочны нават без тэхнічнай экспертызы. Аднак, якая ў грамадскім парку зусім не да месца. Ды і адкрытая танцпляцоўка, што прысудзілася да будынка, выглядае, хутчэй, рудыментам старых часоў, а не актуальным культурным аб'ектам.

Самі будынкі цэнтраў сучаснага мастацтва вельмі часта становяцца магчымасцю для выяўлення найсмялейшых архітэктурных ідэй і ўжо сёння атрымліваюць статус “помнікаў архітэктуры XXI стагоддзя”. Не выключана, што такі пачэсны кон чакае і той нязграбны будынак у парку Чалюскінцаў.

— Без сумневу, ён мае спазнаць не проста рамонт, а сур'ёзную рэканструкцыю, — кажа Наталля Шаранговіч. — Аднак, ягонае аблічча кардынальна зменіцца. Таму, магчыма, мае сэнс аб'явіць конкурс сярод маладых архітэктараў, каб выбраць самую арыгінальную і функцыянальную ідэю...

І сапраўды, абодва гэтыя фактары — арыгінальнасць і функцыянальнасць — неабходна спалучыць

ўласціва герметычнасць, і “паспалітым гледачом” — задача не з простых. Зразумела, што адной толькі арганізацыяй выставак поспеху дасягнуць не ўдасца. Але, у адрозненне ад многіх замежных інстытуцый, якія не асабліва рупяцца пра навадзненне гэтых ментальных масткоў, беларускі ЦСМ ад пачатку бярэ на сябе няпростую ролю медыума.

Шляхі вырашэння гэтай задачы могуць быць розныя. Разважаючы аб перспектывах ЦСМ, рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіл Баразна звярнуў асаблівую ўвагу на адукацыйныя праекты, разлічаныя на моладзь і нават дзятву.

— Так, дзіцячы гурткі — гэта таксама адзін з накірункаў працы нашага Цэнтра, — кажа Наталля Шаранговіч. — І, дарэчы, такі досвед паспяхова ўкараніўся ў многіх еўрапейскіх арт-інстытуцыях. А на Беларусі гэты аспект асабліва важны яшчэ і праз адсутнасць у школьнай праграме культуралагічных дысцыплін. Школьнікі, якія сёння прыходзяць да нас у музей, не ведаюць нават, хто напісаў

нойчы — як з боку “звышпрасунутых” наватараў (для сябе яны, вядома, робяць выключэнне), так і ад тых, хто мае кансерватыўную пазіцыю. Дык ці ўдасца запоўніць новыя сцены адметным эстэтычным матэрыялам? Або Цэнтру ў парку Чалюскінцаў наканаваны такі ж самы лёс, як і аднайменнаму цеплаходу: спярша — доўгі дрэйф, а потым — на дно?

— Па шчырасці, такога пытання я проста не разумею, — дзівіцца Міхаіл Баразна. — Нагадаю банальную ісціну: мы жывём у дзесяцімільённай краіне, якая знаходзіцца ў самым цэнтры Еўропы. Дык няўжо ў нас не знойдзецца годнага нападўнення для аднаго Цэнтра сучаснага мастацтва? Або праблема ў іншым: некаторыя беларусы маюць дзіўную схільнасць зневажаць саміх сябе. Заўсёды раіў ім як мага хутчэй пазбавіцца ад гэтай хваробы.

Міхаіл Баразна — гэта чалавек, які не схільны да “дзяжурных” галаслоўных камплімантаў. Ён ацэньвае маладое мастацтва па “гамбургскім рахунку”, без усякіх паблажлівых зніжак. Але ў цэлым гэтая ацэнка вельмі станоўчая:

ларускага мастацтва, — кажа яна. — Але, у той самы час, яны з'яўляюцца неад'емнай часткай працэсу, і ўжо таму вартыя ўвагі.

Ва ўсялякім выпадку, меркаваць пра ўплыў на агульны працэс таго або іншага артэфакта можна толькі з вялікай часовай дыстанцыі. У адрозненне ад музея, ЦСМ не бярэ на сябе функцыю такога суддзі. Ён увогуле ўхіляецца ад безапеляцыйных высноў. Ён проста стварае магчымасці паказаць і ўбачыць сучасны стан мастацтва.

Пытанне: што ж такое сучаснае мастацтва? — па-ранейшаму не губляе сваёй дыскусійнасці. “Гэта мастацтва пошуку”, — сцісла фармулюе Наталля Шаранговіч. Абмежаванні паводле форм і праяў гэтага пошуку падаюцца ёй залішнімі.

Дырэктар музея ўпэўнена, што творчы пошук уласцівы не толькі канцэптуалістам, але і тым мастакам, якія па-ранейшаму не выпускаюць з рук традыцыйнага пэндзля:

— Возьмем, для прыкладу, двух такіх розных жывапісцаў, як Уладзімір Тоўсік і Сяргей Кірушчанка. Абудва

сусветнага contemporary art не толькі ў фармаце дробных здымачкаў у Інтэрнэце (якія могуць хіба што сапсаваць ад іх уражанне), а “жыўцом”, на ўласныя вочы. Пакуль што беларуская публіка такой магчымасцю не разбэшчана. Прычыны тут — не толькі тэхнічныя.

Патрэбны спецыялісты, здатныя хутка знайсці агульную мову з замежнымі партнёрамі, тыя, хто ведае ўсе юрыдычныя нюансы і здольны заключыць узаемавыгадныя дамовы. Задача наладжвання такіх кантактаў таксама будзе ўскладзена на ЦСМ.

...Прынцыповае непрыняцце айчыннага сучаснага мастацтва, як і многія іншыя стэрэатыпы, шмат у чым грунтуецца на няведанні. Калі ў публікі з'явіцца больш магчымасцей знаёмства з ім, апрыйёры адмоўная пазіцыя многіх, не падмацаваная ніякім глядацкім досведам, хутчэй за ўсё, зменіцца на крытычна-ўдмуліваю. Напэўна, гэта менавіта тая рэакцыя, якую і павінны выклікаць творы сучаснага мастацтва.

для Цэнтра сучаснага мастацтва

максімальна арганічна. Каб у адметным будынку былі створаны найлепшыя ўмовы і для гледачоў, і для мастакоў, і для персаналу, і, вядома ж, для саміх работ, чыё захоўванне патрабуе спецыяльных захадаў.

Што да выбару месца... На думку Наталлі Шаранговіч, парк Чалюскінцаў — гэта найлепшы варыянт. З аднаго боку — блізка ад цэнтра горада, і дабірацца туды вельмі зручна, з другога — побач няма жыллага сектара, насельнікам якога маглі б перашкаджаць гучныя імпрэзы. Да таго ж, Цэнтр здолее распусціць сваю дзейнасць за межы будынка — непасрэдна на тэрыторыю парку.

Спосабы выкарыстання навакольнай прасторы ўжо прадумваюцца. Адзін з іх паспеў апрабаваць сябе ў маленькіх гарадах і нават мястэчках — гэта правядзенне скульптурных пленэраў. Кожны з іх пакідае па сабе арыгінальныя творы, якія памнажаюць лік адметнасцей той або іншай мясціны.

А ў цёплую пару года прымяненне ўдасца знайсці і для танцпляцоўкі: там могуць ладзіцца open-air фестывалі.

Роля медыума

Наладжванне кантакту паміж стваральнікамі сучаснага мастацтва, чым аўтарскім практыкам нярэдка

“Мону Лізу”, не кажучы ўжо пра сучаснае мастацтва. І таму мы спадзяёмся хаця б трохі ліквідаваць гэты прагал...

Зрэшты, многія сучасныя артэфакты не зразумелыя і для дарослай аўдыторыі. Пераймаючы сусветны досвед і адаптуючы яго да Беларускай рэчаіснасці, стваральнікі канцэпцыі Цэнтра сучаснага мастацтва ўжо вынайшлі сваю невялічкую экспазіцыйную “ноу-хаў”. На думку Наталлі Шаранговіч, творы могуць цудоўна дапаўняць каментарыі саміх аўтараў, папярэдне запісаныя на відэа. Балазе тэхнічныя ўмовы будучы гэта дазваляць.

Яшчэ адзін шлях папулярызацыі сучаснага мастацтва, які ўжо засведчыў сваю эфектыўнасць за мяжой, — вынясенне яго твораў з галерэйнай прасторы ў гарадскую.

— Мы распрацоўваем акцыю пад назвай “Аб'ект у гарадской прасторы”, — распавядае Наталля Шаранговіч. — Банеры, плакаты на прыпынках, нейкія адмысловыя малыя архітэктурныя формы... Спосабаў данесці сучаснае мастацтва да самай шырокай аўдыторыі вельмі шмат...

Паспяхова рэалізацыя апісаных вышэй задум — гэта не толькі пытанне фінансаў і часу. Узнікае і іншае пытанне: ці апраўдаюць сябе інвестыцыі? Тым болей, меркаванні пра агульную “недаразвітасць” беларускага сучаснага мастацтва даводзілася чуць неад-

— Людзі, якія ўважліва сочаць за беларускім арт-працэсам, бачаць у ім і мноства цікавых постацей, і арыгінальныя ідэі. Паглядзіце, колькі ў нас цікавай моладзі, схільнай да эксперыментаў! Прычым шмат адкрыццяў можна зрабіць не толькі ў сталіцы, але і ў рэгіёнах, творчыя працэсы якіх для мінскага гледача па-ранейшаму застаюцца terra incognita.

Рэктар БДАМ перакананы ў тым, што ЦСМ павінен быць адкрыты для ўсіх адметных твораў, схільных да эксперымента, — без залежнасці ад іх геаграфічнага месцазнаходжання, эстэтычнай пазіцыі і “групавой прыналежнасці”:

— Недапушчальна, каб Цэнтр сучаснага мастацтва стаў “маўзалеем” для трох-чатырох аўтараў, якія лічаць сябе самымі таленавітымі і нікога, апроча сябе, не заўважаюць. Яго дзверы павінны быць адчынены для ўсіх...

Уласна, такога самага падыходу прытрымліваецца і Наталля Шаранговіч. Бо менавіта гэтая адкрытасць і адрознівае ЦСМ як ад галерэй, што зазвычай рэпрэзентуе вузкае кола аўтараў, так і ад музеяў, дзе прадстаўляюцца творы, якія ўжо зазначылі сябе ў гісторыі Беларускай культуры.

— Я не выключаю таго, што многія эксперыменты сённяшняга дня ніколі не стануць класікай і зоймуць вельмі сціплае месца ў гісторыі бе-

яны няспынна знаходзяцца ў пошуку, хаця кожны шукае нешта сваё. Наўрад ці творы гэтых аўтараў можна ўявіць у экспазіцыі адной выставкі, але абодва з іх маюць поўнае права прэтэндаваць на сваю частку прасторы ў Цэнтры сучаснага мастацтва. Балазе з дапамогай рухомах панэлей гэтую прастору можна будзе размежаваць паміж рознымі творцамі...

У плане эстэтыкі ніякіх асаблівых табу ў мінскім ЦСМ не будзе. А вось у плане зыкі... Як адзначыла Наталля Шаранговіч, для аўтараў, якія робяць стаўку толькі на эпітаж, правакучы грамадскія канфлікты і апаганьваючы духоўныя каштоўнасці іншых, месца ў прасторы арт-цэнтра не знойдзецца.

Ёсць і яшчэ адна немалаважная функцыя ЦСМ — рэпрэзентацыя беларускага мастацтва за мяжой, прычым не толькі ў рамках Дзён культуры ды іншых буйных акцый дзяржаўнага маштабу. Пакуль што гэты рух адбываецца даволі спантанна і спарадычна — на ўзроўні асабістых і карпаратыўных кантактаў.

Міністэрства культуры заўсёды гатова падтрымаць падобныя ініцыятывы. Але многія праекты, з якімі звяртаюцца беларускія мастакі, патрабуюць нямала чыста тэхнічнай работы.

У той самы час, немалаважны і другі бок культурных кантактаў — магчымасць убачыць лепшыя ўзоры

Пад час наведання Кіраўніком дзяржавы Нацыянальнага мастацкага музея прапанова аб стварэнні Цэнтра сучаснага мастацтва прагучала з вуснаў маладой мастачкі Кацярыны Сумаравай.

— Гэтая ідэя папраўдзе лунала ў паветры, прычым ужо далёка не першы год. Напэўна, яе спарадзіла само наша бурлівае жыццё, — кажа мастачка. — І я проста агучыла тое, што было ў мяне на сэрцы. Ды, зрэшты, не толькі ў мяне. Для ўсіх маладых твораў, ды і для Беларускай культуры ў цэлым, адкрытая для эксперыментаў прастора сапраўды неабходная...

Запытаўшы Кацярыну пра яе бачанне гэтай прасторы, міжволі зладзіў цікавы эксперымент. Справа ў тым, што пра ідэйныя напрацоўкі на гэты конт мастачка не ведала: тая “творчая кухня” пакуль увогуле шырока не афішыравалася. Але... Пачутыя ад Кацярыны прапановы амаль кропля ў кроплю супадлі з апісанымі вышэй задумамі! І такая аднадушнасць — папраўдзе красамоўная!

— Упэўнена, што стварэнне ЦСМ выкліча сапраўдны бум сучаснага мастацтва на Беларусі, адкрые для нашых твораў новыя перспектывы, — дадала Кацярына. — Тым больш, мы жывём на пачатку новага стагоддзя, а такія часіны ў гісторыі культуры заўсёды характарызаваліся бурлівым творчым рухам ды рэвалюцыйнымі арт-інавацыямі. Трэба толькі стварыць для іх магчымасць праявіцца. Урэшце, у Мінску з'явіцца яшчэ адно месца, куды можна будзе з гонарам запрасіць замежных сяброў...

Гэты аргумент на карысць новай ініцыятывы таксама нельга пакідаць па-за ўвагай. Сапраўдны экзамен на турыстычную прыябнасць Беларускай сталіцы давадзецца трымаць у 2014 годзе, калі да нас з'едуцца шматлікія аматары хакею з усяго свету. І таму плануецца, што чэмпіянат стане своеасаблівым “дэбютам” рэалізацыі грандыёзнай задумкі. А шматлікія госці ўбачаць беларускую культуру не толькі багатай на традыцыі, але і адкрытай для эксперыментаў.

ККД для індустрыі экрана

— Павел Уладзіміравіч, наколькі факультэт адпавядае сучасным патрабаванням, наколькі якасна ён рыхтуе прафесійныя кадры для індустрыі кіно і тэлебачання?

— Асноўны кантынгент спецыялістаў, якіх мы выпускаем, прызначаны для працы на тэлебачанні: гэта аператары, тэлевізійныя рэжысёры і гукарэжысёры. Што да кіношнікаў, дык іх мы набіраем звычайна раз у пяць гадоў па адпаведных напрамках: ігравым, дакументальным кіно, анімацыі. Калі параўноўваць з часамі станаўлення кафедры кінатэлемастацтва, то прагрэс — відавочны. Патроху набываем тэхніку, абсталёўваем лабараторыі — мантажу, гуказапісваючую. Зразумела, хочацца заўсёды большага. Але можна канстатаваць, што, прынамсі, для тэлебачання, мы рыхтуем добрых спецыялістаў. Гэта пацвярджаецца і прэміяй “Тэлеваршыня”, якую атрымаў наш нядаўні выпускнік Ілля Баранаў.

— Існуюць два падыходы да навучання кадры для кінематографа: першы — прывозіць спецыялістаў з гучнымі імёнамі ў якасці запрошаных прафесараў, другі — адпраўляць студэнтаў на стажыроўкі ў замежныя кінашколы...

— І першае, і другое трэба рабіць не спяшаючыся, каб студэнты і запрошаныя выкладчыкі адпрацоўвалі выдаткаваныя на іх сродкі напоўніцу. Калі адпраўляць студэнтаў на стажыроўкі ў той жа ВГИК, то трэба добра ведаць, чым яны там будуць займацца, у каго вучыцца канкрэтным рэчам. ККД добра прадуманай стажыроўкі куды вышэйшы за азнаямленчую экскурсію.

— Не сакрэт, што адвучыўшыся ў тым жа ВГИКу беларускія студэнты лёгка знаходзяць сабе працу і не хочуць вяртацца дадому...

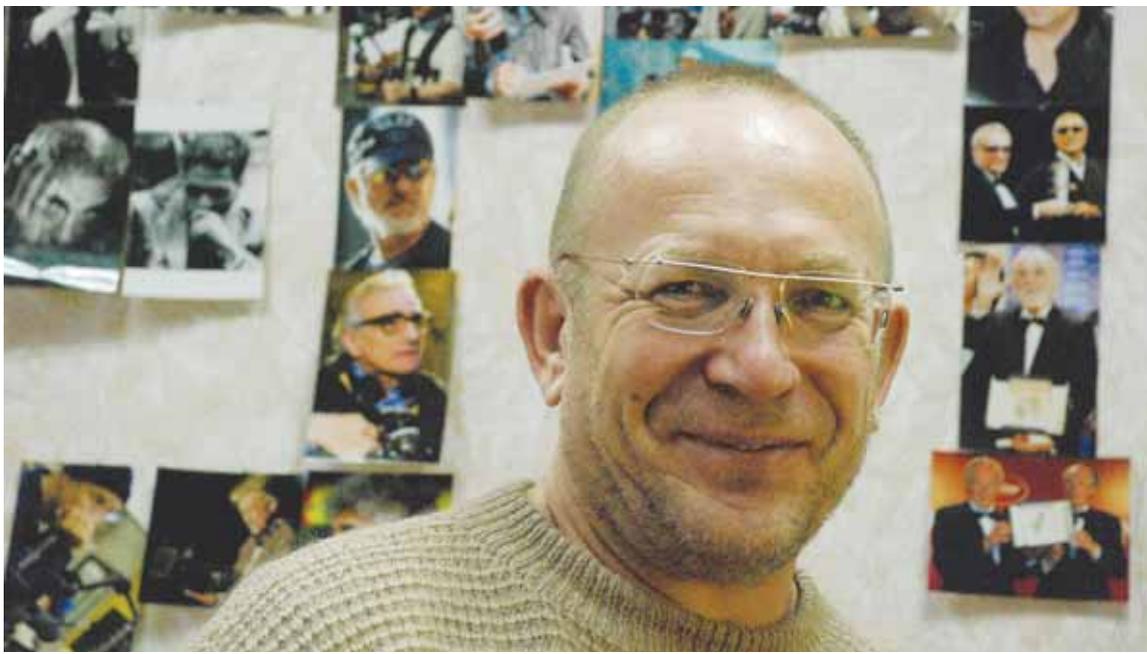
— Каб такой сітуацыі не ўзнікала, трэба ствараць неабходныя ўмовы. Ахвотны працаваць на радзіме заўсёды знойдуцца. Напрыклад, наша таленавітая выпускніца Дар’я Юркевіч здолела знайсці сябе ў Францыі, скончыўшы там кінашколу, прывязджала нядаўна ў Беларусь. Такім асобам трэба абавязкова прапаноўваць супрацоўніцтва.

Што да запрошаных прафесараў, то няма сэнсу плаціць ім вялікія грошы, пакуль у нас няма адпаведна абсталяваных лабараторыяў, — калі запрашаць, дык скарыстоўваць вопыт замежных настаўнікаў па максімуме, што не магчыма, пакуль мы тлумачым студэнтам шматлікія рэчы “на пальцах”. Надзея — на стварэнне паўна-вартаснай навучальнай студыі, са структурай, што адпавядае структуры сучаснага тэлеканала, у якой будзе не толькі патрэбнае абсталяванне, але і юрыдычны статус, што дапаможа самастойна ўдзельнічаць у тэндарах і, у ідэале, будзе свой эфірны час на адным з тэлеканалаў. Такая студыя будзе карысная факультэту не толькі ў сэнсе базы, але і дапаможа студэнтам зразумець такае важнае паняцце, як творчая дысцыпліна, сфарміраваць светапогляд будучага прафесіянала тэлебачання. Бо тэлебачанне — гэта канвеер, да якога трэба прывычыцца.

Тэле- і кінаплыні — перасякаюцца

— Як можна вырашыць “сцэнарную праблему”?

— Спецыялістаў сцэнарнай справы рыхтуе Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, але сітуацыя са сцэнарыямі пакуль застаецца вострай, і вось, думаю, чаму. Справа ў тым, што ў нас дасюль блытаюць прафесіі сцэнарыста і рэдактара, а часам і крытыка, вучаць і таму, і другому, і трэцяму, а станючага выніку не атрымліваецца. Каб сітуацыя змянілася, патрэбны якраз вопытныя і адукаваныя рэдактары, якія будуць са сцэнарыем працаваць.

17 снежня — Дзень беларускага кіно. Мы падыходзім да чарговай гадавіны заснавання нацыянальнага кінематографа з пэўнымі станоўчымі вынікамі і спадзяваннямі. Спадзяванню пакуль што больш, у тым ліку — на новы факультэт экранных мастацтваў БДАМ. У шэрагу аналітычных матэрыялаў карэспандэнты газеты “Культура” вялі гаворку аб тым, якім чынам можна наладзіць навучанне будучых нашых Туравых і Пташукоў, Кустурыцаў і Спілбергаў. Тым самым пытаннем былі прысвечаны пасяджэнні рэдакцыйных “круглых сталоў”. Напярэдадні прафесійнага свята кінематографістаў карэспандэнт “К” вырашыў даведацца аб прынцыпах, на якіх павінна будавацца сістэма падрыхтоўкі кадры для кіно і тэлебачання на Беларусі, у дэкана факультэта экранных мастацтваў Паўла ІВАНОВА. Зразумела, што пад час адной гутаркі можна знайсці далёка не на ўсе вострыя пытанні, якія цягам года ўзнімаліся на старонках “К”, таму мы, у сваю чаргу, абяцаем працягваць надзённую тэму падрыхтоўкі кадры для айчыннага кіно.

У кожнага ёсць акно. Ці будзе там кіно?

— Шмат хто лічыць, што тэлебачанне — гэта сфера інфармацыйнай працы, якая не мае дачынення да творчасці...

— Гэта памылковае ўяўленне. Нават калі ўзяць звычайны тэлевізійны рэпартаж, то зняць яго так, каб зрабіць пэўнае ўражанне на глядача, можна толькі, калі паставіцца да яго творча.

— Дык, можа, трэба падысці да падрыхтоўкі ў галіне экранных мастацтваў рэвалюцыйнае: стварыць агульную медыа-школу, якая рыхтавала б адначасова ўсіх патрэбных спецыялістаў?

— Я не прыхільнік радыкальных трансфармацый, але калі як след наладзіць каардынацыю паміж навучальнымі ўстановамі і ведамствамі, то можна дасягнуць станоўчага выніку без вялікіх змен. Трэба толькі добра зразумець саму сутнасць прафесіі і вучыць сцэнарыстаў пісаць сцэнарыі, а рэдактараў — добра займацца сваёй справай. Пакуль жа вельмі цяжка знайсці агульную мову з каналамі. Мы не ведаем, колькі спецыялістаў патрэбна, бо не маем адпаведных заявак. Шмат чаго даводзіцца рабіць на асабістых знаёмствах, балазе я 13 гадоў працаваў на Беларускім тэлебачанні.

— А ці не адбудзецца на новым факультэце “перакос” у бок тэлебачання?

— Справа ў тым, што тэлевізійная ды кінематографічная плыні на сённяшні дзень шмат у чым перасякаюцца, і тэле рэжысёры могуць здымаць ігравое кіно, чаму ёсць шмат удалых прыкладаў. Сучасны ж глядач часцей за ўсё бачыць кіно на малым экране. Відавочна, прафесія рэжысёра паступова становіцца ўніверсальнай.

Каб зняць “вялікае” кіно

— Адна з самых вялікіх праблем вышэйшай школы — недахоп кваліфікаваных кадры. У

творчых ВНУ гэтае пытанне стаіць яшчэ больш востра. Як заахвоціць практыкаў мастацтва займацца яшчэ і педагогікай?

— Як банальна гэта ні гучыць, патэнцыйных педагогаў трэба заахвочваць матэрыяльна, бо адна справа — навучаць студэнтаў, а іншая — паралельна з гэтым займацца сваімі праектамі. Шмат хто з дзеючых творцаў з задавальненнем узяў бы сабе вучняў, ды проста не мае для гэтага вольнага часу. Але трэба ўлічваць: не кожны таленавіты творца можа быць добрым педагогам, і наадварот. Спадзяюся, што калі здолеем арганізаваць сваю асобную студыю, то яна дапаможа часткова вырашыць і праблему ганарараў творчых кіраўнікаў.

— Які ён, сённяшні студэнт факультэта экранных мастацтваў? Ці добра разумее, у якіх умовах давядзецца працаваць пасля заканчэння? На нядаўнім З’езде Саюза кінематографістаў вядомы рэжысёр прапанаваў наогул не браць у рэжысуру са школьнай лаўкі, бо для такой сур’ёзнай прафесіі патрэбны людзі з адпаведным жыццёвым вопытам...

— Сёлета да нас прыйшлі выключна выпускнікі школ, каму па сямнаццаці-васьмідзесяці гадоў. Адно студэнтку, якой споўнілася дваццаць, я жартаўліва называю бабуляй. Што зробіш, на сёння гэта відавочная тэндэнцыя: да нас паступаюць выключна выпускнікі школ, даводзіцца пачынаць вучэбны працэс менавіта на іх узроўні. На вялікі жаль, мала хто з новых студэнтаў можа ганарыцца значнай колькасцю прачытаных кніжак, гэта агульная праблема ўсёй вышэйшай школы: вельмі цяжка знаходзіць агульную мову з чалавекам, які гадаваўся зусім не на літаратурных крыніцах, а, у лепшым выпадку, добра ведае фільмаграфію пэўнага рэжысёра. Бывае, тлумачыш нейкую тэму, пры-

водзіш прыклад з кнігі, а ў адказ — цішыня, разгубленыя вочы... Гэта куды больш вялікая праблема, чым узрост абітурыентаў. Бывае, што чалавек прыходзіць у кіно ды на тэлебачанне ва ўзросце за трыццаць, калі нешта зразумець і асэнсаваць у жыцці, і праца такіх людзей прыносіць плён. Але агульнае правіла тут няма. Забараняць паступаць да нас учарашнім школьнікам будзе памылкай.

Бянтэжыць тое, што часцяком у моладзі няма жадання і імкнення да самастойнай працы. Шмат хто сядзіць і чакае, калі прыйдзе майстар і “прымусіць” яго нешта рабіць. Чамусьці гэта тычыцца менавіта студэнтаў-кінематографістаў, бо “тэлевізійныя” групы нашмат актыўней прыходзяць на факультэт з вялікім жаданнем здымаць “вялікае” кіно. Дарэчы, і здымаюць! За свой кошт, паза межамі вучэбнай праграмы, у вольны час. Ды так добра, што трапляюць нават у праграму міжнародных кінафорумаў, як Дзяніс Галак. Ён жа на летніх канікулах зняў, нават чатырохсерыйную, стужку! Зразумела, вучнёўскую, недасканалую, але — зняў, а не чакаў, пакуль яму дадуць заданне.

— Ведаю, студэнты факультэта самастойна ўладкоўваюцца на Нацыянальнай студыі і працуюць памочнікамі рэжысёра, рознымі асістэнтамі, нават “хлапушкімі”. Калі ішла размова пра стварэнне факультэта экранных мастацтваў, казалі і пра вучэбную студыю непасрэдна на “Беларусь-фільме”. Дарэчы, у 90-я падобная структура пад кіраўніцтвам Віктара Турава існавала...

— Магчымасць уладкавацца на працу дзеля атрымання неабходнай практыкі сёння ёсць — патрэбна ініцыятыва саміх студэнтаў. За мяжой студэнты нават на конкурснай аснове ўладкоўваюцца ў здымачныя групы,

працуюць без заробтнай платы, галоўнае для іх — атрымаць досвед. Кіно на Беларусі, дзякаваць богу, здымаюць. Яшчэ больш магчымасцей — на тэлеканалах. Скаргаў на недахоп практыкі, лічу, быць не павінна.

— Але абавязковую вытворчую практыку таксама ніхто не адмяняў...

— Трэба зразумець: рэжысёр — прафесія адзінкавая. Да падрыхтоўкі тут трэба ставіцца адпаведна, падыходзіць індывідуальна да кожнага. Немагчыма, напрыклад, накіраваць студэнта на практыку па агульным спісе, не разабраўшыся ў яго схільнасцях і магчымасцях. Такія пытанні трэба вырашаць максімальна акурата, надаючы іх непасрэдным творчым кіраўнікам, самім студэнтам.

— Павел Уладзіміравіч, з чаго павінна пачынацца тое самае “вялікае”, “сапраўднае” кіно для маладога чалавека сямнаццаці гадоў, які толькі паступіў на ваш факультэт?

— Заўсёды кажу сваім студэнтам: рэжысура — не ў тым, каб больш-менш удала склеіваць нейкія кадры ў адно цэлае, гэта — спосаб мыслення. У кожнага ёсць акно, праз якое відаць пэўную частку наваколля, тую самую, што зафіксуе камера ў руках аматара. Быць прафесіяналам — азначае ўбачыць у гэтым наваколлі нешта адметнае, стварыць сваю сістэму вобразаў. Калі ўдаецца зрабіць гэ-

та цікава і арыгінальна — чалавек можа прэтэндаваць на прафесію рэжысёра ігравога кіно. Нездарма маё першае заданне для студэнтаў заўсёды — зняць троххвілінную стужку аб тых рэчах, што вакол. І некаторыя так добра з ім спраўляюцца, што іх кароткія стужкі трапляюць у конкурс міжнародных кінафорумаў. Пад час навучання мы імкнемся выявіць у студэнтаў здольнасці да вобразнага мыслення, вылучэння ў рэчаіснасці другога, трэцяга, чацвёртага “планаў”, бо калі такіх якасцей у рэжысёра няма, адзінае, што яму будзе пад сілу, — зрабіць не самы якасны серыял.

— Ці бывае так, што чалавек адвучыўся паўгода, або нават больш, і раптам разумее, што з яго нічога не атрымаецца ў рэжысуры?

— Як правіла, сам чалавек такога не разумее, а мо нават сабе не прызнаецца, бо праца ў кіно досыць прэстыжная. Але гэта не значыць, што ён больш ні да чаго не прыдатны. Тэлевізійная рэжысура больш шматгранная: можна не ўмець ствараць ток-шоу, але быць выдатным рэжысёрам спартыўных трансляцый. Галоўнае — пад час навучання знайсці сабе месца паводле ўласных здольнасцей.

— Што можна параіць маладому чалавеку, які плануе паступаць на факультэт экранных мастацтваў?

— Толькі адно: шмат чытаць і спазнаваць свет, каб лепш потым зразумець людзей і знаходзіць выйсце з тых сітуацый, з якімі прыйдзеца сутыкнуцца будучаму рэжысёру. Некалькі пакаленняў нашых кінематографістаў вырасла на сусветнай класіцы — тым псіхалагічным падмурку, які так узабагаціў кінамастацтва. Таму і нашчадкам трэба быць адукаванымі, каб дасягнуць поспеху.

Гутарыў Антон СІДАРЭНКА
Фота Юрыя ІВАНОВА

Не так часта, нават у журналіста, з'яўляецца магчымасць трапіць у святую святых любога музея — яго фонды, даступныя толькі для вузкага кола навукоўцаў і, канешне ж, для саміх музейшчыкаў. Таму тым, хто не хоча абмяжоўвацца экспазіцыямі і выстаўкамі, будзе цікава завітаць у фонды айчынных скарбніц... віртуальна, асабліва калі яны сабраны па адным адрасе web-прасторы. Карэспандэнт "К" адным з першых атрымаў магчымасць зазірнуць у самае "сэрца" айчынных музейных фондаў, якое "месціцца" ў Дзяржаўным каталогу Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь і ўжо мае сваё прадстаўніцтва ў Інтэрнэце па адрасе <http://dkmf.by>.

го наведання Цэнтра на сервер паступіла інфармацыя пра 25 прадметаў.

Пасля таго, як файл быў атрыманы, распачынаецца праца па яго вывучэнні. Кожнаму прадмету прысвойваецца свой, унікальны, нумар. І калі заўважаецца нейкая памылка, рэдагуецца тэкст файла. Магчыма, у будучым на гэтым этапе на кожнай ілюстрацыі будзе змяшчацца лагатып Дзяржкаталога ці вадзяныя знакі: гэта дазволіць выра-

атрымаюць магчымасць самастойна ўводзіць параметры пошуку, у тым ліку і назву.

Вядома, у працэсе карыстання выяўляюцца пэўныя памылкі ў апісанні прадметаў. І калі такая хіба будзе знойдзена, адміністратар сайта, без асаблівых цяжкасцей, аператыўна выправіць усе недакладнасці ў апісанні. Пераканацца ў гэтым давялося і пад час наведання Цэнтра. Пры нашай праверцы аднаго з прадметаў выявілася "нястача": у

раўнік Цэнтра расказала, што досыць часта даводзіцца сутыкацца з цяжкасцямі перакладу назваў прадметаў рэлігійнага ўжытку. Як, напрыклад, перакласці на англійскую найменне іконы "Не рыдай мяне маці"? Узнікаюць пытанні і з уласнымі імёнамі. Вось, да прыкладу, бюст Сары Бернар: спатрэбілася зазірнуць не ў адзін слоўнік, каб вызначыць правільнае напісанне. І што самае цікавае — выявіліся два варыянты.

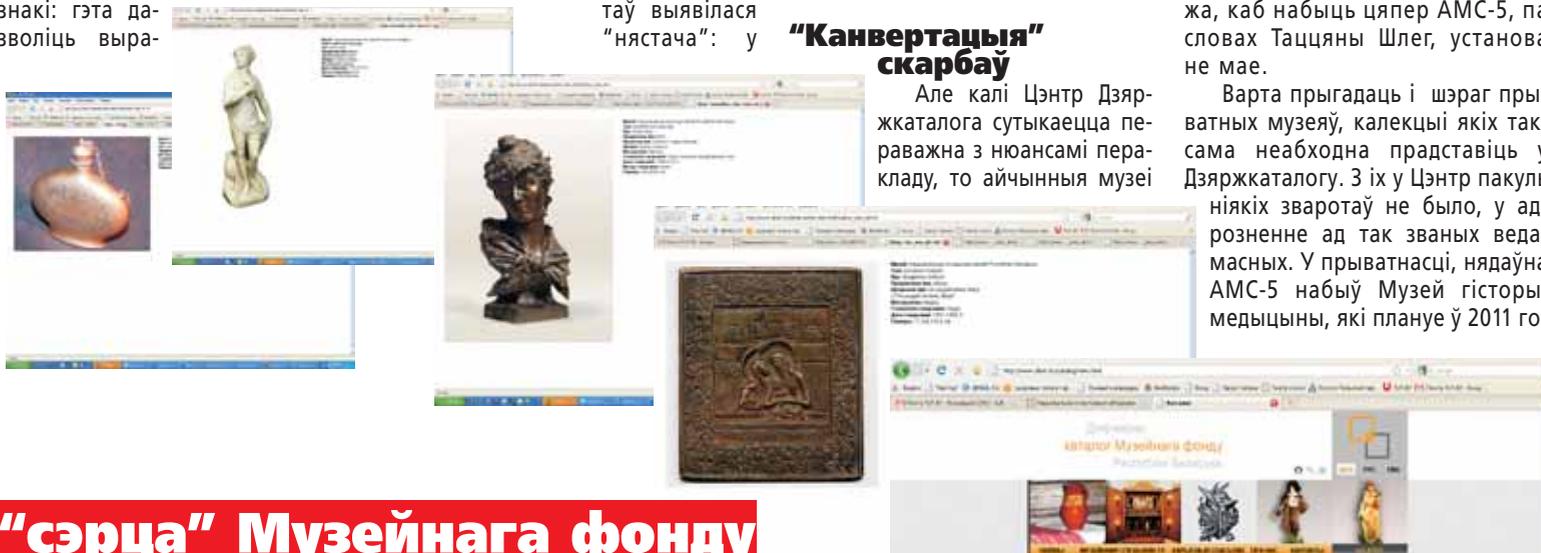
"Канвертацыя" скарбаў

Але калі Цэнтр Дзяржкаталога сутыкаецца пераважна з нюансамі перакладу, то айчынныя музеі

мяркоўвацца, і ёсць спадзяванні, што ўжо налета музеі змогуць перадаваць даныя на сервер Дзяржкаталога.

Галоўны захавальнік фондаў Лепельскага раённага краязнаўчага музея Таццяна Шлег кажа, што пакуль праца вядзецца з выкарыстаннем старога праграмага прадукту. Тым не менш, паступова ўсе прадметы, у тым ліку з новых паступленняў, каталагіруюцца. Сродкаў жа, каб набыць цяпер АМС-5, па словах Таццяны Шлег, установа не мае.

Варта прыгадаць і шэраг прыватных музеяў, калекцыі якіх таксама неабходна прадставіць у Дзяржкаталогу. З іх у Цэнтр пакуль ніякіх зваротаў не было, у адрозненне ад так званых ведамасных. У прыватнасці, нядаўна АМС-5 набыў Музей гісторыі медыцыны, які плануе ў 2011 го-

Электроннае "сэрца" Музейнага фонду

Кабінет для сервера

Цэнтр Дзяржаўнага каталога сёння займае ўсяго два невялікія пакойчыкі ў сценах Нацыянальнага гістарычнага музея краіны. У адным з іх размясціўся рабочы кабінет трох супрацоўнікаў Цэнтра, у другім — сервер, куды і трапляе інфармацыя пра музейныя прадметы з усёй краіны.

Паспрабуем разам з кіраўніком праекта, намеснікам дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Вольгай Мірончык прасачыць за віртуальным шляхам гэтых прадметаў з рэальнага музейнага сховішча да не менш рэальнага сервера. На момант нашага наведання базы Дзяржкаталога там захоўвалася інфармацыя пра 121 прадмет з усяго двух музеяў — Нацыянальнага мастацкага і Нацыянальнага гістарычнага.

Як распавяла Вольга Мірончык, у кожнай установе прадметы апісваюцца згодна з адпаведнай інструкцыяй, а таксама — з даведнікамі, якія распрацоўваюцца пры непасрэдным удзеле саміх музейшчыкаў. Яшчэ летась, калі праца па стварэнні Дзяржкаталога толькі пачыналася, выявілася агромністая патрэба ў стварэнні ўніфікаваных слоўнікаў, што мусілі б дапамагчы ў справе паўнаважнага ўключэння скарбаў у Дзяржаўны рэестр. Усяго за некалькі месяцаў працы кніга, якая змяшчае ўніфікаваную інфармацыю пра такія характарыстыкі прадмета, як матэрыял, з якога ён зроблены, тэхніка яго вырабу ды іншыя крытэры, у выглядзе іерархічнага слоўніка на беларускай і рускай мовах, была не толькі распрацавана, але ўжо паспела пабачыць свет і трапіла ў самі музеі.

Ноч у музеі

Калі праца па апісанні прадмета завершана, зроблены лічбавыя фотаздымак, надыходзіць час ажыццявіць яго перадачу з музея ў Дзяржаўны каталог, для чаго ў адпаведнай праграме варта ўсяго толькі паставіць птушачку "Перадаць у дзяржаўны каталог" насупраць файла з анатацыяй.

Як адзначыла Вольга Мірончык, стваральнікі распрацавалі схему перадачы інфармацыі, згодна з якой прыём файлаў сервер каталога ажыццяўляе толькі ўначы. Гэта, найперш, зроблена з мэтай абароны яго ад перагружак. Да прыкладу, за ноч напярэдадні май-

Перавесці "mf" у "dk"

шыць магчымую праблему з несанкцыянаваным капіраваннем фотаздымкаў і іх камерцыйным выкарыстаннем.

Для таго, каб атрыманыя з музеяў прадметы пасля рэдагавання выставіць на верхні ўзровень, або, інакш кажучы, — на сайт Дзяржкаталога, распрацавана сістэма фільтрацыі. Бо некаторыя даныя (найперш — тэхнічную інфармацыю і звесткі, што могуць "паспрыяць" злачынцам) няма патрэбы адлюстроўваць на даступным для ўсіх карыстальнікаў Сусветнага павуціннага сайце. А вось доступ да пошуку па "службовым" каталогу Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь атрымае не толькі Міністэрства культуры, але і іншыя дзяржструктуры: КДБ, МУС і, найперш, Дзяржаўны пагранічны камітэт нашай краіны.

Знайсці сярод мільёнаў

Толькі пасля ўсёй "чарнавой" працы інфармацыя пра пэўны музейны прадмет атрымлівае доступ да шырокай грамадскасці: змяшчаецца на сайце Дзяржкаталога, дызайн якога распрацаваны намаганнямі ўсё тых жа работнікаў Цэнтра. На сённяшні момант на інтэрнэт-партале прадстаўлены 21 прадмет.

А пакуль можна паспрабаваць ажыццявіць пошук, так бы мовіць, тэставы па каталогу па адной з катэгорый. Дастаткова ведаць прадметнае імя, матэрыял, з якога створаны прадмет, або музей, дзе ён мусіць знаходзіцца. Не лішнім будзе і інфармацыя пра аўтара. Магчыма, пазней карыстальнікі

яго апісанні на рускай і англійскай мовах былі незапоўненыя палі, што літаральна за хвіліну выправілі.

Але калі музей дае недастаткова поўную інфармацыю, супрацоўнікі Дзяржкаталога не маюць права нешта дадаваць ад сябе. З падобнай праблемай работнікі Цэнтра неаднаразова сутыкаліся. Да прыкладу, музеі часам не пазначаюць дату стварэння пэўнага прадмета. Пры гэтым ёсць верагоднасць, што дата альбо не вызначана, альбо адбылася памылка. І адзінае, што можа Цэнтр Дзяржкаталога, — гэта звярнуцца непасрэдна ў музей з просьбай удакладніць апісанне.

Нюансы перакладу

У адрозненне ад большасці межных аналагічных праектаў уся інфармацыя на сайце Дзяржкаталога даступная на трох мовах: беларускай, рускай і англійскай. Пры гэтым кожны музей рыхтуе інфармацыю толькі на адной, і задача Цэнтра — перакласці яе на дзве астатнія.

Што даводзіцца для гэтага рабіць? Найперш, каб не было блытаніны пры перакладзе, неабходна ўніфікаваць усе тэрміны, імёны, апісанні. Цяпер, непасрэдна Вольгай Мірончык, вядзецца трохмоўны слоўнік. Як толькі нейкі тэрмін упершыню выкарыстоўваецца на сайце, ён адразу ж заносіцца ў спецыяльны тэзаўрус. Да таго ж, гэта яшчэ і дадатковая эканомія часу. Каб апрацаваць усяго адзін прадмет, патрабуецца не менш за паўгадзіны, ды і толькі тады, калі не ўзнікае пытанняў з перакладам. Кі-

маюць значна больш клопатаў. Пакуль толькі два са 151 маюць магчымасць перадаваць інфармацыю на сервер. У астатніх сёння няма тэхнічнай магчымасці ажыццяўляць гэты працэс, для якога, у першую чаргу, патрэбна набыць спецыяльную праграму. Па словах Вольгі Мірончык, выдатна падрыхтавана база ў Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь, Літаратурнага музея Янкі Купалы, але без праграмы ўключэнне ў каталог не адбудзецца.

Ды і з набыццём новай "Аўтаматызаванай музейнай сістэмы" ўсе праблемы з уключэннем у каталог не вырашацца. Узнікае пытанне перавядзення ўжо створаных апісанняў прадметаў у новы фармат, правядзення своеасаблівай рэвізіі кожнага прадмета. І тое, зразумела, не робіцца за адзін-два дні. Да таго ж, новая праграма патрабуе і больш сучаснай камп'ютарнай тэхнікі, хуткаснага доступу ў Інтэрнэт. Пакуль жа рэгіянальныя музеі імкнуцца знайсці выхад са складанага становішча, у пераважнай большасці — самастойна.

Па словах дырэктара Гомельскага абласнога музея ваеннай славы Паўла Ждановіча, у вобласці распрацавана галіновая праграма, якой, сярод іншага, прадугледжваецца цэнтралізаванае набыццё за бюджэтнага сродкі камплекту камп'ютарнага абсталявання, антывіруснага праграмага забеспячэння, а таксама АМС-5 для ўсіх музеяў рэгіёна. На бліжэйшай сесіі абласнога Савета дэпутатаў гэтае пытанне будзе аб-

дзе скончыць працэс канвертацыі і наладзіць перадачу інфармацыі на сервер.

Гігабайты для цікавых ідэй

Уяўляецца, што праз колькі гадоў Дзяржаўны каталог стане сапраўднай скарбніцай музейных фондаў. Адпаведна, будучы ажыццяўляцца разнастайныя праекты па папулярызацыі нацыянальных каштоўнасцей.

У планах — тэматычныя віртуальныя выстаўкі, якія змогуць прадэманстраваць усю паўнату калекцый у кантэксце музейных скарбаў усёй краіны. У перспектыве будзе ставіцца пытанне і пра выпуск тэматычных каталогаў на кампакт-дысках. Таксама Цэнтрам прадугледжваецца правядзенне on-line-канферэнцый, семінараў, прэзентацый і — найперш — электронных публікацый. Тым больш, аб'ём сайта дазваляе ажыццявіць задуманае і пры гэтым прыняць усе запланаваныя музейныя прадметы.

Сёння ў Цэнтры Дзяржкаталога працуе ўсяго тры творчыя адзінкі і інжынер-праграміст, які займаецца абслугоўваннем тэхнікі. А таму відэавочная праблема ў пашырэнні штатнага складу. Па словах Вольгі Мірончык, паводле першапачатковага рашэння калегіі Міністэрства культуры, ён мусіць складацца з колькасці 12 адзінак. Зразумела, з павелічэннем ліку супрацоўнікаў з'явіцца патрэба і ў новых памяшканнях. А таму Цэнтр Дзяржкаталога ў 2012 годзе плануе размясціцца ў новым будынку Нацыянальнага гістарычнага музея па вуліцы Фрунзэ.

Музейны каталог вывучаў Кастусь АНТАНОВІЧ
На здымках: такія электронныя карткі займае ў бліжэйшай будучыні кожны каштоўны музейны прадмет.

Гала-канцэрт і... гала-выстаўка

Лаўрэаты, стыпендыяты і дыпламанты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі прымуць удзел у святых мерапрыемствах з нагоды 15-годдзя фонду.

Учора ў галерэі “Універсітэт культуры” адкрылася Рэспубліканская мастацкая выстаўка “Таленты Беларусі”. Як паведаміла карэспандэнт “К” Вольга Масалава, намеснік начальніка аддзела падтрымкі і развіцця культурна-адукацыйных ініцыятыў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, які займаецца арганізацыяй мерапрыемстваў, шмат твораў прыехалі ў сталіцу з усіх рэгіёнаў краіны. Вельмі цікавыя работы прадставілі навучэнкі дзіцячай школы мастацтваў з Крычава Вольга Краўцова, Вікторыя Голикава і Тацяна Сасунова. У экспазіцыі можна пабачыць жываліс, графіку, скульптуру, дэкаратыўна-прыкладное мастацтва і фота юных аўтараў з Ліды, Нясвіжа, Баранавічаў, Брэста ды іншых гарадоў.

Пейзажы, нацюрморты, сучасны погляд на жыццё ў горадзе і сельскай мясцовасці, сваё стаўленне да ўсяго, што адбываецца, паказалі студэнты сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, Ака-

Фота Юрыя ІВАНОВА

дэміі мастацтваў, а таксама ўжо даволі вядомыя мастакі: Алеся Скарабагатая, Аляксандр Зінкевіч, Кацярына Сумарава, пераможца Рэспубліканскага конкурсу “Зорка ўзышла над Беларусс” Дзяніс Івановіч ды многія іншыя. Усяго — больш за сорак твораў, якія былі адзначаныя фондам за 15 гадоў яго існавання.

Музычнае мастацтва прадэманструюць на Гала-канцэрце ў Белдзяржфілармоніі лаўрэаты, стыпендыяты і дыпламанты спецыяльнага фонду 18 снежня. Па словах Вольгі Масалавай, акцэнт тут будзе зроблены на народнай музыцы. Выступіць і Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам Аляксандра Анісімава. Як

адзначыла дырэктар аркестра Ірына Арцімовіч, у яго склад уваходзяць сёння маладыя музыканты, адзначаныя фондам: скрыпач Павел Няжук і піяністка Улада Беражная. Яны прымуць актыўны ўдзел у канцэрце.

А 22 снежня ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета можна будзе пабачыць балет, пачуць класічную музыку і вакальнае майстэрства лаўрэатаў і стыпендыятаў спецфонду Кіраўніка дзяржавы. Гэта навучэнцы і выпускнікі Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, студэнты самой Акадэміі. Сярод удзельнікаў — Аксана Волкава, Юрый Гардзецкі, Ілля Сільчукоў ды іншыя.

Клавішы і струны

9 снежня сышліся разам дзве значныя падзеі: завяршыўся Міжнародны конкурс піяністаў “Мінск-2010” і адбылася прэзентацыя скрыпкі Гварнеры, набытай Беларускай дзяржаўнай акадэміяй музыкі для сваіх таленавітых выхаванцаў. І ўсё гэта — у Беларускай дзяржаўнай філармоніі, у канцэрце закрыцця конкурсу.

мойлаў (Украіна) і Аляксандр Панфілаў (Расія). Трэцюю падзялілі дзяўчаты: Фаціма Мярданава (Расія) і наша Улада Шацкая, якая атрымала таксама прыз Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Яшчэ двое нашых піяністаў, Павел Нетук і Яўген Галанаў, сталі дыпламантамі. Уладальніцай прызга за лепшае выкананне беларускага твора стала мінчанка Кацярына Марэцкая, якая абрала п’есу Уладзіміра Кур’яна з красамоўнай назвай “Віртуоз”. А прызам Мінгарвыканкама, паводле традыцыі, падтрымалі сама мага маладога ўдзельніка — 16-гадовага Андрэя Шычка з Бабруйска, які вучыцца ў Рэспубліканскай гімназіі-каледжы пры БДАМ.

Недасведчаным можа падацца: няўжо сярод 60 музыкантаў з 8 краін, кожны з якіх вытрымаў вельмі складаны конкурсны ўмовы, не знайшлося лепшага? Усё нашмат прасцей: сярод мноства добра падрыхтаваных, высокапрафесійных музыкантаў не было бясспрэчнага лідара, як гэта здаралася ў мінулыя гады. І журы прыняло папраўдзе

Скрыпка Гварнеры.

справядлівае рашэнне: не ствараць гэтага лідара штучна, тым самым узняўшы конкурсную планку яшчэ вышэй.

Так што галоўнай віноўніцай урачыстасці на закрыцці конкурсу стала згаданая скрыпка Андрэа Гварнеры ў руках Улады Беражной — студэнткі 3-га курса Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, лаўрэата міжнародных конкурсаў, стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Дарэчы, гэта быў ужо не першы “выхад у свет” рарытэтнага інструмента ў руках новай гаспадыні: скрыпка была апрабавана на прэстыжным міжнародным конкурсе ў Славакіі, дзе Улада выйшла ў фінал. Пачуем мы новы інструмент і на традыцыйным справаздачным канцэрце стыпендыятаў фонду Прэзідэнта, што ладзіцца звычайна ў канцы года.

(Падрабязны аналітычны агляд фартэп’янага конкурсу чытайце ў наступным нумары “К”.)

“Белавежа” з Буэнас-Айрэса

Цікавымі экспанатамі папоўніўся аргенцінскі Музей лялек. Яго наведвальнікі ў бліжэйшы час змогуць пазнаёміцца з новымі адметнымі беларускімі лялькамі і такім чынам больш даведацца пра нашу культуру і традыцыі.

Днямі супрацоўнікі Пасольства Рэспублікі Беларусь у Аргенціне прынялі ўдзел ва ўрачыстых мерапрыемствах, прысвечаных 30-годдзю Музея лялек горада Ла-Плата, што ў правінцыі Буэнас-Айрэс. Як адзначылі ў

прэс-службе нашага дыпламатычнага прадстаўніцтва, з установай падтрымліваюцца трывалыя культурныя сувязі пачынаючы з 2000 года. За гэты час у яго залах экспанаваліся разнастайныя калекцыі нацыянальных беларускіх лялек, якія заўсёды выклікалі зацікаўленасць у гасцей музея. Перададзеныя сёлета супрацоўнікам пасольства экспанаты будуць размешчаны ў абноўленай зале, прысвечанай краінам Еўропы.

Тым часам на базе Цэнтра беларускай культуры імя Кастуся Каліноўскага ў горадзе Лаваёл правінцыі Буэнас-Айрэс адбылося ўрачыстае мерапрыемства, прысвечанае ўручэн-

ню дыпламаў выпускнікам Цэнтра па выніках навучальнага года. Як паведамляе прэс-служба пасольства, у мерапрыемстве прыняў удзел фальклорна-інструментальны ансамбль “Белавежа”, які выканаў беларускія народныя песні. Да таго ж, усе госці Цэнтра змоглі пачаставацца ласункамі беларускай кухні.

Знакавая падзея адбылася ў Латвіі. Дзякуючы высылкам нашай дыяспары ўпершыню пабачыў свет беларуска-латышскі і латышка-беларускі слоўнік, які змяшчае каля 40 тысяч слоў. Як паведамілі ў Пасольстве нашай краіны ў Латвіі, 16 снежня запланавана прэзентацыя слоўніка ў будынку Рыжскай думы. Плануецца, што ўдзел у мерапрыемстве прымуць прадстаўнікі органаў дзяржаўнай улады Латвіі, беларускай дыяспары.

Аўтографы на CD

Чарговы выставачны праект распачаўся днямі ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Ён быў прысвечаны 150-годдзю з дня нараджэння філолага-славіста, заснавальніка айчыннага навуковага мовазнаўства, акадэміка Яўхіма Карскага.

У экспазіцыю выстаўкі ўвайшлі ўнікальныя выданні з асабістага кніжнага збору ака-

дэміка, які з 1922 года захоўваецца асобнай калекцыяй у Нацыянальнай бібліятэцы. Яна налічвае каля 2,5 тысячы экзэмпляраў.

У той жа час, асабісты архіў Карскага захоўваецца ў Санкт-Пецярбургскім філіяле архіва Расійскай акадэміі навук, які прадставіў на выстаўку копіі ўнікальных дакументаў. Дзякуючы супрацоўніцтву з айчыннымі архіўнымі ўстановамі ў праекце прадстаўлены раней не вядомыя дакументы, у тым ліку кліравыя

ведасці са звесткамі пра бацьку акадэміка — святара Ф.Навіцкага, сям’ю святара М.Сцепуржынскага і ягоную дачку Сафію, будучую жонку Я.Карскага, праграмы лекцый акадэміка па беларускай мове і літаратуры...

Пад час адкрыцця выстаўкі адбылася і прэзентацыя аднайменнага электроннага выдання, якое ўключае біяграфічны нарыс, дакументы з беларускіх архіваў, каталог кніг з аўтографамі, лічбавыя копіі асобных выданняў вучонага. Праўнік акадэміка А.А. Карскі падрыхтаваў для дыска бібліяграфію навуковых работ і літаратуру пра свайго знакамітага продка.

“Беларусь — гэта мы!”

Фінальны гала-канцэрт Рэспубліканскай грамадска-культурнай акцыі “Беларусь — гэта мы!” адбудзецца сёння ў сталічным Футбольным манежы. Акрамя вядомых айчынных артыстаў у ім прымуць удзел выканаўцы — госці з Расіі, Украіны, Бельгіі і Германіі.

Сёння — фінал!

На сцэну са сваімі лепшымі песнямі выйдзе ансамбль “Песняры”, Анжаліка Агурбаш, Дзмітрый Калдун, гурт “3+2”, Іскуп Абалян, Ксенія Сітнік, госці з замежжа...

“Задачы, якія ставіліся перад гэтай акцыяй, паспяхова выкананы, — зазначыў начальнік канцэртна-фестывальнага аддзела ўпраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, намеснік начальніка згаданага ўпраўлення Ігар Варонін, — яна здолела кансалідаваць грамадства. Перад кожным канцэртам выступалі прадстаўнікі ўлады, кіраўнікі калектываў, якія падкрэслівалі каштоўнасці, важныя для беларусаў, іх гонар. Гэта паспрыела замацаванню культурнага адзінства нацыі”.

Па словах Ігара Вароніна, адбылося больш за сотню канцэртаў, цягам якіх шырокія плаі насельніцтва лепш пазнаёміліся з папулярнымі выканаўцамі і калектывамі нашай краіны. Акрамя гэтага, было папулярна завана на шмат выканальніцкага матэрыялу, слуха-

чы даведаліся пра сучасную рэпертуарную палітыку артыстаў.

Прэс-сакратар тэлеканала АНТ — арганізатар канцэртаў у абласных цэнтрах Тацяна Курбат таксама падвяла вынікі акцыі: “Водгукі тэлегледачоў і людзей, якія наведвалі канцэрты, — проста чудовыя! Праз сайт тэлеканала мы атрымалі надзвычай шмат паведамленняў і падзяк. Не памятаю іншай акцыі, што набыла б такі рэзананс. Нягледзячы на тое, што склад артыстаў, якія выступалі ў розных гарадах, быў падобны, кожны канцэрт быў своеасаблівым, песні і сцэнічныя касцюмы не паўтараліся”.

Да лютага засталася...

Ганаровым госцем XVIII Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу будзе Германія.

Па словах начальніка ўпраўлення выдавецкай дзейнасці і кніжнага гандлю Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Алены Паўлавай, з краінай наладжаны даўнія сувязі, і беларускія выдавецтвы запрашаны на дзве буйныя нямецкія выстаўкі-кірмашы ў наступным годзе.

Адна з гэтых выставак, на якой Беларусь яшчэ не была прадстаўлена, праходзіць у сакавіку ў Лейпцыгу. Сёлета яе наведвала 156 тысяч чалавек, а прадстаўлена было больш за 2000 выдавецтваў. А вось на Міжнародную кніжную выстаўку-кірмаш у Франкфурце-на-Майне, якая лічыцца найбуйней-

шай у свеце, беларускія кнігавыдаўцы прыязджаюць цягам ужо амаль пятнаццаці гадоў. Апошнім разам тут сабралася 7300 удзельнікаў са ста краін свету, а колькасць наведвальнікаў наблізілася да 300 000 чалавек. У шматлікіх мерапрыемствах пад час экспазіцыі закранаюцца пытанні крэатыўнага кантэнт, электронных публікацый, фільмаў і СМІ, аўтарскіх правоў і патэнтаў. Таму і гэтым разам айчынныя выдаўцы будуць з цікавасцю да яе рыхтавацца.

У лютым нашы выдавецтвы трапяць на кніжную выстаўку ў Вільнюсе, праз два месяцы наведваюць Санкт-Пецярбургскі кніжны салон, а дзіцячыя выданні пакажуць у сталіцы Малдовы. Пасля — экспазіцыі ў Варшаве, Кіеве, Маскве, гарадах Туркменістана і Азербайджана. Нацыянальная выстаўка Беларусі плануецца на VIII Міжнародным конкурсе “Мастацтва кнігі” дзяржаў — удзельніц СНД.

“...Вечары” для Брэста

3 9 па 12 студзеня 2011 года ў Брэсце адбудзецца чарговы, XXIII Міжнародны фестываль класічнай музыкі “Студзеньскія музычныя вечары”.

Як распавяла “К” нязменны дырэктар фестывалю, старшыня ГА “Брэсцкае абласное музычнае таварыства” Лілія Батырава, у “Студзеньскіх музычных вечарах” прымуць удзел адзінаццаць аркестравых калектываў, музыканты і вакалісты з трынаццаці краін свету. Сярод беларускіх маладых выканаўцаў — лаўрэаты і стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі: Марыя

Мурыгіна (фартэп’яна, Брэст) і Дзмітрый Ярацвіч (кларнет, Мінск).

Упершыню на фестывалі дадуць майстар-класы выдатныя музыканты сучаснасці: народны артыст СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, Нацыянальнай прэміі Літвы Саулос Сандзецік (Літва), народны артыст Расіі, заслужаны дзеяч мастацтваў РФСФР, скрыпач Захар Брон (Расія), лаўрэат міжнародных конкурсаў, прафесар Барыс Блох (ЗША — Германія). Таксама ўпершыню на форуме чакаюцца выступленні Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам Аляксандра Анісімава і аркестра з трынаццаці саксафонаў “SAX-a-LOT” з горада Кувордэн (Нідэрланды).

Снежаньская класіка

3 аншлагам праходзяць усе канцэрты XXII Міжнароднага музычнага фестывалю імя І.Салярцінскага.

Як адзначыла мастацкі кіраўнік Віцебскай абласной філармоніі Нэлі Мацаберыдзэ, публіка іх наведвае пастанаяна і падрыхтаваная. Праграма форуму ў параўнанні з мінулымі гадамі пашырылася і ўключае разнажанравыя творы, якія падабаюцца ўсім катэгорыям гледачоў. Па словах начальніка ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Мікалая Пашынскага, творчая атмосфера горада з кожным годам прыцягвае ўсё больш выканаўцаў з блізкага і далёкага замежжа. Упершыню на сцэне філармоніі сустрапіся балет і фартэп’янаныя мелодыі.

Фестываль прадставіў новыя імёны: адбыліся выступленні маладых выканаўцаў з Венесуэлы, якія вучацца ў Парыжскай акадэ-

міі музыкі. Па словах Нэлі Мацаберыдзэ, пад час форуму прайшлі навуковыя чытанні, якія сабралі слухачоў і твораў у Арт-цэнтры Марка Шагала. Адбыўся сапраўдны дыялог на тэму культуры нашага стагоддзя, абмен меркаваннямі.

Ансамбль “Класік-Авангард” са сталіцы Беларусі, які стаіць ля вытокаў форуму, аддаць даніну вагаі Шапэну: ён выступіць 12 — 13 снежня з аркестравай музыкой кампазітара, што выконваецца ў музычным свеце даволі рэдка.

Кіраваць Сімфанічным аркестрам Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра на адным з канцэртаў фестывалю імя І.Салярцінскага будзе дырыжор з Францыі Рыгор Панцеляйчук, а саліраваць — лаўрэат міжнародных конкурсаў з Украіны Дзмітрый Найдзіч. Завершыцца форум выступленнем французскага музыканта Эдуарда Аганясяна.

Так называецца выстаўка, якая адкрылася 20 лістапада ў адной з залаў цэнтральнай часткі палаца Румянцавых і Паскевічаў. На ёй прадстаўлены жывапісныя і графічныя работы сям'і мастакоў Ягорава: Валянціна, Марыі, іхняга сына Ігара і нявесткі — Святланы Нячотнай. Гэтая незвычайная экспазіцыя прымеркавана да 75-годдзя з дня нараджэння вядомага гомельскага мастака Валянціна Серафімавіча Ягорава.

І.Ягораў. "Царква на пагорку".

"Зачараваныя жыццём"

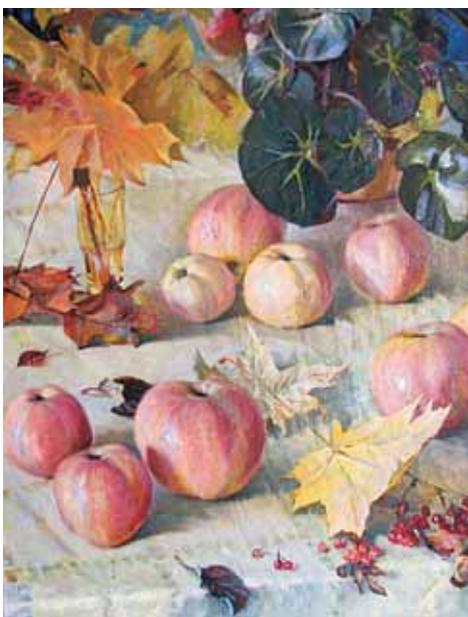
Дзяцінства Валянціна Ягорава абпалена вайной: ён зведаў жах блокады Ленінграда, бамбёжкі, холад і голад, страту двух братоў... На Пулкаўскіх вышынях, абараняючы родны горад, загінуў ягоны бацька...

З 1946 года творца жыве ў Беларусі. Скончыў Мінскае мастацкае вучылішча, Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут. Настаўнікамі Ягорава былі цудоўныя педагогі В.Цвірка, А.Мазалёў, С.Герус, П.Любамудраў. Студэнцкую практыку праходзіў на Балтыйскім і Барэнцавым морах. Разам з маракамі плаваў на караблях і падводных лодках. Вынікам гэтых марскіх паходаў стаў дыпломны твор — серыя афартаў "За палярным кругам", якая экспанавалася на Усесаюзнай выстаўцы лепшых дыпломных работ у Маскве і Кіеве. Затым майстра стварае графічны трыпціх "На Жлобінскай фабрыцы штучнага футра".

У сучаснае мастацтва Ягораў увайшоў як графік, які працуе ў тэхніках афорты, літаграфіі, лінагравюры, акварэлі, але з часам ён працягнуў сябе і ў жывапісе. Пейзажы і партрэты майстра ўражваюць паэтычнасцю і рамантычным пафасам. Вядомасць атрымалі ягоныя творы "Юнацтва", "Суровыя берагі", "Вечар на Палессі", "Бярозка", "Сяброўкі", "Сям'я мастака", "Бульба", "Зялёны свет". Эпічны размах пейзажаў "Чайкі над Сожам", "Пад белымі крыламі", "Ледаход" нараджае адчуванне захаплення вечнай прыгажосцю прыроды. Невыпадкова бясхмарнае неба — асноўны матыў творчасці Ягорава.

Яшчэ пад час вучобы ў інстытуце Валянцін Серафімавіч сустрэўся з мастачкай, якая неўзабаве стала і жонкай, і сябрам. Сугучча іх светаадчування спрыяла таму, што гэты саюз стаў узорам ідэальных узаемаадносін мужчыны і жанчыны, прыкладам творчага сяродства.

Марыя Карпаўна Ягорава, якая пайшла з жыцця тры гады таму, была выхаванкай Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, шмат працавала ў акварэлі. Вядомыя яе віртуозныя нацюрморты і насычаныя паводле колеравай гамы пейзажы-спевы, прысвечаныя Палессю.

В.Ягораў. "Восеньскія ўспаміны".

С.Нячотная. "Нацюрморт з касачом".

Але галоўная тэма яе творчасці — дзіцячы свет. За свой творчы лёс мастачка стварыла сотні вобразаў хлопчыкаў і дзяўчынак — дапытлівых, летуценных, адухоўленых, добрых, шчырых. Радасныя і светлыя вобразы юнага пакалення ўвасоблены ёю ў работах "Юны Моцарт", "Скрыпач", "Флейтыст", "Дударык", "Алешка", "Дзяўчынка ў зімовай шапачцы" і шматлікіх іншых.

У экспазіцыі прадстаўлены таксама работы мінскіх жывапісцаў Ігара Ягорава і яго жонкі Святланы Нячотнай. Выкананыя ў рэалістычнай манеры работы Святланы вылучае вытанчаная лаканічнасць, урачыстасць і тонка выяўленае асабістае пачуццё. Ігар больш адважны ў пбудове кампазіцый: рэалістычна выпісаныя ім прадметы нацюрморта не "прывязаны" да пэўнага сэнсавага фону — у кантэксце нейкіх згусткаў энергіі яны паўстаюць як аб'екты, якія "жывуць" самастойна.

Алег АНАНЬЕЎ, мастацтвазнаўца Гомель

М.Ягорава. "Дударык".

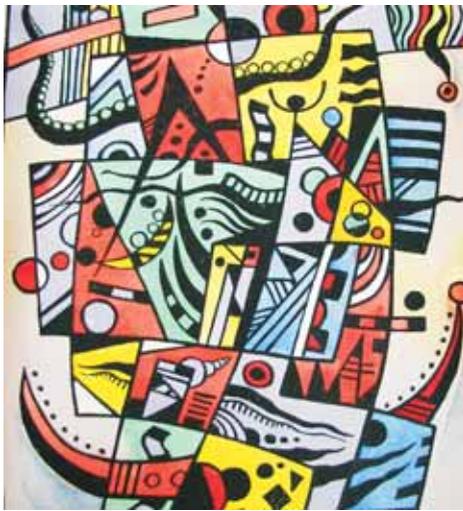
Матрыца гравюры

11 снежня беларускі мастак-графік Уладзімір Хін адзначае сваё 65-годдзе. Тыя, хто знаёмы з мастаком асабіста, ведаюць: прозвішча яго — зусім і не прозвішча, а творчы псеўданім, за якім скрываецца чалавек, што нарадзіўся ў Расіі, вучыўся ва Украіне, а працуе ў Беларусі, — Уладзімір Правідохін.

Уладзімір — чалавек незвычайны. Яго асабліва цікавіць праблема сінтэзу ў выяўленчым мастацтве: яднанне выявы і слова, колеру і гуку, прасторы і часу. У сферу ягоных інтарэсаў уваходзяць таксама знак і знакавыя сістэмы. Працуе Уладзімір у розных галінах выяўленчага мастацтва: ён займаецца жывапісам, плакатам, але найбольш любімы від мастацтва ў яго — гэта эстамп. "Гравюру, — кажа творца, — я разумею як знак, як код. Важная нават не сама гравюра, а — той стан думкі, душы і сэрца ў момант яго нараджэння на зямлі ў новай якасці. Гэта, напэўна, галоўнае, гэта — як скол галаграмы. Матрыца нарэза-

вы Запавет", "Абстрактныя рытмы", "Дыскі", "Юргіс Балтрушайціс", "Велімір Хлебнікаў", "Чарнобыль", "Эліса Дыяга", "Леон дэ Грэйф", "Даа дэ Цзін", прысвечаная Лаа-Цзы, таксама вялікая і малая серыі "Метамарфозы". Кожная серыя складаецца з многіх цікавых работ. Скажам, толькі "AMORES" утрымлівае 1500 (!) графічных аркушаў — твор варты, відаць, уключэння ў Кнігу рэкордаў Гінеса!

У многіх работах Хіна вялікую ролю адыгрыве шрыфтавы тэкст, які ўключаны ў кампазіцыю твора. "Мой зварот да тэксту ў гравюры — працяг сусветнай традыцыі і распрацоўка новых магчымасцей сінтэзу мастацтва. Слова павышае выразна-пластычную прастору ідэі гравюры, паглыбляе метамарфозы Неба, Зямлі і Чалавека ў духоўным узыходжанні. Узаемапрасякненне слова і выявы адно ў адно стварае новую пластычную прастору гравюры". І сапраўды, у многіх ягоных творах можна бачыць сумяшчэнне літаратурнага слова і графічнай выявы. Гэта і трыпціх "Запавет", і графічная серыя "Дзе ты?", і аркуш "Памяць маці", дзе аўтарам тэксту з'яўляецца сам мастак. Тут выява не ілюструе тэкст, а з'яўляецца яго пра-

У.Правідохін. "Присяжэнне жонцы".

най дошкі ва ўзаемадзеянні з белай плоскасцю аркуша, пры дапамозе чорнага колеру, ёсць духоўны шлях аўтара да сябе, да свайго ўнутранага "Я". Гэта пасланне Сусвету, у якім адлюстроўваецца думка аб прыродзе, аб чалавеку і аб касмічным парадку нябачна дзеючых сіл...

Нарадзіўся Уладзімір Андрэевіч у Бранску ў пераможным 1945 годзе. Там жа скончыў мастацкую школу-студыю. Потым было Кіеўскае мастацка-прамысловае вучылішча (цяпер Інстытут дэкарацыйна-прыкладнага мастацтва і дызайну імя М.Байчука). З 1985 года Хін — у Беларусі. Жывучы ў Мінску, мастак вядзе плённую творчую працу. У выніку з'яўляюцца графічныя серыі "У чырвоным", "Лўрэйская мелодыя", "Но-

У.Правідохін. "Лініі, белое, чорнае".

цягам, тэкст жа выступае ў ролі кампазіцыйнага элемента графічнага аркуша.

Творы Правідохіна не простыя для разумення. Часта ён карыстаецца мовай абстрактных вобразаў, нярэдка выявы толькі аддалена нагадваюць формы рэчаіснасці. Для мастака важная не перадача канкрэтных візуальных вобразаў, а стварэнне ў гледача пэўнага настрою, прымушэнне яго задумацца аб нейкіх праблемах быцця.

Трэба сказаць, што творы Правідохіна знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь, у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, у Музеі Марка Шагала ў Віцебску, карцінных галерэях Пецярбурга, Пскова, Бранска, Астрахані, а таксама ў Музеі графікі і рамёстваў горада Вінтэртур (Швейцарыя), Zimmerli Art Museum г. Нью-Брунсвік (ЗША) і прыватных калекцыях Францыі, Германіі, Расіі, Украіны, Ізраіля.

Якаў ЛЕНСВ, кандыдат мастацтвазнаўства

Вось такая "Размова"

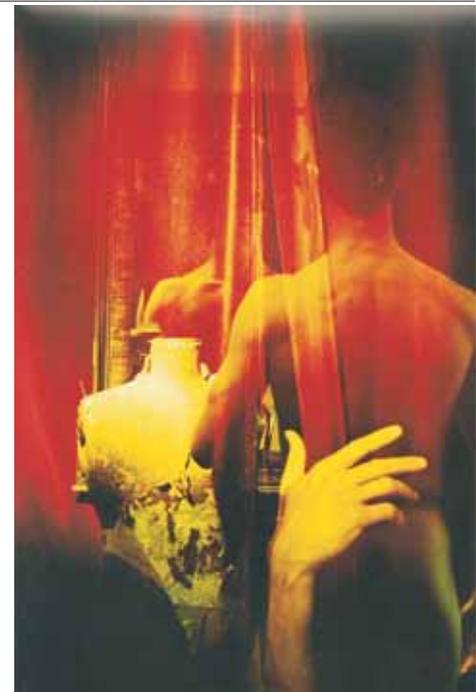
Міжнародная выстаўка "Размова" з фондаў Дома культуры і бібліятэкі польскага горада Жары працуе ў галерэі "Акадэмія" Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Цягам апошніх двух дзесяцігоддзяў у гэтым невялічкім населеным пункце адбываюцца міжнародныя і нацыянальныя маладзёжныя конкурсы, біенале і пленэры. Горад, так скажам, высокай маладзёжнай культуры.

У экспазіцыі — вельмі разнастайныя экслібрсы, якія выкананы на высокім узроўні. Цікава пазнаёміцца з работамі маладых мастакоў. У кожным маленькім творы — свой погляд на свет, пачуцці і думкі. Вось яны, маладыя людзі з Беларусі, Аргенціны, Балгарыі, Эстоніі, Літвы, Расіі, Польшчы, Славакіі, Украіны — удзельнікі біенале экслібрсы. Хіба гэта не сведчыць аб пашырэнні цікавасці да кніжнага знака?

Сучасны экслібрс даволі багаты па тэматыцы: прырода, архітэктура, гісторыя...

Фатаграфія... Запрашае на размову саманасам. Як вядома, фатаграфы рознага часу імкнуліся адлюстраваць самыя разнастайныя сюжэты, архітэктуру, жыццё... Вось і тут перад намі партрэты, розныя характары людзей, іх жыццё, творчасць, праца, побыт, каханне, сяброўства, таксама пейзажы... Дыяпазон прадстаўленых на выстаўцы твораў вельмі шырокі: гэта флора і фаўна, архітэктура, фантазія, пошук, пачуцці... Іх асноўныя рысы — высокая якасць і цудоўная разнастайнасць.

Карына ХАРАНЕКА, дацэнт кафедры малюнка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў

Я. Мазурэк. "Ноч".

Ці ж можна не лічыць кульмінацыяй ужо само адкрыццё фестывалю? І справа тут не толькі ў плянсце Дзянісе Мацуеве, адзін прыезд якога гарантуе адметнасць усяму канцэртнаму сезону. Выбітнай была і праграма, дзе на дзве партытуры Д.Шастаковіча прыпадалі інструментальныя канцэрты І.Няруды (для трубы) і Ё.Гайдна (для віяланчэлі), і астатнія салісты — адзін з лепшых трубачоў сучаснасці Кірыл Салдатаў і наш Іван Карызна, які ўжо цяпер, у юначым узросце, заслугу мае звання сталага майстра. Гайдна так не грае ніхто! З маладым запалам, абсалютна па-гайднаўску і гэтак жа абсалютна па-карызнаўску, са сваім светаадчуваннем, настолькі накіраваным на сучаснікаў, быццам кампазітар-класіцыст — адзін з іх.

Ды што там казаць, калі кульмінацыяй было кожнае з'яўленне на сцэне У.Співакова — у чатырох канцэртах з шасці. Знешне спакойная, крыху стрыманая, ураўнаважаная дырыжорская манера з мінімумам рухаў і надзвычай трапных указанняў накіравана адно на гукавы вынік, найперш — на формаўтварэнне і каларытныя дэталі (любых тэматычных рэфрэны штораз гучаць у яго панамаму, з дадатковымі адценнямі). Выразнасць жа выканання — літаральна "прыродная" якасць музыкантаў абодвух яго калектываў: "Віртуозаў Масквы" і Дзяржаўнага філарманічнага аркестра Расіі. У тэмпах паўсюль — гэтка ж нетаропкасць, імкненне не "дабегчы хутчэй за ўсіх", а атрымаць асалоду ад музыкі, паспець асэнсаваць і абавязкова даслухаць да апошняй абертоннай кроплі. А н а д усім —

Міжнародны музычны фестываль "Уладзімір Співакоў запрашае" ўжо можна, падобна на тое, афіцыйна лічыць Першым. Па меншай меры, менавіта так назвала яго вядучы ў дзень закрыцця. Напярэдадні ж канцэртаў і сам маэстра, і непасрэдныя арганізатары форуму былі надзвычай сціплымі ў выказваннях, засяроджваючы ўвагу на эксперыментальным характары цяперашняга фестывалю: маўляў, у іншых краінах ён "прапісаўся" ўжо трывалі, а вось як пойдзе справа ў Беларусі — паглядзім. Атрымалася — звыш усялякіх чаканняў! Бо калі кожны падобны цыкл канцэртаў мае свае кульмінацыі, дык тут яны прыпадалі бадай на ўсе выступленні. Яшчэ і таму, што ўсе вечары былі прыныпова адрознымі. І, разам з тым, з'яднанымі агульнай "скразной" ідэяй — не толькі ўласна асобы Співакова, але і, шырэй, класікі як культуры гармоніі і прыгажосці.

Феномен Віртуозаў

асабліва інтэлігентнасць дырыжыравання і саміх паводзін (што на сцэне, што ў чалавечых стасунках), бліжняя беларусам амаль на генетычным "шляхецкім" узроўні, высокая культура, перавага інтэлектуальнага пачатку над імпульсіўнасцю, нейтаймаванасцю эмоцый. Асаблівасці ёсць і ў размеркаванні абавязкаў у "співакоўскіх" калектывах. Дырыжор выступае ў іх не столькі "кіроўцам", колькі адным з галоўных удзельнікаў агульнай суполкі, дзе кожны — асоба, а не "вінцік" у адладжаным механізме.

А як прымалі "співакоўцаў" (не толькі ягоных "Віртуозаў...", але і юных стыпендыятаў Міжнароднага дабрачыннага фонду імя У.Співакова) у Магілёве і Гомелі — фурур, дык годзе! Такім жа выбухам сторуаўчых эмоцый сталіся і два канцэрты без удзелу віноўніка ўрачыстасці. У чацвёрты фестывальны дзень "Віртуозамі..." дырыжыраваў Аркадзь Берын —

музыкант зусім іншай, куды больш эмацыяна адкрытай, выканальніцкай манеры. Саліраваў (лепей сказаць: размаўляў на кларнеце) у тым канцэрце Гіёр Файман, які звычайна так кажа пра сябе: "Я не кларнетыст, а — спявак, і інструмент — усяго толькі мікрафон маёй душы". Ужо самі сваім выходам на сцэну з глядзельнай залы, у поўнай цемры, калі голас інструмента нараджаецца з цішыці то наяве, ці то ў сене, ён стварыў непаўторную давернасць атмасферы, падмацаваную не толькі шчырай размовай са слухачамі (перакладчыкам з англійскай выступаў першы скрыпач Аляксей Лундзін), але і элементамі інструментальнага тэатра, непасрэднымі музычнымі зваротамі да іншых салістаў і нават "кіраваннем публікай" (папярэджваючы апладысменты паміж часткамі, жэстамі прасіў абысціся без іх). Дый скараў ён не звычайнай віртуознасцю, а выразнасцю, уменнем дасягаць

гранічна ціхага гучання і безлічы фарбавых адценняў без аніякіх дадатковых прыстасаванняў — адно дотыкам вуснаў і зменаў дыхання. І хаця замест разрэкламаванага "вечара аргенцінскага танга" мы пачулі хіба знакамитае "Лібер-танга" А.П'яцолы, такая недарэчнасць зусім не пакінула адчуванне "падману". Бо сапраўдным адкрыццём сталася аддзяленне яўрэйскай сімфанічнай музыкі і цудоўная соіта з оперы Дж.Гершвіна "Поргі і Бес". Ну, а "на дэсерт" Г.Файдман і ўвогуле спачатку заспяваў сам, а потым пачаў развучваць гэтую песню з залай — пад надзвычай "гітарны" акампанемент кантрабаса.

Выдатным прыкладам "неакадэмічнай класікі" стаўся сольнік шведскага піяніста і кампазітара Роберта Уэлса (таго самага, што на "Еўрабачанні-2010" акампанаваў нашаму гурту "3+2"), які выступіў разам са сваёй інструментальнай гру-

пай і нашым Прэзідэнцкім аркестрам на чале з Віктарам Бабарыкіным. У фартэпійнай віртуознасці гасця, вартай міжнародных лаўрэатаў, можна было пераканацца літаральна з першых нот, як толькі ён зайграў шалёны па тэмпе эцюд Ф.Шапэна. Але ж галоўная "разыначка" была зусім не ў гэтым. Незалежна ад таго, што выходзіла на першы план — пэўны класічны твор, аўтарская кампазіцыя або ўласна мастацкія фантазіі з цэлым пародам папулярных тэм і іх элементаў, — у кожным нумары панавала суладдзе арыгінала з сучаснасцю. Цікава, што некаторыя класічныя прыклады выконваліся практычна без аніякіх інтанацыйна-рытмічных змяненняў, але звычайна выканання не было і тут: літаральна некалькімі штрыхамі, мінімальнымі зменамі акцэнтаў музыканты набліжалі даўніну да сённяшняй музычнай рэчаіснасці. А вось прывезеныя гасцем аранжыроўкі, пры ўсёй іх метра-рытмічнай і драматургічнай вынаходлівасці, былі відавочна разлічаны на куды больш прасты прафесійны ўзровень музыкантаў, чым Прэзідэнцкі аркестр Беларусі: у апрацоўках панавалі аркестравыя tutti і бракавала яркіх сола, на якія здольныя нашы артысты. Можна наступным разам Р.Уэлс прапануе зрабіць аркестроўкі самому калектыву? Бо, як паказала практыка, усе сусветныя зоркі, аднойчы сутыкнуўшыся з нашым Прэзідэнцкім аркестрам, імкнуцца супрацоўнічаць з ім і надалей.

А якой узнёслай кульмінацыяй стаўся канцэрт закрыцця — зноў з Уладзімірам Співаковым! З яго дапамогай французская скрыпачка Аляксандра Сум намалявала Бетховена не бурліва "ўскудлачаным" ваяром, што выступае супраць усіх і ўся, а надзвычай паэтычным, адухоўленым рамантыкам з вялізнай

унутранай энергетыкай. Трэцяя ж частка Скрыпічнага канцэрта і ўвогуле была сыграная какетліва, гуліва, з французскай грацыёзнасцю і чароўнай усмешкай на твары. Натхнёна спявала Аляўціна Яравая (Украіна), а наша оперная прымадонна Аксана Волкава паўстала непераўздызнай Кармэн, выканаўшы ўсе цэнтральныя нумары гераіні з аднайменнай оперы Дж.Бізе. Гэтая партыя ў спявачкі — адна з самых любімых. І з кожным разам яна спявае яе ўсё лепей, з усё большай раскаванасцю, імпэтам і прыцягальна-чараўнічымі адценнямі ў голасе.

Тым самым спявачка быццам перакінула масток да наступнай музычнай дзеі канцэртна-тэатральнага сезона: 6 снежня завяршыўся фестываль "Уладзімір Співакоў запрашае", а 7-га — Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр Беларусі распачаў Мінскі міжнародны Раждзёнскі оперны форум. Дарэчы, Кармэн на ім, паводле пачатковых планаў, павіна была спяваць Аксана Волкава. Але паства ўдакладнення даты правядзення гэтага спектакля аказалася, што салістка ў гэты дзень занята ў прэстыжным замежным праекце: спявае з аркестрам Уладзіміра Співакова ў Маскве. І мы ўбачылі і пачулі яе ў іншай партыі — Фенелы ў "Набука" Дж.Вердзі, што сталася яшчэ большым сюрпрызам. Усё па правілах: адно свята ў краіне муз завяршылася, другое — пачалося. Але, паводле ўсіх законаў музычнай драматургіі, будзе і рэпрыза! 12 снежня завершыцца оперны форум, а 13-га АНТ пачне штовечар трансляваць канцэрты фестывалю У.Співакова.

Фота Юрыя ІВАНОВА
На здымках: Роберт Уэлс; Прэзідэнцкі аркестр Рэспублікі Беларусь; Уладзімір Співакоў.

Да XV З'езда кампазітараў Беларусі ў Гродне падрыхтаваны канцэртна-лекцыйны праект "Беларускія кампазітары — нашы землякі". Аўтарам яго выступіла выкладчык Гродзенскага дзяржаўнага музычнага каледжа і філіяла Акадэміі музыкі Святлана Калчанова — лаўрэат абласной прэміі імя А.Дубко ў намінацыі "Лепшы выкладчык 2007 года".

Гэта ўжо не першы праект С.Калчанавай, ажыццёўлены ў сценах Гродзенскага музычнага каледжа. Чацвёрты год запар яна праводзіць тэматычныя канцэрты-лекцыі, кожная з якіх становіцца падзеяй у жыцці горада. Гродна ўвогуле багатае на добрыя традыцыі. Яшчэ ў 1994-м тут была адноўлена Гродзенская музычная капэла, гістарычным прататыпам якой стала Каралеўская капэла Стэфана Баторыя — адна з найбуйнейшых на тэрыторыі тагачаснага Вялікага Княства Літоўскага. Тут арганізавана і Асацыяцыя самадзейных кампазітараў Гродзеншчыны, іні-

Землякі: музычны код пакаленняў

цыятарам якой з'яўляецца член Беларускага саюза кампазітараў Віталь Радзівонаў, які ўжо выхаваў не адно пакаленне маладых твораў, у тым ліку прафесіяналаў. Невыпадкава і адзіны ў Беларусі Міжнародны конкурс маладых кампазітараў імя Ю.Семянякі праводзіцца менавіта тут. Выхадцамі з Гродна з'яўляюцца многія знакамтыя

музыканты і кампазітары, што і дало падставу для правядзення згаданага цыкла.

Першы з канцэртаў — "Адкрываючы музычную скарбонку Гродзеншчыны..." — у ім была прадстаўлена гістарычная панарама жыцця Гродна розных эпох. У выкананні гітарнага ансамбля музычнага каледжа пра-

гучала "Лютневая табулатура" Войцэха Длугары, кампазітара мяжы XVI — XVII стст., аднаго з прывдворных музыкантаў Стэфана Баторыя. Былі выкананы харавыя творы Юрыя Семянякі, які пэўны час працаваў у Гродне, а таксама музыка шматлікіх кампазітараў-аматараў, якая часта гучыць на разнастайных фестывалях, конкурсах, канцэртах

і стварае арганічную частку сучаснай музычнай культуры горада. 15 снежня ў гасці да нас завітаюць старшыня Праўлення Беларускага саюза музычных дзеячаў, заслужаны дзеяч мастацтваў Віктар Войцік і народны артыст краіны Леанід Захлеўны: яны стануць героямі чарговага канцэрта-лекцыі "Гарадзенскія "войты". У наступных канцэртах будзе гучаць музыка Уладзіміра Кандрусевіча, Валерыя Іванова, Мікалая Літвіна, Андрэя Бандарэнкі, Яўгена Паплаўскага, Аліны Безенсон, Канстанціна Яськова, Аляксандры Даньшовай і маладых твораў — нядаўніх выпускнікоў Гродзенскага музычнага вучылішча (цяпер каледжа).

А колькі яшчэ ўраджэнцаў Гродна жыве і працуе ў замежжы! Той жа кампазітар Міхаіл Сендэр, пра якога нядаўна пісаў адзін з расійскіх часопісаў, стаў жыхаром Стакгольма. Ды ў нашай даўніне многія выхадцы з магнацкіх родаў раз'язджаліся па розных кутках Еўропы. Таму, трэба спадзявацца, праект, прысвечаны кампазітарам-землякам, будзе мець працяг.

Кацярына МІЛАЙ
Гродна

На здымку: аркестр Гродзенскай музычнай капэлы.

17 снежня канцэрт у Беларускай дзяржаўнай філармоніі адзначыць сваё 80-годдзе Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Беларусі. Юбілей — заўсёды нагода для роздуму над тым, што было і што будзе. Тым больш, калі суразмоўцам аказваецца такі цікавы чалавек, як народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл КАЗІНЕЦ, які 35 гадоў — на чале калектыву, а працуе ў ім яшчэ больш, бо запрасілі яго сюды, калі ён быў студэнтам 4-га курса аддзялення оперна-сімфанічнага дырыжыравання.

час, калі аркестр пачаў засвойваць сімфанічную класіку. Аўтар тых аркестровак — Віктар Барысаў. А музыкант, які літаральна навучаў тады аркестрантаў тэорыі музыкі, бо сярод іх па-ранейшаму было шмат самавукаў, — скрыпач Міхаіл Рьўкін. Сёння многімі аспрэчваецца неабходнасць выканання музыкі тых жа Бетховена або Расіні ў пералажэнні для народнага аркестра. Канешне, арыгінал заўсёды застаецца

— Ведаеце, я заўважыў, што прырода цымбалаў сама па сабе спрыяе многім сучасным гукавым эфектам — той жа санорыцы, алеаторыцы. Усвядомілі гэта і кампазітары, пачаўшы гэтым карыстацца. Той жа Уладзімір Кур'ян — столькі напрыдумваў для цымбалаў! Сёння, я лічу, наш аркестр перажывае новы віток гістарычнай спіралі. Глядзіце: у перадавенныя гады — апрацоўкі

“Пробы” і “the best”

Завяршыўся XV З’езд беларускіх кампазітараў. Па традыцыі, адбыліся справаздачы, абмеркаванні і выбары кіраўніцтва Беларускага саюза кампазітараў, які налічвае 130 твораў: 100 кампазітараў і 30 музыказнаўцаў. Старшынёй БСК застаўся народны артыст СССР і Беларусі Ігар Лучанок. Разгарнуўся шырокі паказ музыкі, расцягнуты аж на некалькі тыдняў. Таму палітра склалася багатая.

Плэнным было і само пасяджэнне. На ім прысутнічалі міністр культуры краіны Павел Латушка, а таксама замежныя кампазітары і музыказнаўцы. І хаця госці змаглі паслухаць толькі некалькі канцэртаў, іх думкі пра сучасную беларускую музыку і, шырэй, саму дзейнасць творчай арганізацыі заслугоўвалі самай пільнай увагі: звонку лепей бачныя не толькі дасягненні, але і пралікі.

Кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт Аўдрон Журайціц, якая доўгі час узначальвала секцыю музыказнаўцаў Літоўскага СК, падзялілася вопытам, як іхняя суполка выкарыстоўвае разнастайныя гранты, спонсарскую дапамогу. Нашы творцы таксама задумаліся пра стварэнне Апякунскага савета і нават занеслі гэты пункт у пастанову З’езда. Пра вялікую дзяржаўную падтрымку распавяла кандыдат мастацтвазнаўства, дырэктар выдавецтва СК Арменіі “Арчэш” Нарынэ Авеціян. Слушыня камментарыі беларускім творам даў дырэктар Польскага цэнтру музычнай інфармацыі, генеральны сакратар Польскага СК Мечыслаў Комінэк. Амаль усе госці наракалі на мала выўлечы нацыянальныя элементы.

Гэта вымусіла дадатковы раз задумацца не столькі пра сам узровень нашай кампазітарскай школы, колькі пра ўменне яго прадэманстраваць. Паказальнікам прафесіяналізму нашых аўтараў з’яўляюцца перамогі на прэстыжных міжнародных конкурсах, уключэнне нашых твораў у буйныя замежныя фестывалі, разнастайныя замовы, атрыманыя нашымі аўтарамі ад вядучых музычна-тэатральных устаноў розных краін. Але ж ці пачулі мы ўсё гэта ў праграмах З’езда? Не. Бо гэтыя канцэрты, уваход на многія з якіх быў, як звычайна, вольным, складаліся па “рэшткавым” прынцыпе: маўляў, тое ўжо гучала, а гэта — не, дык дадзім аўтару шанец! Калі ж у гаўсідзённай канцэртнай практыцы выконвацца будзе ўсё (хаця б у “пробнай” версіі), дык для падобных публічных аглядаў можна будзе папраўдзе выбраць “the best”. Цяпер жа атрымаўся — дакладны зрэз сярэднеарыфметычнага стылёвага почырку эпохі, калі, здавалася б, можна ўсё, і побач прысутнічаюць супрацьлеглыя стылёвыя арыенціры.

Да таго ж, канцэрты З’езда напоўнілі прадэманстравалі гэўныя суадносіны павеваў цяперашняй эстэтыкі — і пачатку ХХ стагоддзя з яго “мірнісцтвам”: сучасная культура, быццам на новым вітку гістарычнай спіралі, звяртаецца да пошукаў прыгажосці, што, дарэчы, заўважна па творах апошніх гадоў ва ўсіх жанрах.

Адным з найлепшых вечароў многія называлі трохгадзінны канцэрт Акадэмічнага хору Белтэлерадыёкампаніі: першае аддзяленне — духоўныя творы, другое — неафальклорныя ці на вершы беларускіх паэтаў. Праз гэты калектыў праходзяць практычна ўсе харавыя партытуры нашых аўтараў, таму ёсць з чаго выбіраць. Дый самі кампазітары, падобна на тое, пачалі добра разумець розніцу паміж харавымі і інструментальнымі партытурамі: першыя ўжо самі па сабе патрабуюць большай прыгажосці, гармоніі, зладжанасці. Бо чалавечыя галасы, ды яшчэ ў такой колькасці, наўпрост адлюстроўваюць стаўленне выканаўцаў да той або іншай музыкі і, адпаведна, адбіваюцца на самім выкананні. Так што можна з поўнай упэўненасцю сказаць, што сёння менавіта выканаўцы, фарміруючы свой рэпертуар, выступаюць у ролі гэтых “мастацкіх саветаў”.

Разам з тым, практыка ўсё больш паказвае, што стаць запатрабаваным, знайсці сваю слухацкую аўдыторыю сёння можа практычна кожны музычны твор: і абсалютна традыцыйны, што не выходзіць за межы простага песеннасці, і нязвычайны, авангардны, які парушае былыя законы. Вось толькі як жа даведацца пра іх існаванне, калі яны не гучаць? І дзе знайсці такога прадзюсара, які дапаможа кампазітарам “арганізаваць” слухачоў? Бо часам нашы творцы “залежаць” ад таго, ці змогуць яны самастойна распаўсюдзіць на свой канцэрт білеты...

Што ж, наноў абраному праўленню БСК, першае пасяджэнне якое адбылося неўзабаве пасля сходу, дзяццэца вырашаць шмат пытанняў — найперш, папулярнасці лепшых твораў. А тым часам пакуль толькі асобныя кампазітары маюць уласныя сайты, БСК ж не мае нават.. выхату ў Інтэрнэт. Тым не менш, дзякуючы спонсарскай падтрымцы аднаго з кампазітараў, быў выдадзены аб’ёмны буклет з пералікам новых твораў беларускіх кампазітараў. На наступны дзень пасля апошняга з’ездаўскага канцэрта Міністэрства культуры пачало праводзіць мастацкія саветы па набыцці тых твораў, што гучалі з нагоды З’езда. Яшчэ раней былі закуплены новыя творы, якія выконваліся напярэдадні. Іншымі словамі, З’езд завяршыўся — музыка засталася.

Джаз-эфекты на цымбалах

Задаць пытанне я не паспяваю. Бо Міхаіл Антонавіч адразу пачынае расповед і пра гісторыю стварэння калектыву, і пра тыя праблемы, што сёння хвалююць цымбалістаў і, шырэй, музыкантаў-народнікаў, пра неабходнасць удасканалення цымбалаў, таму што майстэрства музыкантаў даўно перарасло магчымасці інструментаў. А ўсе мае спробы “павесці рэйкі” на яго ўласныя ўспаміны не ўдаюцца праз тыя папраўдзі навуковыя даследаванні і вынікі, да якіх ён прыйшоў, вывучаючы беларускія партытуры і шматлікія дакументы даваенных і пасляваенных гадоў. Гэта сёння мы прызвычаліся, што ў калектыве працуюць ледзь не спрэс лаўрэаты міжнародных конкурсаў, за плячыма якіх грунтоўная музычная падрыхтоўка, якая вялася аж з маленства. А між тым, нават у пасляваенныя гады ў аркестры было шмат самавукаў. Бо хаця цымбалістаў у нашай кансерваторыі (цяпер Акадэміі музыкі) пачалі рыхтаваць з 1937 года, іх не хапала.

— Аркестр па праве носіць імя Іосіфа Жыновіча, бо ён і самі цымбалы ўдасканаліў, і школу навучання ігры на іх стварыў, і калектыў доўгі час узначальваў. Але тых, хто цягам дзесяцігоддзяў рабіў свой унёсак у развіццё ансамбля і музыкі для на-

родных інструментаў, вельмі шмат. На жаль, мы не так часта згадваем іхнія імёны. А між тым, усаякая гістарычная падзея мае папраўдзе глыбінныя карані. І асабіста я адлічваю бы стварэнне нашага калектыву не з 1937 года, калі ён афіцыйна атрымаў “званне” аркестра. І нават не з 1930-га, як гэта прынята цяпер, калі народны ансамбль, пазней пашыраны да аркестра, атрымаў статус дзяржаўнага. Наш аркестр пачаў складацца ажно з 1928-га, калі Дзмітрый Захар (а сам ён, дарэчы, траў ледзь не на ўсіх музычных інструментах) стварыў ансамбль цымбалістаў з сямі чалавек. Абавязкова трэба ўгадаць і дырыжора Канстанціна Сімяонава — пазней народнага артыста СССР, які працаваў у Кіеўскай оперы і ў Марыінскім тэатры.

А пачынаў сваю кар’еру ён у нашым калектыве, і ўсім вядомае пералажэнне для народнага аркестра фіналу знакамітай Сімфанеты Мікалая Чуркіна рабіў менавіта ён. У бібліятэцы нашага аркестра захоўваюцца сапраўдныя рарытэты! Ёсць нават даваенныя рукапісныя партытуры.

— Але ж далёка не ўсе кампазітары, наколькі я ведаю, прыносілі вам партытуры. Народны аркестр мае сваю спецыфіку, таму часта пералажэнні для вашага калектыву рабіліся непасрэдна яго ўдзельнікамі...

— Так, але тыя ж Мікалай Аладаў, Яўген Цікоцкі заўсёды стваралі партытуры самі. Нават калі гэта былі проста апрацоўкі беларускіх народных песень. Больш за ўсё пералажэнняў рабілася ў пасляваенны

Арыгінал — заўжды па-за конкурсам

ца па-за конкурсам! Але для 1950-х — 60-х такія пералажэнні былі вельмі важнымі. Яны далі штуршок да віртуознасці і склалі перадумовы далейшага, ужо ў 1970-я — 80-я гады, з’яўлення ўласна беларускіх арыгінальных твораў для аркестра, сярод якіх была і, як вядома, Пятая сімфонія Андрэя Мідзівані “Памяць зямлі”. Зноў-такі, назаву тых, хто перакладаў, у тым ліку, беларускія творы. Гэта Эдуард Лямбовіч, Анатоль Курмакін. Анатоль Дзмітрыевіч, дарэчы, прыдумаў удараць па цымбалах “калатушкай” для літаўраў — атрымліваецца гэты звонавы эфект, быццам дзесьці за сцэнай схаваны царкоўныя званы. Колькі іншых каларыстычных знаходак было зроблена!

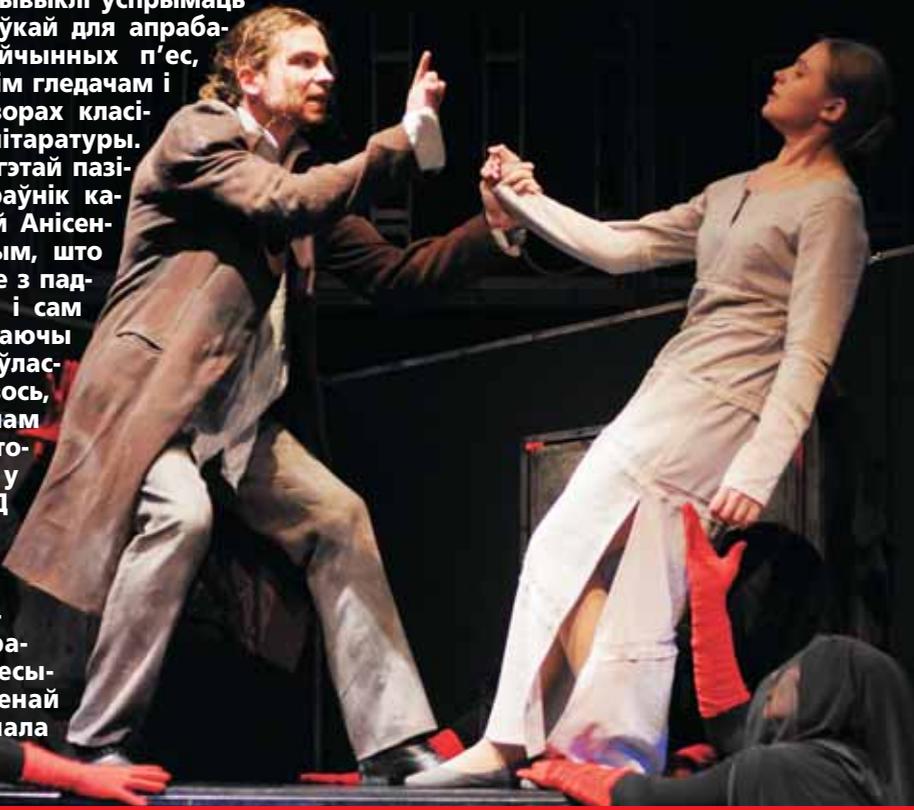
— 70-я — 80-я і дагэтуль лічу “залатым векам” вашага аркестра. Тады ніводная новая праграма не абыходзілася без прэм’еры аднаго або некалькіх новых беларускіх твораў. Бо вы літаральна дакучалі нашым творцам, патрабуючы ледзь не ад кожнага напісаць штосьці для вас. І нават дапамагалі кампазітарам у гэтым: не толькі ўласна пералажэнні рабілі, але і рэдагавалі творы, удасканалівалі іх, падказвалі кампазітарам, што лепей прагучыць менавіта ў такім народным складзе...

народных мелодый, у пасляваенныя — апрацоўкі класікі, далей — арыгінальныя канцэпцыйныя творы. Сёння ўвесь гэты шлях мы быццам праходзім наноў, у гэтым спрэсаваным выглядзе. Бо тыя ж народныя апрацоўкі, якія сёння робіць Аляксандр Крамко, — гэта цэлы парад разнастайных духавых і ўдарных, мора фантазіі і гумару. Граем мы і джаз. Дый беларускія кампазітары на нас не забываюцца. А акрамя аркестра, мы выкарыстоўваем і шматлікія ансамблевыя склады, створаныя з нашых лепшых музыкантаў. Калісьці ў нашым аркестры былі хіба цымбалы ды баяны. Да іх далучаліся акадэмічныя інструменты — тыя ж драўляныя духавыя, нават кантрабас. Сёння ж — безліч адноўленых народных інструментаў, адраджаюць якія пачынаў той жа Уладзімір Гром, каго ўжо няма з намі. Колькі ён зрабіў для нашай беларускай культуры! Адно шкада: ці ўсё сёння ведаюць нашых лепшых музыкантаў? У тыя ж 1970-я — 80-я тэлетрансляцыі і асобныя праграмы, прысвечаныя нашым творцам і выканаўцам, былі ледзь не штодзень. А за апошнія гадоў дваццаць наш калектыў паказвалі на тэлеэкране разы, мабыць, тры. Можа, і да юбілею пакажуць...

Фота Юрыя ІВАНОВА

Соня + Родзя = ?

У апошнія некалькі гадоў Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі, які многія прывыклі ўспрымаць выключна пляцоўкай для апрабавання новых айчынных п'ес, прапаноўвае сваім глядачам і пастаноўкі па творах класікаў сусветнай літаратуры. Прынцыповасць гэтай пазіцыі мастацкі кіраўнік калектыву Валерый Анісенка тлумачыць тым, што акцёр, які працуе з падобнымі творамі, і сам расце, адкрываючы новыя вышыні ўласнага таленту. І вось, услед за Міхаілам Булгакавым і Антонам Чэхамым, у афішы РТБД з'явіўся Фёдар Дастаеўскі. Пастаноўка яго "Злачынства і пакарэння", створаная паводле п'есы-інсцэніроўкі Алены Паповай, атрымала назву "Сонечка".

Праверка алгебры на... гармонію

Сцэнаграфія Валянціны Праўдзінай, якая першай сустракае глядачоў у зале, бадай дастойна ілюструе сабой назву рамана Дастаеўскага. Турэмны калідор, што вуглом сыходзіцца ў самым цэнтры, ды бакавыя шэрагі жалезных дзвярэй — уваходаў у адзіночныя камеры... Выхад з гэтай жалівай прасторы можа быць толькі ў... іншую камеру, а калі хто-небудзь з герояў раптам захоча ўбачыць праз турэмныя краты хача б кавалачак іншага жыцця, ён натыйкаецца на ўласнае адлюстраванне.

Канцэптуальны з боку аўтараў спектакля выбар у якасці галоўнага героя не Раскольнікава, а Соні Мармеладавай сам па сабе не новы. Драматургі звяртаюцца да герояў другога-трэцяга планаў для таго, каб з іншага боку зірнуць на сітуацыю, высвецціць яе ўспрыняцце праз "прызму" тых, каго многія звякла не заўважаюць у агульным драматургічным ансамблі. Бадай, самы вядомы — "Разенкранц і Гільдэнстэрн мёртвыя" Тома Стопарда. Аднак, абіраючы такі драматургічны прыём, аўтар усё роўна музіць ствараць "сваю", адрозную ад зыходнай, гісторыю. У выпадку ж з інсцэніроўкай Алены Паповай перад намі паўстаў своеасаблівы мантаж кавалкаў рамана, дзе фігуруе Сонечка, але ён так і не складваецца ў індывідуальную гісторыю. Аднак праблема гэтая выходзіць за межы прэтэнзій да аўтара інсцэніроўкі, бо такі персанаж, як Соня, па прыродзе сваёй не можа стаць галоўным героем! Бо калі казаць пра драматургію як пра форму канструявання сцэнічных сітуацый і характараў, адным з важных момантаў

з'яўляецца паняцце развіцця вобраза. Прырода ж Сонечкі Мармеладавай, выпісаная Дастаеўскім, такая, што гераіня на працягу ўсёй дзеі не толькі не змяняецца, а ўяўляе з сябе магутную канстанту, якую прызнае нават Раскольнікаў.

Калі казаць пра свет Дастаеўскага, то практычна кожны з акцёраў, занятых у спектаклі, стварыў сваіх герояў цікавымі, нехадульнымі, з уласнымі біяграфіямі і, што важна, з адчувальным унутраным цяплом да кожнага з іх. Сярод самых яркіх і тонкіх — Кацярына Іванаўна (Людміла Сідаркевіч), Мармеладаў (Андрэй Дабравольскі), Лебязятнікаў (Кірыл Навіцкі). Ды ўсё ж іхняе існаванне на сцэне ўяўляе з сябе своеасаблівы "мона-спектаклі", якія распадаюцца на асобныя гісторыі і не заўсёды складваюцца ў агульны жыццёвы суплёт-клубок.

Сцэнічная гісторыя распачынаецца менавіта з забойства — замаху сякерай над працэнтшыцай, у той час як для Дастаеўскага гэты ўчынак Раскольнікава — не пачатак новага жыцця, а наадварот — наступства. Тую самую першую спробу "забойства прынцыпу", пра які ён гаворыць у сваім маналогі. Бо Раскольнікаў у Дастаеўскага разважае зусім не пра маральнасць забойства, а пра тое, як чалавек можа стаць роўны Богу. І аўтар дае нам у ім амплітуду ад забойства да евангельскай па сваёй сутнасці літасці над распусніцай. І, па сутнасці, разгортвае перад намі схему маралітэ, у якім дабро павінна перамагчы зло. Але для гэтага і адно, і другое павінна з самага пачатку быць у чалавеку. У выкананні ж маладога акцёра Андрэя Бібікава Раскольнікаў уяўляе своеасаблівы "сімбіёз" Форэста Гампа і доктара Лектара: выканаўца ярка, эфектна і пранікнёна існуе ў сваіх "д'ябальскіх" праявах, аднак... практычна не адчувае "боскую" прыроду ўласнага персанажа.

Сур'ёзныя сумненні выклікае і мэтазгоднасць перагрупуіроўкі матэрыялу Дастаеўскага вакол спробы стварэння на сцэне love story, што ўзнікае паміж Радзіванам і Сонечкай. Найперш таму, што Раскольнікаў у Соні бачыць зусім не дзяўчыну, а — яшчэ аднаго "паддоследнага трусіка", на якім можна правярыць уласную тэорыю. І сябе ва ўзаемаадносінах з ёй ён бачыць у ролі своеасаблівага д'ябласпаку-

шальніка: а як яшчэ можна расцэньваць яго прапанову "прыйсці сёння" ноччу да дзяўчыны з жоўтым білетам, у той час, калі за сцяной ляжыць непахаванае цела ейнага бацькі? І калі Соня ў выкананні Наталлі Цвятковай ціха прамаўляе: "Толькі не сёння", яе клопоцьце нават не столькі ўласныя пачуцці, колькі — немагчымасць дапусціць тое, каб з яе ўдзелам адбылося маральнае падзенне таго, хто зусім нядаўна зрабіў у адносінах да яе і яе сям'і паспраўднаму шчодры, высакародны акт. Па сутнасці, Раскольнікаў з'яўляецца своеасаблівым аватарам Доктара Фауста, які ў выніку першага эксперымента ўсведамляе, што сам — ўсяго толькі "істота дрыжачая". Менавіта таму яму патрэбна Соня, якая ўвасабляе сабой той самы "прыныцп", што Радзіван і намагаецца ўзламаць. Так, ён вельмі трапятліва ставіцца да яе, але, па евангельскай аналогіі, менавіта таму і падвяргае самым жорсткім выпрабаванням.

Думаецца, выбар Наталлі Цвятковай на ролю Сонечкі з'яўляецца надзвычай трапным і ўдалым, бо актрыса прадэманстравала, што ўмее на сцэне не толькі пакутаваць, але і проста — думаць. Але ж экспрэсіўны напор Раскольнікава-Бібікава не дае ў поўнай ступені разгарнуцца гэтай яе ціхмяна-ўдумлівай прыродзе. Між тым, акурат яна даволі дакладна адчувае і ўвасабляе той "прыныцп", які так важны і Дастаеўскаму: "Бог ёсць любоў". І роўным Богу можна стаць не пераступіўшы праз маральныя заповеды, а толькі тады, калі ўсім жыццём тваім будзе кіраваць любоў. Не жахаднасць, і не каханне, а тая самая любоў, прыгажосць і ўзвышанасць якой і ўратае свет. Менавіта таму ў фінале, калі Раскольнікаў у Дастаеўскага павінен пакаляцца, а персанаж на сцэне крычыць пра каханне да Соні, уся гісторыя, расказаная са сцэны, набывае прысмак банальнасці.

У праграмы падаецца разгорнутая цытата Дастаеўскага пра пакутніцтва, пра тое, што чалавек не нараджаецца для шчасця, а заслугоўвае яго пакутамі. Але пры гэтым у цень адсоўваюць той самы рэцэпт па пераадоленні гэтага, які ў раманае дае аўтар. Акурат таму гіне Мармеладаў, страчвае розум Кацярына Іванаўна, страляецца Свідрыгайлаў: у іх жыцці няма любові, яна сышла, сказала. І менавіта таму, трактуючы прыроду пакаяння Раскольнікава адно толькі каханнем, што ўзнікае да Соні, нівеліруецца гісторыя пра богападобную і богапрыродную любоў.

Таццяна КОМАНОВА

Фота Віктара ЗАЙКОЎСКАГА

На здымках: сцэны са спектакля.

Вобразы людзей мастацтва заўсёды з'яўляюцца прывабнай тэмай для рэжысёраў неігравага кіно, бо найбольш зручны для ўвасаблення на экране. Творцы, часцяком нават знешне, — асобы незвычайныя, прыветныя, са сваім светапоглядам і ўнікальным асяроддзем, зафіксаваць якое цікава кожнаму дакументалісту.

Спыніся, імгненне! У кінапартрэце

Стужкі "Даўеку" Кацярыны Махавай і "Фатограф шчоўкае" Аляксандра Карпава — невялікія па працягласці, але заўважныя прыклады творчых партрэтаў сярод нядаўніх прэм'ер айчынных кінадакументалістаў.

Першая стужка створана на студыі "Летапіс" Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" маладым аўтарам, які актыўна шукае свой творчы стыль. Кацярына Махава стала вядомай у свеце беларускага неігравага кіно якраз пасля знятага ў рэпартажным кірунку дваінога партрэта нашых маладых сучаснікаў. Потым была эксперыментальная стужка "Коліш" аб традыцыйных народных спеваў на Палессі. Новая работа маладога рэжысёра таксама знята на поўдні нашай краіны — невывяртаючы крыніцы самабытнай культуры.

Герой "Даўеку" — самадзейны мастак Іван Супрунчык, які жыве ў вёсцы Цярэбічы Столінскага раёна. Стыхія творцы — драўляная скульптура. Самабытнага майстра на тхняе спрадвечная традыцыя стварэння выяў прадкаў, што с'ягае яшчэ ў лязычніцкія часы, але арганічна ўключана ў хрысціянскую праваслаўную культуру. Менавіта пра сусінаванне розных пластоў этнічных традыцый, іх сучаснае ўвасабленне і распаўсюдае гэтая невялікая карціна. Кацярына Махава стварыла эмацыйны мастацкі нарыс аб самабытнасці палескіх вёсак. У аб'ектыў аператара Станіслава Смірнова паспелі трапіць скульптурныя і жывапісныя творы І.Супрунчыка, створаныя ў традыцыйным стылі, сцэны вясковых абрадаў, у тым ліку царкоўных, невялікія прыродныя замалёўкі, якія даюць добрае адчуванне мясцін, дзе адбываецца дзеянне карціны. Постаць мастака тут — толькі падстава, каб выказаць шчылівае адчуванне ад судакранання з душой народа. Аўтар спрабуе перадаць гэтае адчуванне, у тым ліку, з дапамогай кампазіцый беларускага этна-гурта "Нагуаль", якія надаюць стужцы канцэптуальны фон. Не будзем забывацца, што мэтай сапраўднага кінамастацтва з'яўляецца якраз перадача праз экран адчуванняў і эмоцый, якія нельга выказаць ніякім іншым спосабам.

Кацярына Махава як рэжысёр ідзе менавіта гэтым кірункам, усё менш абаяючыся на слова ў кадры і за кадрам. Апавед вясковага творцы ў дадзеным выпадку толькі дадае адчуванняў, але не з'яўляецца формаўтваральным элементам. "Даўеку" — спроба пранікнення ў мастацкую падсвядомасць шматлікіх пакаленняў, якія тварылі да Івана

Супрунчыка. У гэтым сэнсе стужка "Летапіс" — спроба напісаць калектыўны партрэт, выявіць мастацкую "душу народа" праз адкрыццё яшчэ адной "атлантыды" беларускай культуры.

У фільме няма аўтарскай ацэнкі: рэжысёрскае "Я" Кацярыны Махавай — у самім выбары матэрыялу для здымак, у спосабе яго мастацкага асэнсавання. Гэта сама, як і ў карціне Аляксандра Карпава, створанай сумесна з аўтарам сцэнарыя Нэлі Крывашэвай на "Белвідэацэнтр". "Фатограф шчоўкае" — невялікая замалёўка з жыцця нашага калегі, загадка аддзела фоталітэрацый газеты "Культура" Юрыя Іванова. Вядомы журналіст паўстае перад гледачом непасрэдна пад час выканання рэдакцыйнага задання.

...Звычайны дзень спякотнага лета 2010-га. Фотакар рыхтуе здымкі на першую паласу газеты... Надвор'е не замінае рупліваму фатографу пабываць адразу ў некалькіх месцах: рэдакцыі, холе шпітала, дзе рыхтуецца яго чарговая выстаўка, вялікім садзе фруктовай гаспадаркі, дзе нарэшце ўдаецца знайсці самыя прыгожыя яблыкі... Асабіста ведаючы Юрыя Іванова, аўтарам фільма "Фатограф шчоўкае" можна сказаць тэатральнае "Веру!", бо за паўтара дзесятка хвілін ім удалося перадаць энергічны і няўрымслівы характар нашага "культураўскага" фотамайстра. Характар, які працягваецца праз неверагодную руплівасць, цікавасць да жыцця і адкрытасць да кожнага, каго ён сустракае на сваім шляху. Аляксандр Карпаў падабраў для стужкі вельмі ўдалы рытм, які цалкам адлюстроўвае жыццёвы рытм свайго героя. Між тым, "Фатограф шчоўкае" — не проста замалёўка або рэпартаж, а сапраўдны, праўда, непрацяглы па часе, а таму, відаць, не зусім поўны, партрэт. Але партрэт з выпуклымі рысамі і з адчуваннем свайго персанажа.

Аўтары карціны паспелі расказаць не толькі пра характар ды імклівае працы фатографа Юрыя Іванова, але прадэманстравалі важнасць кожнага імгнення жыцця, якое ім зафіксавана і тым самым трапіла ў гісторыю, у якой, дарэчы, журналіст ніколі не бывае простым назіральнікам. Не трэба лічыць назіральнікамі і Аляксандра Карпава з Кацярынай Махавай, бо зробленыя імі фільмы-партрэты яркава дэманструюць актыўны творчы падыход да рэчаіснасці.

Антон СІДАРЭНКА

На здымках: кадры з фільмаў "Даўеку" і "Фатограф шчоўкае".

тэрапія"! Бульбу збіраем, шарыкі падкідваем! Пачынаем! Музыка, калі ласка!

Гульня "Праца тэрапія".

Гуляюць тры чалавекі. Існуе некалькі варыянтаў заканчэння гульні: адзіны пераможца, якому і ўручаецца прыз; усе назбіралі бульбы прыблізна аднолькава.

ГАСПАДАР. Працэдура атрымалася карыснай і відовішчай. Вялікі дзякуй! Жадаю вам да глыбокай старасці мець сілы, здароўе і жаданне працаваць на бульбяных палетках! Працоўныя прылады (вядзерцы) і бульбачка, што вы назбіралі, у знак удзячнасці, застаюцца вам.

ГАСПАДЫНЯ. На наступную працэдуру я запрашаю чарговых наведвальнікаў пансіяната. Паважаныя, вы цудоўна выгледаеце! Але ў свеце няма абсалютна здаровых людзей. Вам прапануецца палепшыць стан здароўя метадам народнай медыцыны. У старадаўнія часы знахары ралі хвораму выйсці на бераг возера або ракі і голасна праспяваць, пракрычаць пра тое, што баліць: вада, зямля, паветра прымуць хваробы на сябе.

Вам прапануецца "Музычна-песенная тэрапія". Па чарзе будзем лячыцца: гэта значыць, спяваць пра тое, што вы лічыце хваробай. Маўчаць нельга: пазбавіцца праваю наведваць працэдуры.

ГАСПАДАР. Не хвалойцеся, даражэнькія! У наш час існуе шмат песень, прыпевак, у якіх спяваецца пра параненыя душы, разбітыя сэрцы ды іншыя хворыя органы і часткі цела.

ГАСПАДЫНЯ. Песня лечыць, вада, зямля, паветра дапамагаюць. Хваробай, па вашым жаданні, можна лічыць усё, нават каханне, калі хочаш ад яго пазбавіцца. Праспявай — і не патрэбнае пачуццё знікне. Запрашаю ўсіх палячыцца ці прайсці прафілактыку захворванняў. Пачынаем! Трэба дадаць, што працэдура "Музычна-песенная тэрапія" вельмі карысная. Вылечваюцца ўсе: і гаспадары, і суседзі, і іншыя адпачываючыя.

Гульня "Музычна-песенная тэрапія"

Адпачываючыя па чарзе павінны праспяваць або пракрычаць пра тое, што яны лічаць хваробай і ад чаго жадаюць пазбавіцца. Той, хто маўчыць, пакідае гульню.

ГАСПАДАР. Шаноўныя адпачываючыя, ці добра прайшоў першы дзень адпачынку ў нашым пансіянаце? 3 мясцовымі жыхарамі пазнаёмліся? Сяброў набылі?

ГАСПАДЫНЯ. Ой, не бачу! Пакажыцеся, падызціце да нас, калі ласка! Сябра ці сяброўку — пад руку і бліжэй падыходзьце!

ГАСПАДАР. А зараз у нашым пансіянаце — вячэрняя дыскатэка! Пачынаем!

(*Наладжваецца дыскатэка.*)

ГАСПАДАР. Паважаныя адпачываючыя, шаноўныя суседзі, на сёння нашы працэдуры скончаны! Надыйшоў вечар. Падзякуем лёсу за плённа пражыты дзень!

ГАСПАДЫНЯ. А калі вас нешта засмучае, замінае сну, — перавярніцеся на другі бок і скажыце сабе...

ГАСПАДАР І ГАСПАДЫНЯ (разам.) Абы здароўе!

ГАСПАДЫНЯ. І ўсё ў вас будзе добра!

ГАСПАДАР. Да сустрэчы!

Лучыць павольная народная музыка.

Галіна БРАЗЮЛЬ,
Пастаўскага раёна.

Мюзікл — Пад Новы Год

— Гэтыя дзве песні, — расказала Ганна Казлова, — з майго дзіцячага мюзікла "Калядная казка". А пачыналася ўсё з таго, што разам з Алай Канапелька мы вырашылі зрабіць ранішнік для самых маленькіх — выхаванцаў дзіцячых садкоў.

Першую пастаноўку гэтай нашай працы ажыццявіла Ірына Скрыпнік, і дзякуючы яе руплівасці, творчаму натхненню і гачаму энтузіязму казка, што называецца, пайшла ў народ: яе сталі ставіць многія. Адначасова ўзнікла ідэя перарабіць яе для школьнай маладшых класаў. Із тую рэдакцыю мы ажыццявілі з рэдактарам тэлебачання Тацянай Сінкевіч, якая калісьці вяла "Тэлебом".

Дарэчы, наша супрацоўніцтва мела добры працяг. У новай рэдакцыі "Калядная казка" ставілася ў многіх школах і нават вывозілася "на гастролі" ў Магілёў і Гомель: юныя артысты паказвалі яе для выхаванцаў дзіцячых дамоў і спецшкол. А пазней разам з Тацянай Сінкевіч мы напісалі "Гімн шляхты" і яшчэ два музычна-тэатральныя творы. "Грыбны мюзікл" — для дзяцей: там распавядаецца, як грыбы спаборніцтва паміж сабой ўчынілі і ледзь не вайну адно аднаму аб'явілі. А мюзікл "Барбара пев" — вядома, пра легендарную гісторыю кахання Барбары Радзівіл і Жыгімонта. Я прапанавала гэты твор Дзяржаўнаму акадэмічнаму мюзычнаму тэатру Беларусі, і мастацкі кіраўнік Адам Мурзіч, паслухаўшы маю музыку, быў вельмі ўзрадаваны: ёсць надзея, што ў тэатры з'явіцца, нарэшце, мюзікл на беларускай мове, прысвечаны нашаму гістарычнаму мінуламу. Зацікавілася тэмай і Сусана Цырук, нядаўна прызначаная галоўным рэжысёрам тэатра. "Барбару..." таксама збіралі ставіць і ў Польшчы, бо гэта і ў гісторыя. Ну, а музычная мова перакладу не патрабуе...

Н.Б.

Пацешнік трэці.

Вось дык цуд! Вось дык цуд!
Падыходзь-ка, добры люд!
Невядомыя дзівосы —
Цуд-вырабы з какою!
Экзатычны гэты фрукт
Апынуўся нават тут!
Столькі ўсёйкі ўсячыны
Вы яшчэ не бачылі!

Пацешнік першы.

Усім настрой падняць гатоў
Горад наш — цуд-майстроў!
Паспяшайце, падыходзьце,
Што шукаеце — знаходзьце!
Саломкапляценне —
Дзіва-стварэнне!
Дужа ўсіх нас радуе,
Падыходзь, аглядай!

Пляцоўка "Юшка".

Гаспадыня.

Гаспадар жа мой — заможны,
Зарабляе добра грошы:
Ён і майстар на ўсе рукі,
І не ведае дакукі!
І рыбак ён здатны,
І кухар выдатны!
Час дарма мы не губляем:
Усіх на юшку запрашаем!

*Частуюць гасцей рыбнай полі-
ўжай.*

Гаспадыня.

У нашай хаце сёння свята —
Бубнам ад рання грымець!
А нашым хлопцам і дзяўчатам
У танцы кружыцца і пець!

Гаспадар.

У нашай хаце сёння свята!
Збірайцеся, госці, да нас!
Спявайце і грайце, дзяўчаты,
Адначым святочны наш час!

Пляцоўка "Абрад сватання".

Гаспадар.

Зараз, сябры, па сакрэце
Вам паведамлю аб прыкмеце:
Як на свята ходзяць у сваты —
Жаніхоў у нас багата!
Ды нявест таксама многа:
Ну, хадзем, пара ў дарогу!

Гаспадыня.

З намі разам пойдзем
Ды вяселле знойдзем!

Будзем песні спяваць,
Веселяцца ды гуляць!

*Гаспадароў і гасцей свята сус-
тракае Свацця.*

Свацця.

Вось і гасцейкі, уласна!
Завітайце, калі ласка!
Сяброў шчыра сустракаем,
Ад душы, ды з караваем!

(*Уручае каравай.*)

Хай вяселле звiнiць ў наваколлі,
Шануючы спадчыну матчыну!

Са святам вас, людзі, вітаю,
Ды на сватанне запрашаю!

Вясельная песня.

Свацця

(*да калектываў.*)

У вас — тавар, у нас — купец!
Па руках — ды і канец!

Гаспадыня.

Свацця, нельга паспяшаць,
Ці ж табе таго не значь?

Свацця.

Не кажы ты, не кажы,
Нам нявеста па душы.
І прыгожа, бы трысцінка,
Працавітая яна:
Нагатуе пірагоў
І расшые ручнікоў.
На ўсе рукі масцярыца,
Самы час падзвіцца!

*Запрашае паглядзець пасаг у
скарыні.*

Гаспадар.

Ды і гаспадар пачэсны —
Роўня са сваёй нявестай!

Гаспадыня.

Калі ж так —
Мы вам парадзім,
Ды вяселле дружна зладзім!

Свацця.

Вось бы так адразу —
Не было б і сказу!
Ану, сябры, бярыце жыта
Ды й на шчасце маладых
Абсыпайце зернем іх!

Абсыпаюць жытам маладых.

Свацця.

Сыплем жыта —
Каб быў у сям'і здабытак!
Абсыпаем зернем —
Каб былі вы верныя!

Свацця.

Каб заўсёды маладыя
Непарыўна разам былі,
Для гасцей такі закон:
Вяжыце рукі ручніком!

*Свацця выбірае дваіх, якія звяз-
ваюць рукі маладых ручніком, за-
цягваючы вузел.*

Свацця

(*маладым*):

А зараз, не кранаючы вузла,
Ручнік здыміце.
І моцна так яго звяжыце,
Каб непахіснаю сям'я была!

Свацця

Хай шчасце вашу хату не мінае,
Каханне хай яе не пакідае!
Павагі, дабрабыту, вяселосці
Жадаюць вам усе вашы госці!

Пляцоўка

"Выстаўка фларыстыкі".

Гаспадыня.

Выпадак не рэдкі:
У нас на свяце — кветкі!
Цудоўныя букеты —
Святочныя прыкметы!

Гаспадар.

Ты хутчэй вырашай:
На пляцоўку паспяшай!
Для дзяўчат ды для жанчын
Ёсць занятак для душы!

Гаспадар.

Спадзяёмся, што па сэрцы
Вам прыйшлося гэта свята!

Гаспадыня.

Нам яшчэ не раз сустрэцца:
Шчыра прасім ў нашу хату!

Марына КАРПЕНКА,

**загадчык культурна-масавага
аддзела Гомельскага палаца
культуры "Фестывальны"**

“На здароўе!”

Сцэнарый гульніёвай праграмы

3 турыстычнай перспектывай

У “суправадзілаўцы” да свайго “сцэнарнага” ліста дырэктар Камэйскага дома культуры, што на Пастаўшчыне, Галіна Бразюль напісала: “Чытаем, вылісваем “К”, чакаем кожнага нумара. Заўжды цікава ведаць, чым жывуць работнікі культуры ў розных кутках нашай Беларусі”.

Галіна Уладзіміраўна працуе ў сферы культуры з 1987 года. Працу сваю любіць, даўно піша сцэнарый сваіх мерапрыемстваў, п’есы, якія ставіць з дапамогай мясцовага драмкалектыву “Сважкі”. Піша яна з дэцінства, у творах сваіх па-майстэрску, як падаецца, выкарыстоўвае дыялектызмы Віцебшчыны.

На сцэнарны конкурс Галіна Бразюль даслала “абкатаныя” на практыцы сцэнарый гульніёвых праграм. Адзін з іх, вясёлы, змястоўны і нязмушаны, мы сёння публікуем. Дарэчы, сцэнарый “На здароўе!” асабліва прыдатны для рэалізацыі аддзелам культуры ва ўмовах беларускіх аграрыдзіб і разлічаны найперш для культурынага “ажыўлення” вясковага турыстычнага адпачынку.

Гучыць вясёлы беларускі най-будзе добра адпачыць, заняцца фізічнай культурай і спортам, а таксама пасільнай сялянскай працай…
Адным словам — палепшыць здароўе! Сядзіба знаходзіцца на беразе возера. Прырода на-ўкол — цудоўная! Нават назву пансіянату прыдумалі…

ГАСПАДАР (герабівае). Ды па-чакай ты! *(Да гледачоў.)* Таму, хто рае адгадае, аддадзім першую пунцёку! Слухайце падказку. Задаўна павялося, што на ўсе неспадзяванкі і нягоды лёсу нашы мудрыя прадкі амаль заўсёды адказвалі вы-споўем, якое вы ўсе добра ведаеце. Вось гэтак падымалі руку ўга-ру і казалі: “Абы…” Хто прадоўжыць? *(Слухае адказы гле-*

дачоў, каменціруе.) Правільна, яны казалі: “Абы здароўе!” Калі ласка, вам — першая пунцёвачка! *(Можна зрабіць буклеты з відарысамі мясцовай прыроды і славу-тасцеў.)*

(Гучыць музыка.)

ГАСПАДЫНЯ. Такім чынам, наш пансіанат мае назву “Абы здароў-е!” і — чкае прыезду першых адпачываючых! Спрадвек на Белару-сі здароўе лічылася гапоўнай каш-тоўнасцю. Існуе шмат прыказак і прымавак пра здароўе. Зараз я бу-ду называць некаторыя з іх, а вы, калі ласка, працягвайце. Вось на-прыклад: “Каму што баліць, той аб-тым і… гаворыць”. Маляйці! Да-лей.

Народныя выстлоўі пра здароўе

Чым захварэў, тым і… лячыся.

Хто хоча зажыцца, той без вячэ-ры… стаць лажыцца.

Не кожны той спіць, хто… Хра-пе.

Кожнаму свая болька… баліць.

Дай вам Бог здароўя ў ручкі, у ножкі і… яшчэ трошкі.

ГАСПАДЫНЯ. Шчаслівых ула-далынкаў пунцёвак запрашаем на-ведаць наш пансіанат! Калі ласка!

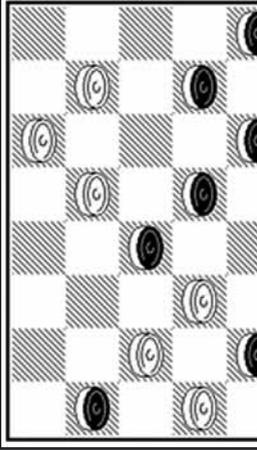
ГАСПАДАР. Просім прабачэн-ня ў астатніх за тое, што пакуль не маем мячымаксі прыняць іх для адпачынку. Вам мы прапануем па-чэсную ролю — пабыць нашымі су-седамі.

(Да ўдзельнікаў праграмы, што атрымалі “пунцёкі”.)

Мы рады вітаць вас у пансіяна-це “Абы здароўе!” і жадаем добра-га адпачынку!

Распачнём наш першы дзень з працэдурь, назва якой — “Смак-тэ-рапія”.

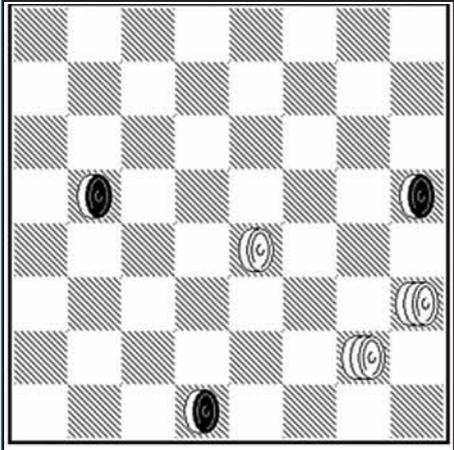
(ЗША), а на ІІІ — Іаган Басціанет (Нідэрланды). ІV месца заняў наш чытач мінчанін Васіль Грабенка: гэ-та самы высокі вынік сярод беларус-кіх эцюдзістаў за ўсю гісторыю чэмпі-янатаў.

№ 379 — М.Лышкевіч.

Падведзены вынікі Другога Чэмпі-янату свету па шашачнай кампазіцыі ў раздзеле эцюды PWSE 2.

Удзельнікую перамогу атрымаў Міленка Лэлшыч (Харватыя). На ІІ месцы — Аляксандр Маісееў

№ 378 — У.Салгэжынскі.

“Шашачная культура”

Новыя кампазіцыі нашых аўта-раў і прыемныя навіны ў “Курфры-рацы” гэтым разам.

2010-ы быў плённым для беларус-кіх шашачных кампазітараў. На пасе-джэні Савета ФМJD (Міжнароднай федэрацыі шашак) 15 — 16 лістапада ў Бамака (Малі) былі прысвоены міжна-родныя званні шашыстам, выканаў-шых іх у гэтым годзе. Іх атрымалі і бе-ларускія кампазітары. **Мікалаю Гру-шуўскаму** прысвоена званне “Арбітр міжнароднай катэгорыі”. Званне “Міжнародны майстар спорту” па ша-шачнай кампазіцыі атрымаў **Віктар Шульга**. “Майстрам ФМJD” стаў **Аляксандр Салетін**. Будзем спадзя-вацца, што і 2011 год будзе не менш удальым.

ГАСПАДЫНЯ. Гэтая працэдура сумяшчае ранішняю прабежку, танцавальныя рухі і снеданне.

Гульня “ Смак-тэрапія”.

Эдлік накрыты сурвэткай, на-якой — пяць лыжак. Гучыць вясё-лая музыка. Удзельнікі рухаюцца-танцууюць вакол эдліка. Музыка сціхае — кожны павінен схаліць лыжку. Той, каму яе не халіла, пакі-дае гульнію, і гэтак далей. Агош-ні — перамога, яму — прыз. Кожнаму, хто выходзіць з гульні, уручаецца яблык або іншы лёгкі “перакус”.

ГАСПАДЫНЯ. Паважаныя, калі ласка, далёка не адыходзьце: мясціны вам не знаёмыя — заблу-каеце!

ГАСПАДАР. Вас чкае наступная працэдура! Я запрашаю адпачыва-

Далей для самастойнага рашэння прапануем кампазіцыі нашых паста-янных аўтараў.

№ 381 — Мікалай Лышкевіч (Мінск). Белыя: b2, b6, c1, c5, d6, f2, f6, g1, g5, h2, h6. (11). Чорныя: a3, a7, c3, d2, d4, d8, e3, f4, h4. (9). **№ 382 — Іван На-ўроцкі** (Мінск). Белыя: b4, b6, c3, c5, e7, f6, g3. (7). Чорныя: a7, d6, d8, e3, f8, h8.

(6). **№ 383 — І.Наўроцкі**. Белыя: b6, d2, d6, e7, f4, g5. (6). Чорныя: d4, d8, f2, f6, h2, h4. (6). **№ 384 — І.Вальтэр** (Самарканд). Белыя: a3, a7, b2, c5, d2, d4, g5. (7). Чорныя: b4, b6, d6, d8, e7, f2, g7. (7). **№ 385 — І.Вальтэр**. Белыя: a7, c5, d6, e3, f4, g1, h6. (7). Чорныя: b6, c3, d4, f2, f8, g3, g7, h2(8). **№ 386 — Дамітрый Камчыцкі** (Магілёў). Белыя: b4, b6, d2, d6, e7, g7, h4. (7). Чорныя: a3, b2, b8, c5, d4, f2, f4, f8, h2. (9).

№ 388 — Ілля Вальтэр. Белыя: дэмікі a7, c1, e1, h4; шашкі a1, b4, c3, c5, d2, d4, g5. (11). Чорныя: дэмка f8, шашкі a5, h2. (3). Белыя пачынаюць і павбудоўляць хадю

дэмку і дзве шашкі чорных: d6(а3А), e9З, g5, e5, c5, аb2# А (h6), a3, h9З, e3, аb2#.

Школа кампазіцыі
У пазіцыі **№ 343** чытачы знайшлі па-бочнае рашэнне: f4, d2, e7, e7…

Дамітрый Камчыцкі прапануе на-ступную расстаноўку па тэме пабочнага рашэння: Белыя: a7, b2, b4, d2, e3, g1, g5. (7) Чорныя: b6, b8, c5, c7, d6, d8, f2, g7, h6. (9) — f4, d2, e7, e7 (d6, c7), e3x.

Свае адказы і новыя творы дасылай-це на адрас рэдакцыі:

220013. Мінск, пр. Незалежнасці, 77, рэдакцыя газеты “Культура”, “Шашкі”.

Адрас электроннай пошты: **kultura@tut.by.**

Віктар Шульга, міжнародны майстар спорту **па шашачнай кампазіцыі**

З першымі зімовымі завяжамі мінчане і госці сталіцы атрымалі доўгачаканы падарунак: адкрыў дзверы Беларускага дзяржаўнага цырка. Пасля грандыёзнай рэканструкцыі сталічны манеж адпавядае ўсім сусветным стандартам, і таму не дзіва, што многія замежныя артысты без сумневу называюць яго лепшым на сённяшні дзень цыркам свету. У якім жа напрамку, атрымаўшы такі найсучасны тэхнічны падмурак, будзе далей развівацца айчыннае цыркавое мастацтва?

Цырк родам з Галімберга

Па адной з версій, месцам народзінаў беларускага цырка лічацца вёска Галімберг Пухавіцкага раёна. Дасканала вывучаючы архівы, у свой час дырэктар — мастацкі кіраўнік Белдзяржцырка Таццяна Бандарчук знайшла дакумент, з якога вынікала: менавіта сюды ў сярэдзіне XIX стагоддзя цыркавую трупу прывёз немец Галімберг. “На свае вочы я бачыла рэшткі барабана аднаго з першых балаганаў на Беларусі. Вось і лічыце, колькі цыркавое мастацтва існуе ў нашай краіне!” — зазначае Таццяна Мікалаеўна.

У 50-я гады мінулага стагоддзя ў Мінску з’явіўся стацыянарны манеж. Доўгі час ён быў “пракаты”: у Мінску збіралі нумары артыстаў з розных савецкіх рэспублік, уласнай беларускай праграмы не было. За савецкім часам усе артысты галіны ўваходзілі ў Саюздзяржцырк, лепшыя атракцыёны, што з’яўляліся на манежах вялікай краіны, адразу запрашаліся ў Маскву. Ды ўвогуле, жанглёры, эквілібрысты, дрэсіроўшчыкі, клоўны пастаянна вандравалі па гарадах Савецкага Саюза. Таму паняцце, што тады існавала — “беларускі калектыў”, — можна лічыць даволі ўмоўным.

У новы час многія цыркi былога СССР вырашылі, адпаведна традыцыі, не ствараць уласных праграм, працягваючы працаваць па прыцыпе канцэртнай залы: запрашаць гастралёраў на пэўны, вызначаны кантракт, час. Ці патрэбна ў штатны склад браць артыстаў? Гэтае пытанне неаднойчы ўзнімалася на прасторы СНД. Тыя, хто адназначна заяўляе: “Не!”, — падмацоўваюць сваё меркаванне фінансавым бокам. Маўляў, не праблема стварыць на базе пэўнага цырка нумар, але патрэбна потым яго абкатаць. Спецыфіка ж галіны заключаецца ў тым, што адзін і той жа нумар публіка будзе наведваць не больш за два месяцы. Што рабіць потым?

Узяць у штат артыстаў рашыліся нямногія. Сярод іх — Вялікі Маскоўскі дзяржаўны цырк, Маскоўскі цырк на Цвятных бульвары. У Беларусі гэты шлях абрала мінская арэна.

— Наша трупа сабралася даўно, калектыў ужо правяраў гадамі. Артыстаў не так шмат, але ўсе яны — тытулованыя. Беларусы заявілі ў свеце аб нацыянальным цыркавым мастацтве. Яго якасць падмацоўваюць медаль найвышэйшага гатунку самых прэстыжных галіновых фестываляў свету, — зазначае Таццяна Бандарчук.

Як бачым, аб айчынных майстрах манежа шмат гавораць за мяжой. Але што ж з’яўляецца адметнасцю нацыянальнага цыркавага мастацтва?

Валожкі ў конскай грыве

Цыркавое мастацтва — універсальнае. Каб “узязць” глядача, няма патрэбы вывучаць замежную мову або разбірацца ў асаблівасцях менталітэту: галоўнае, што павінна быць у “арсенале”, — відовішчыны нумар. Але ці магчыма ў такім выпадку казаць пра нацыянальны ўласціваці?

— Неабавязкова падкрэсліваць нацыянальнасць адпаведным касцюмам, — упэўнена Таццяна Бандар-

чук. — Сапраўды, у нас ёсць падобны нумар: “Беларускія коннікі” пад кіраўніцтвам Барыса Лазарава. Дзг’ітоўка ідзе пад сучасную беларускую музыку, артысты з’яўляюцца на манежы ў стылізаваных нацыянальных строях. Але ўнікальнасць атракцыёна — у выдатных труках, у зрэжысраванасці нумара, у магутнай энергетыцы наезднікаў. Да таго ж, беларускі цырк вылучаецца арыгінальным цэласным аздабленнем прадстаўлення, падчай атракцыёнаў. Тут гаворка — нават пра касцюмы: яны дапаўняюць відовішча, робяць нумар

эстэтыку, майстэрства акцёра, а таксама цыркавая школа для таленавітых дзяцей з усёй Беларусі.

Парад-але дзіцячых калектываў

Раз-пораз у сродках масавай інфармацыі ўзнімаецца пытанне аб з’яўленні ў Беларусі ўласнага цыркавага вучылішча. Аднак давайце звернемся да бліжэйшай гісторыі: у савецкі час для 69

Студыя ж пры дзяржаўным цырку дазволіць пашырыць кола пошуку таленавітых дзяцей. Як вядома, у краіне сёння працуе шмат аматарскіх эстрадна-цыркавых калектываў. Некаторыя з дзетак так “хварэюць” на гэтае мастацтва, што ў сталым узросце мэтанакіравана прыходзяць у цырк працаваць. Прынамсі, сёння на сталічным манежы выступаюць некалькі былых выхаванцаў цыркавай студыі мінскага Палаца культуры і спорту чыгуначнікаў.

— Мы хочам адкрыць студыю, каб выяўляць самых таленавітых. Упэў-

нараджэння асобым спосабам спавіваюць ногі, дабіваючыся, каб тыя былі ненатуральна роўнымі? Я асабіста бачыў шыкоўныя трукі кітайскай цыркавой малечы, але ці патрэбны дзеля таго выніку такія ахвяры? Усё ж на манежы запатрабавана не толькі звышскладанасць, але і эстэтыка...

Лавіна папулярнасці захліснула “Cirque du Soleil”. Дзеля таго, каб пабачыць зладжанае ў адзіны спектакль відовішча, людзі розных краін гатовы гадзінамі стаяць у чэргах па білет. Так, у Расіі гастролі канадскага “сонечнага” цырка прайшлі пры сталых звышаншлагах. Аднак, калі крыху заглябіцца, атрымліваецца, што праграмы канадцаў разлічаны на падрыхтаванага, сур’ёзнага глядача, — дзецям на тых прадстаўленнях не так цікава. Але ж цыркавое мастацтва заўсёды было сямейнай асалядай, таму ў зале павінна быць утульна не толькі даросламу.

“Cirque du Soleil” вылучаецца зрэжысраванасцю дзеяння, калі ўсе нумары ўпісаны ў адзін спектакль. Аднак гэты медаль мае іншы бок: “прапісанасць” пазбаўляе цырк такой неабходнай і натуральнай для гэтага віду мастацтва імпрывізацыі і неспрэчнасці. Нездарма ў класічным цырку, калі сыходзіць чалавек — Артыст з вялікай літары — знікае атракцыён, а ў канадскай падрыхтаванай праграме могуць замяніць удзельніка, але не нумар, бо ён з’яўляецца складнікам агульнага спектакля.

Цягам часу змяняецца і назначэнне цырка. Некалі атракцыёны з’яўляліся, каб уразіць публіку. Тады па пальцах можна было пералічыць прадстаўленні, дзе канферансье не аб’яўляў бы: “Увага! Смяротны нумар!” Цяпер паветраныя акрабаты круцяць салты чатыры з паловай абароты, але тое мала каго здзіўляе: у эпоху тэхнічных магчымасцей і найноўшых адкрыццяў гэта стала чымсьці будзённым.

— Возьмем таго ж Дэвіда Каперфільда, які колькі гадоў таму зводзіў з розуму глядачоў ва ўсім свеце, — дадае Якаў Лабовіч. — Аднаму з ключавых нумароў ілюзіяніста быў палёт над манежам. Усе разумелі, што людзі лётаць не ўмеюць, што Каперфільда ўздымае ў паветра не моц думкі, а звыштонкія бляшаныя тросы. Аднак усе былі ў захапленні: зачароўвала прыгажосць і лёгкасць, з якой быў пададзены нумар. На маю думку, айчынным цырк таксама павінен выводзіць на першы план пытанні эстэтыкі і выхавання добрых пачуццяў, каб дарыць свайму глядачу адчуванне радасці, асалоды ад убачанага. Канешне, усе цыркавыя напрамкі маюць права на існаванне, але, на маю думку, найлепш нашай публікай успрымаецца стары добры цырк!

— Я заўсёды кажу сваім артыстам: калі вы зробіце трук, які акрамя вас у свеце ніхто не выконвае, вы станеце зоркамі, — зазначае Таццяна Бандарчук. — Але не трэба ператвараць цырк у тэатр, адмаўляцца ад здабыткаў папярэднікаў. Упэўнена, той жа “Cirque du Soleil” — часовае з’яўленне, камерцыйны праект, што сідзе ў свой час, як знік ажыятаж, які калісьці існаваў вакол клаўнады Вячаслава Палуціна. А вось класічны цырк, з трукавой часткай, з дэманстрацыяй унікальных магчымасцей чалавека, падмацаваны сучасным тэхнічным абсталяваннем, застанецца на стагоддзі!

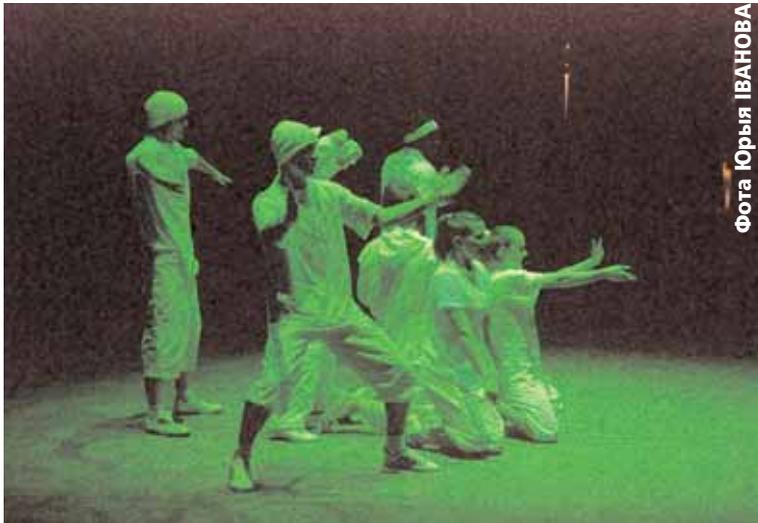
Усе напрамкі павінны развівацца, для кожнага з іх знойдзецца свой глядач. Аднак беларускія цыркi павінны клапаціцца аб айчынным спабыўцы і прапаноўваць яму не толькі славеты замежных гастралёраў, але і ўзгадаваных на Айчыне зорак. У падрыхтоўцы нацыянальных кадраў дапаможа студыя пры Белдзяржцырку. Сталічны цырк мае багаты вопыт у падрыхтоўцы высакакласных цыркавых артыстаў. Менавіта ў межах студыі стане магчыма аб’яднаць вынаходкі знакамітых папярэднікаў, сучасныя тэхнічныя дасягненні і накіраваць усё гэта на стварэнне новых уласна беларускіх цыркавых нумароў.

Настасся ПАНКРАТАВА

Сваё месца на “ружы арэны”

Кадровыя трэндзы нацыянальнага цырка

Фота Юрыя ІВАНОВА

нана, такіх дзяцей няма ў Беларусі, аднак не кожны з іх сам прыйдзе ў нашу прафесію. Іх патрэбна шукаць, як шукаюць у дзіцячых садках і школах будучых спевакоў, спартсменаў... Магчыма, мы вырасім якога ўнікальнага жанглёра або эквілібрыста, — значыцца, на сусветнай арэне зноў прагыміць беларускае імя! А для гэтага патрэбна працаваць, шукаць, вучыць, — зазначае дырэктар Белдзяржцырка.

Манежная ружа вятроў

На сусветнай ружы вятроў цыркавага мастацтва — безліч напрамкаў. Прадстаўнікі “Грынпіса” ва ўсім свеце высту-

цэласным. Мне ёсць з чым параўноўваць, таму магу дакладна сказаць, што цыркавыя касцюмаў, лепшых за беларускія, цяпер няма...

Глобальная рэканструкцыя будынка дазваляе стварыць больш спрыяльныя для новых творчых пошукаў умовы працы. У прыбудове адкрыўся рэпетыцыйны манеж. Дзякуючы дадатковай пляцоўцы, адміністрацыя змагла вынайсці больш зручны для артыстаў графік рэпетыцый. З’явіліся трэнажорныя і балетныя залы. Асноўны манеж аздаблены ўсім неабходным светлавым, гукавым, тэхнічным забеспячэннем, каб ствараць нумары любога ўзроўню складанасці. Да вясны тут павінны завяршыцца апошнія работы. Тады цыркавыя змогуць карыстацца чатырма платформамаі: камп’ютарызаванай падлогай са светлавымі спецэфектамі, паркетам (на ім плануюць праводзіць і спарортныя па спартыўных танцах), льдовай пляцоўкай і гумовай арэнай для працы з жывёламі.

Зрэшты, за кошт былога бомбасковішча і гарышча цырк павялічыў тэрыторыю агульнага карыстання на два паверхі. У самы ніз перанеслі гардэробы для глядачоў, а пад дахам зрабілі вялікую залу плошчай амаль у 400 м². Са слоў Таццяны Мікалаеўны, дадатковыя памяшканні ў старым будынку і прыбудове сталі падставай для ажыццяўлення даўніх планаў: хутка тут павінны з’явіцца камерцыйныя студыі, у якіх на платнай аснове малеча зможа вывучаць этыку,

стацыянарных цыркаў адной шостаі часткі сушы моладзь рыхтавалі ўсяго тры навучальныя ўстановы: у Маскве, Кіеве ды Ташкенце. Ды і яны не “закрываўлі” ўсе класічныя цыркавыя жанры. Прынамсі, дрэсура заўсёды была дынастычнай прафесіяй. Пры такім раскладзе, маючы на радзіме ўсяго два цыркi, ці мэтазгодна адкрываць спецыяльную навучальную ўстанову?

У сусветнай практыцы распаўсюджана і іншая мадэль перадачы вопыту: неабходную змену рыхтуюць адразу пры цырку. Дарэчы, Таццяна Бандарчук усё сваё прафесійнае жыццё займалася з моладдзю. Цяпер поруч з ёй працуюць яе былыя вучні.

паюць супраць з’яўлення на арэне жыўёл. Услед за імі цэлая плыня цыркавых адмаўляецца ад выкарыстання атракцыёнаў з дрэсурай, хоць сам па сабе цырк узнік менавіта дзякуючы першым выступленням з конямі, — адсоль і класічныя 13 метраў дыяметра манежа.

— Ва ўсіх кутках зямнога шара зачаравана глядзяць кітайскі цырк, нават вылучаючы яго ў асобную галіну нашага мастацтва, — зазначае генеральны дырэктар Заслужанага калектыва — Гомельскага дзяржаўнага цырка Якаў Лабовіч. — Сапраўды, гэта — неверагодная эквілібрыстыка і не толькі. Але ці кожны ведае, што будучаму кітайскаму цыркачу літаральна з

Адраджэнне і развіццё сяла: сацыякультурны зрэнне

Зэльвенскі раён мае свае непаўторныя культурныя цікавосткі, якія істотна адрозніваюць яго ад іншых рэгіёнаў Беларусі. Напрыклад, тут даўно паспяхова ладзіцца рэгіянальны фестываль “Анненскі кірмаш”, які стаў, не раўнуючы, візітоўкай краю. Створана на Зэльвеншчыне і разгалінаваная сетка ўстановаў культуры новага тыпу, сярод якіх — дамы фальклору і рамёстваў, цэнтры культуры і вольнага часу, бібліятэкі-клубы... Паспяхова вырашаецца кадравыя пытанне, а аграгарадоцкія клубы забяспечваюцца сучаснай гукаўзмацняльнай і светлавой апаратурай...

Але, натуральна, маюць зэльвенскія культурныя работнікі і шэраг праблем. У гарадскім пасёлку пакуль што не створаны раённы краязнаўчы музей, патрабуе рамонт Зэльвенская ДШМ, а галоўная задача раённага Дома культуры — наладзіць выніковую працу з рознымі ўзроставымі катэгорыямі насельніцтва. Ёсць некаторыя праблемныя аспекты і ў развіцці сельскай культуры, і першая з іх — слабая матэрыяльна-тэхнічная база некаторых СК і СДК.

Народ пытаецца і прапануе

“Наведаць бы краязнаўчы музей”

Невялікае сацапытанне збольшага акрэсліла тыя праблемныя аспекты, што прысутнічаюць у культурным жыцці рэгіёна.

Святлана, маладая маці, г.п. Зэльва:

— Наш РДК цяпер, пасля рамонтнага, выглядае вельмі прывабна і звонку і знутры. Але работа яго, на маю думку, магла б быць больш цікавай. Хацелася б, каб супрацоўнікі ўстановы ладзілі танцавальныя вечары не толькі для моладзі, але і для больш старэйшага пакалення, ды і пра дзяцей не забывалі. Ці плануецца такое зрабіць?

Андрэй, студэнт-завочнік, г.п. Зэльва:

— Я вучуся на гістарычным факультэце сталічнай ВУНУ, і мне, канешне ж, хацелася б наведаць раённы краязнаўчы музей... Але пакуль што яго няма...

Міраслава, служачая, г.п. Зэльва:

— Мой сын навучаецца ў Дзіцячай мастацкай школе. На маю думку, там варта зрабіць рамонт: цяпер зімой бывае вельмі халодна ў класах.

Ганна Мікалаеўна, пенсіянерка, жыхарка аграгарадка “Дзярэчын”:

— Сельскі Дом культуры ў нашым аграгарадку размясцілі пакуль што ў будынку РДР. Але там, вядома ж, няма вялікай глядзельнай залы. Ці будзе рамонтавацца наш СДК і калі?

Экспазіцыя на... палічках

Дзярэчын — сьліннае паселішча Зэльвеншчыны. Вядомае ў пісьмовых крыніцах яшчэ з XV стагоддзя, яно належала ў свой час розным вядомым родам ВКЛ: Вішнявецкім, Чартарыйскім, але ягоны росквіт звязаны найперш з Сапегамі. Калісьці ў мястэчку працавала свая друкарня, ладзіўся конны кірмаш, а ў 1786 годзе быў пабудаваны нават палац, у якім Сапегі прымалі шматлікіх гасцей з розных краін свету... Але ўсё гэта — гісторыя. Цяпер аб былой велічы невялікага паселішча Зэльвеншчыны (а пражывае тут блізу 600 чалавек) нагадваюць хіба царква і касцёл, што месціцца непадалёк ад адной...

Але калі вясці гаворку пра культурнае жыццё ў аграгарадку “Дзярэчын”, дык яно тут досыць насычанае. У паселішчы ёсць філіял Дзіцячай школы мастацтваў, раённы Дом рамёстваў, бібліятэка і СДК. Прычым тры апошнія ўстановы культуры месціцца ў адным будынку былога дзіцячага садка. У ім быў зроблены неабходны рамонт на суму прыкладна ў 500 мільёнаў рублёў — і культурны агмень у Дзярэчыне пачаў саграваць жыхароў.

Так, у РДР цяпер працуе тры гурткі — па кераміцы, саломкапляценні і апрацоўцы драўніны, — якія агулам наведваюць дваццаць чатыры вучні. Раней, праўда, хадзіла больш.

— На жаль, у нас нядаўна закрыўся гурток па ткацтве, — распавяла дырэктар установы Ала Сідорык, — бо спецыяліст з’ехаў і працуе ў Мінску.

Натуральна, пры наяўнасці спецыялістаў можна было б стварыць больш гурткоў па розных накірунках традыцыйных рамёстваў. І на заняткі ў РДР было б каму хадзіць: у паселішчы функцыянуе сярэдняя школа, дзе вучацца прыкладна 200 вучняў. Так што патэнцыял для развіцця ўстановы яшчэ вялікі.

Але каб яго задзейнічаць, трэба вырашыць не толькі кадравыя пытанні. РДР на сёння займае два невялікія пакоі, і, як прызналася дырэктар, ва ўстанове вельмі не стае выставачнай залы. Пакуль што супрацоўнікі вырашаюць праблему пры дапамозе шматлікіх палічак, на якіх выстаўляюцца вырабы майстроў. Але ж не трэба быць знаўцам-прафесіяналам, каб прызнаць: паўмеры змяняць залу наўрад ці змогуць.

Няма ва ўстанове культуры і сафона-кравы, які спецыялізаванага абсталявання: печы для абпальвання гліны, ганчарных кругоў, дрэваапрацоўчых станкоў... І без вырашэння гэтых пытанняў казаць пра сістэмную дзейнасць па адраджэнні традыцыйных рамёстваў пакуль што не даводзіцца.

Школа як клубны філіял

У сельскім Доме культуры аграгарадка “Дзярэчын” працуе сем гурткоў і два аматарскія аб’яднанні, сярод якіх — народны ансамбль беларускай песні. Менавіта з дапамогай апошняга калектыву супрацоўнікі СДК досыць упэўнена выконваюць план платных паслуг. Уздзельнікі ансамбля — частыя і жаданыя госці на раённых і абласных мерапры-

емствах, заўсёды выязджаюць з абменнымі канцэртамі ў іншыя раёны Гродзеншчыны, а таксама ў санаторыі “Радон” і “Пралеска”, дзе госці з блізкага і далёкага замежжа з задавальненнем наведваюць іхнія канцэрты. Але ёсць у гэтага калектыву, куды ўваходзіць 14 чалавек, невырашальныя пытанні: вельмі не стае баяна і новых сцэнічных касцюмаў.

— Карыстаемся цяпер тым баянам, які бяром для часовага выкарыстання ў філіяле ДШМ, — распавяла дырэктар установы Валянціна Лапа. — Натуральна, мець свой інструмент хочацца даўно.

Сітуацыя склалася з-за таго, што тыпавы будынак, у якім раней месціўся СДК, патрабуе капітальнага рамонтна. Як распавяла начальнік аддзела культуры Зэльвенскага райвыканкама Галіна Раманчук, цяпер рыхтуецца для гэтага праектна-каштарысная дакументацыя.

Калі вам за 30...

Галоўная ўстанова культуры Зэльвы — раённы Дом культуры. Ягоны будынак пасля капітальнага рамонтна, які быў скончаны ў 2008 годзе, выглядае цяпер досыць прывабна не толькі для вока мясцовых жыхароў, але і для звяклых да раскошы заездных артыс-

кай і разнастайнай дзейнасці ўстановы культуры па аказанні платных паслуг. У РДК ладзяць дыскатэкі для дзяцей і падлеткаў, выязджаюць з канцэртамі ў раён і за яго межы, прапануюць шоу-праграмы, вечары адпачынку, вясельныя абрады... Ёсць ва ўстанове і свая бильярдная зала: за зялёным сталом любы ахвотны можа граць не адну гадзіну, якая каштуе пяць тысяч рублёў.

Але, на жаль, установа за 11 месяцаў бягучага года здолела выканаць план платных паслуг толькі на 74 працэнты ад зададзенага. І, па словах дырэктара, наўрад ці выйдзе на даведзены паказчыкі да канца бягучага года. Галоўная прычына гэтага, на думку кі-

Чаму пытанне адпачынку “для тых, каму за...” паўстала рубам?

Прадаць каня —

Наведвальнікі сярэдняй узроставай групы ў ГДК пакуль не ходзяць...

3 выступлення Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі на IV Усебеларускім народным сходзе:

“[...] Жыццё на сяле, у малых і сярэдніх гарадах павінна быць не менш камфортным, чым у буйных гарадах і сталіцы. Гэта найважнейшы прыныцы рэгіянальнай палітыкі. [...]

Будзе прадоўжана праграма стварэння сельскіх паселішчаў новага тыпу — аграгарадоў. Але аграгарадкі — мы ўсе фактычна базы стварылі, многія закончылі поўнасцю па стандартах, некаторыя, некалькі дзясяткаў, засталіся не даведзеныя да стандартаў. На гэта пойдзе адзін або паўтара года будучай пяцігодкі. Усе аграгарадкі будуць маленькімі сельскімі, калі можна сказаць, гарадамі, дзе будуць добрыя зносіны, дарогі, дзіцячыя сады, школа, Дом культуры, Палац культуры, — у каго як, — для таго, каб чалавеку было зручна жыць, каб ён душой адпачываў там, каб радаваўся [...].”

“[...] Павінен прызнацца, што, прымаючы Праграму адраджэння сяла, я думаў не толькі аб харчовай бяспецы, хаця ў той час гэта таксама было важна, вельмі важна. Больш за ўсё мною кіравала памкненне выратаваць аснову нашай краіны, яе душу — вёску, у якой вытокі працалюбства, мудрасці беларускага народа, карані яго культуры і нацыянальнай самабытнасці [...].”

Але ўсё ж самая балючая праблема для супрацоўнікаў СДК звязана не з нястачай патрэбнага музычнага інструментарыя. На сённяшні дзень установа культуры мае ў сваім распараджэнні ўсяго два памяшканні: невялікую танцавальную залу, дзе стаіць мэбля яшчэ савецкага часу, ды адзін пакой для супрацоўнікаў. А дзе ж ладзіцца канцэртныя вечары?

— Выкарыстоўваем для гэтага актывую залу мясцовай школы, — адказала на пытанне Валянціна Лапа. — А невялікія, камерныя мерапрыемствы арганізуюем і ў нашай маленькай зале.

Як распавяла дырэктар РДК Зоя Сулайманова, глядзельная зала на 400 месцаў заўсёды выклікае захапленне ў выканаўцаў беларускай эстрады.

— Ды і мы таксама, натуральна, не можам нахваліцца той залай, якую цяпер мае ўстанова, — кажа яна, — і максімальна яе выкарыстоўваем для правядзення сваіх мерапрыемстваў. А з тэхнічным забеспячэннем канцэртаў і дыскатэк у нас праблем увогуле няма: маем ажно тры комплекты апаратуры!

У РДК на сёння працуе 17 гурткоў і аматарскіх аб’яднанняў, сярод іх — тры калектывы са статусам “народны”. Але падрабязна на гэтым спыняцца не будзе, засяроджу толькі ўвагу на шматлі-

раўніцтва ўстановы, — малая колькасць наведвальнікаў маладзёжных дыскатэчных мерапрыемстваў.

— Раней у нас было па сто — сто пяцьдзясят чалавек на танцах, цяпер — па пяцьдзясят, — кажа Зоя Сулайманова. — Шмат моладзі з’язджае на вучобу ў іншыя гарады... Таму ў наступным годзе зробім ухіль на дзіцячыя дыскатэкі, платныя ранішнікі... Таксама ў нашых планах — адкрыць дзіцячае кафэ. Магчыма, да нас будзе хадзіць больш дзяцей.

Усё гэта, безумоўна, вельмі добра і сведчыць пра тое, што кіраўніцтва РДК, як кажуць, актыўна працуе на перспектыву. Але ж можна таксама наладзіць працу і з іншымі катэгорыямі насельніцтва. Напрыклад, з тымі, каму за трыццаць...

Дарэчы, гэтая праблема з дыскаткамі для “дарослых” існуе не толькі ў Зэльве, але і шмат у якіх іншых раённых дамах культуры. Цягам камандзіровачных выездаў даводзілася назіраць толькі адзінкавыя выпадкі паспяховай працы з гэтай “праблемнай” узроставай групай. Так, выдатны прыклад працы з 30—40-гадовымі бачыў на свае вочы у Светлагорскім РДК: там пятнічныя вечары адпачынку карыстаюцца, вялікім попытам: білеты раскупляюць яшчэ напярэдадні, у панядзелак. Зразумела, на гэтых вечарах гучыць музыка 80-х, стаяць столікі, працуе невялікае прыватнае кафэ... Чаму б не наладзіць працу з гэтай катэгорыяй насельніцтва ў Зэльве, паколькі моладзь не надта хоча завітаць на дыскатэкі?

— Спрабавалі гэта зрабіць ужо неаднойчы, — адказала дырэктар Зэльвенскага РДК. — Але нічога пакуль не атрымліваецца: шмат канкурэнтаў з боку прыватнікаў. Хаця ў нас пры РДК даволі даўно існуе клуб маладой сям’і, і, у прыныцы, на падобныя вечары, думаю, хадзілі б з ахвотай. Будзем абавязкова над гэтым працаваць.

Дзе ўзяць саксафон?

У Зэльвенскай дзіцячай школе мастацтваў займаецца на сёння каля 340 навучэнцаў — даволі вялікая колькасць, калі ўлічыць, што ў гарадскім пасёлку пражывае каля сямі тысяч чалавек. Пры ўстанове працуе два ўзорныя калектывы — народны духавы аркестр і аркестр народных інструментаў “Калаж”. Галоўная праблема Зэльвенскай ДШМ, як і іншых школ Беларусі, — састарэлыя або зношаныя інструменты. Але часткова гэтае пытанне вырашаецца.

Намеснік старшыні Зэльвенскага райвыканкама **Валянцін Семяняка** і начальнік мясцовага аддзела культуры **Галіна Раманчук**.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:
— Валянцін Міхайлавіч, што важна зроблена за некалькі апошніх гадоў у сферы культуры Зэльвенскага раёна?

Валянцін СЕМЯНЯКА:
— З дапамогай Дзяржпраграмы адраджэння і развіцця сяла ўмацоўваем матэрыяльна-тэхнічную базу ўстаноў культуры. А таксама ствараем СДК і бібліятэкі ў тых паселішчах раёна, дзе іх не было, напрыклад, у аграгарадку мінулага года “Елка”.

Галіна РАМАНЧУК:
— Так, пабудавалі там, як кажуць “з нуля” будынак, дзе размясцілі бібліятэку і СДК. Пад гэтыя мэты выкарыстана блізу двух мільярдаў рублёў.

Валянцін СЕМЯНЯКА:
— А ў аграгарадку “Кашалі” мы аднавілі дзейнасць бібліятэкі... Гэта калі казаць пра раён... Ёсць змены і ў гарадскім культурным жыцці. Завяршылі нядаўна капітальны рамонт РДК, дзе, акрамя цэнтральнай, размясцілі і дзіця-

Валянцін СЕМЯНЯКА:
— Згодны... Ды і ўвогуле, у бібліятэчных установах цяпер, дзякуючы Дэкрэту Прэзідэнта, няма праблем з папаўненнем фондаў, а больш востра стаіць пытанне з набыццём капіравальнай і камп’ютарнай тэхнікі. Выкарыстоўваем для вырашэння гэтых мэт пазабюджэт. Сапраўды, у ЦРБ шмат жадаючых выпусціць, хоць бы невялікім накладам, свае паэтычныя зборнікі. Мы хацелі б набыць для бібліятэкі невялікі выдавецкі цэнтр, бо ён, як паказвае практыка, вельмі запатрабаваны.

Галіна РАМАНЧУК:
— Магчыма, трэба вырашаць гэтае пытанне з дапамогай грантаў. Мы ўжо падавалі заяўку на набыццё выдавецкага цэнтра па праграме ЕС/ПРААН “Устойлівае развіццё на мясцовым узроўні”.

Валянцін СЕМЯНЯКА:
— Увогуле, хачу зазначыць, што і ў гарадскім пасёлку, і ў аграгарадках мы

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:
— Маеце на ўвазе продаж сувеніраў прадукцыі?

Валянцін СЕМЯНЯКА:
— Не толькі. Рэалізуювалі сувеніры і на сёлетнім фестывалі, але хочацца, напрыклад, аднавіць кірмаш па продажы коней, як гэта і было раней у часы ВКЛ. Падобнага, падаецца, не практыкуецца ні на якіх іншых падобных кірмашах на Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:
— Крэатыўная і цікавая ідэя! Яна сапраўды можа паспрыяць таму, што раён стане знакаміты не толькі сваёй знакавай культурніцкай акцыяй, а і паспяховым выкарыстаннем эканамічнага складніка падобных мерапрыемстваў. А менавіта гэтага часам так не стае пры правядзенні кірмашоў у розных рэгіёнах Беларусі. Але ж адразу пытанне: дзе ў Зэльве таму турысту ці прыезджаму набыць сувеніры? Няма ў вас у горадзе салона-крамы, не стае яе і ў Дзярэчыне, дзе ёсць раённы Дом рамёстваў... Ці будзеце яго адкрываць?

Галіна РАМАНЧУК:
— Абавязкова. Ужо цяпер паспяхова прадаём сваю сувенірную прадукцыю на шматлікіх кірмашах як у Зэльве, так і за межамі раёна. А ў наступным годзе сувенірныя крамы з’явіцца каля нашай вядомай Сынкавіцкай царквы, куды заўсёды прыязджаюць турысты. Думаю, там наша прадукцыя будзе вельмі запатрабавана.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:
— Калі мы ўжо закранулі турыстычна-фэстывальны складнік, дык запытаюся яшчэ пра некалькі праблем, непасрэдна звязаных з гэтым кірункам працы. Першая з іх — рамонт мясцовай гасцініцы. Калі ён будзе скончаны?

Валянцін СЕМЯНЯКА:
— У наступным годзе. Ды і цяпер у нас праблем з размяшчэннем прыезджых турыстаў не ўнікае. Маём у раёне прыватную гасцініцу, а таксама чатыры аграздзібы, якія з задавальненнем прадастаўляюць свае памяшканні для турыстаў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:
— Няма пакуль што ў гарадскім пасёлку і раённага краязнаўчага музея. А ён вельмі паспрыяў бы развіццю турыстычнай дзейнасці...

Валянцін СЕМЯНЯКА:
— Шматлікія музейныя куткі працуюць у нашых СДК, у школах. Але раённага музея сапраўды няма. Справа тут — у нястачы вольных памяшканняў пад такую ўстанову культуры. А ўзвесці новы будынак для музея, як, наколькі я ведаю, цяпер робяць у Бераставіцкім, Астравецкім раёнах, мы не можам, бо наш раён — датацыйны, і нават той жа капітальны рамонт РДК праводзіўся з дапамогай сродкаў абласнога бюджэту.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:
— Якія, на вашу думку, стаяць пытанні перад установамі культуры гарадскога пасёлка на наступны год?

Валянцін СЕМЯНЯКА:
— Наша школа мастацтваў выканала сваю задачу, якую мы ёй ставілі летась: пры ёй запрацавалі шматлікія творчыя калектывы. Паспяхова дзейнічаюць бібліятэкары — узгадаю хоць бы працу аматарскага аб’яднання “Зоры над Зэльвянкай”, куды ўваходзяць нашы маладыя паэты. Ды і ў РДК стан працы — на даволі прыстойным узроўні. Хацелася б толькі, каб супрацоўнікі галоўнай установы культуры Зэльвы актывізавалі стасункі з жыхарамі 30 — 40-гадовага веку...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:
— Як плануецца гэта рабіць?

Валянцін СЕМЯНЯКА:
— Лічу, супрацоўнікам варта актывізаваць працу з гэтай катэгорыяй насельніцтва, бо людзі гэтага ўзросту, на жаль, на сёння фактычна выпалі з поля зроку нашых культуротнікаў. Трэба працаваць больш мэтанакіравана. І гэта — тая задача, якую неабходна вырашыць у наступным годзе.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Зэльвенскі раён —
Мінск
Фота аўтара

“купіць” ідэю

Райвыканкамаўская “лятушка” з “К”

— Не так даўно мы закупілі шэраг інструментаў, сярод якіх — домра, акардэон, — распавяла дырэктар Зэльвенскай ДШМ Вольга Генюш, — а таксама касцюмы для нашых калектываў. Усё гэта добра, але ўсё роўна ёсць праблемы з інструментамі для духавога аддзялення: патрэбны труба, саксафоны і шмат чаго яшчэ...

Праблема, акрэсленая дырэктарам, — далёка не новая: пра яе “К” пісала ўжо неаднойчы. Але, згодна з праектам новай Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2011—2015 гады, як вядома, плануецца мэтанакіраванае абнаўленне інструментаў ва ўсіх рэгіёнах краіны.

Калі казаць пра іншыя патрэбы Зэльвенскай ДШМ, дык яны — навідавоку. У некаторых пакоях аднаго з драўляных будынкаў установы вельмі халодна, дзёндзе ў класах і камернай зале патрэбна новая мэбля... Як справядліва зазначыла Вольга Генюш, усё гэта — не менш важна, чым закупка новых інструментаў.

Усе праблемныя пытанні, звязаныя з развіццём культурнай сферы Зэльвеншчыны, былі абмеркаваны на райвыканкамаўскай “лятуцы”, ініцыяванай “К”. У ёй

Так выглядае адзін з будынкаў Зэльвенскай ДШМ.

прынялі ўдзел намеснік старшыні Зэльвенскага раённага выканаўчага камітэта Валянцін СЕМЯНЯКА і начальнік аддзела культуры Галіна РАМАНЧУК. Дарэчы, Валянцін Міхайлавіч да свайго пераходу на пасаду намесніка старшыні райвыканкама ўзначальваў аддзел адукацыі, а яшчэ ён піша вершы і нават выдаў ужо свой паэтычны зборнік.

чую бібліятэку. Стварылі там камфортную ўмовы для супрацоўнікаў і чытачоў, закупілі новую мэбля, камп’ютары...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:
— Пабываў у ЦРБ, і, натуральна, адразу — пытанне: мясцовым бібліятэкарам не стае капіравальнай апаратуры, на якой можна было б выдаваць невялікія зборнікі мясцовых паэтаў. А жадаючых выпусціць сваю кніжку, наколькі я ведаю, даволі шмат...

Дэталі да агульнай карціны

Тэатралізацыя ля царкоўных сцен

Аграгарадок “Елка” месціцца непадалёк ад славунай архітэктурнай адметнасці Зэльвенскага раёна — Сынкавіцкай царквы. Таму ў планах дырэктара Елкаўскага СДК Алены Койты — шэраг праектаў, якія яна плануе ладзіць у сценах сваёй установы, каб прывабіць сюды шматлікіх турыстаў.

Елкаўскі СДК пабудаваны “з нуля”.

мікшэрны пульт, найноўшая светлавая і гукаўзмацняльная тэхніка, лазеры і нават ультрафіялет...

А ў хуткім часе ў зале СДК, дзе агулам могуць размясціцца да 150 чалавек, Алена Койта плануе правесці фестываль праваслаўных песняспеваў, у якім будуць удзельнічаць не толькі царкоўныя хоры з усёй Зэльвеншчыны, але і з Жыровіцкай абшчэлі Слонімскага раёна. Таксама ў планах дырэктара — з дапамогай раённага метадычнага цэнтра арганізаваць у наступным годзе тэатралізацыю на старадаўнюю тэматыку каля сцен Сынкавіцкай царквы.

Дарэчы, установы культуры ў паселішчах цягам доўгага часу папросту не было. І толькі дзякуючы Дзяржпраграме адраджэння і развіцця сяла, а таксама дапамозе з абласнога бюджэту, удалося пабудавать, як кажуць, “з нуля” кампактны будынак, дзе цяпер месціцца СДК і бібліятэка.

Алена Койта за год працы ўстановы стварыла шэсць розных гурткоў і адно аматарскае аб’яднанне. Паспяхова выконваецца ва ўстанове і план платных паслуг. У гэтым дырэктару дапамагае самая сучасная апаратура:

Аазіс у... бібліятэцы

1 снежня 1975 года было афіцыйна абвешчана аб стварэнні першай у вобласці і адной з першых у Беларусі ЦБС — віцебскай гарадской, якая аб'яднала на той час 14 устаноў. Фунцыі кіраўніцтва сістэмай былі ўскладены на Цэнтральную бібліятэку імя М.Горкага. А сама сістэма стала вопытнай базай для іншых ЦБС рэспублікі.

Пастаянна вядзем пошукі шляхоў удасканалення сваёй дзейнасці. Назапашаны вопыт работы па комплексна-мэтавых праграмах: менавіта яна дае магчымасць сканцэнтравана ўсе рэсурсы на вырашэнні канкрэтных задач. Дзесяць бібліятэк сістэмы працуюць па дваццаці мэтавых праграмах.

Бібліятэка імя І.Крылова перамагла ў конкурсе праектаў, накіраваных на паляпшэнне жыцця пажылых людзей. Устаноў атрымала грант на рэалізацыю праекта інфармацыйна-забаўляльнага цэнтру "Залаты ўзрост". Былі набыты тры камп'ютары, і пачалося правядзенне для пажылых людзей заняткаў па засваенні камп'ютарных тэхналогій. Тут праходзяць індывідуальныя і групавыя кансультацыі з псіхолагам, урачом-валеолагам, працуе служба "Кніга-103" — па дастаўцы літаратуры на дом тым чытачам, якія не могуць самі прыйсці ў бібліятэку.

Цэнтрам экалагічнага выхавання стала бібліятэка імя Л.Талстога. Кожны, хто прыходзіць сюды, трапляе ў сапраўдны зялёны аазіс. Тут усё падпарадкавана экалагічнаму выхаванню: праходзяць мультымедычныя прэзентацыі, вусныя часопісы, ранішнікі. А бібліятэка імя У.Караткевіча з 1997 года — цэнтр

правядзення Караткевічаўскіх чытанняў, у 2002-м яна атрымала званне лаўрэата абласной прэміі імя пісьменніка ў намінацыі "Прапаганда творчасці", першай пачала працаваць па мэтавай праграме "Нам засталася спадчына".

У нашай рабоце заўсёды прысутнічаюць творчыя партнёры: школы, сярэднія і вышэйшыя навучальныя ўстановы, грамадскія арганізацыі... Бібліятэка імя Е.Лось, прыкладам, цягам некалькіх гадоў супрацоўнічае з Цэнтрам эстэтычнага выхавання "Фарбы свету", а гарадская бібліятэка імя Я.Купалы — з Цэнтрам рамёстваў "Дзвіна" і клубам ветэранаў "Надзея".

Словам, за 35 гадоў зроблена шмат. Нам хочацца верыць, што ў сваім далейшым паступальным развіцці ў бібліятэку будуць новыя дасягненні, бо цікавых планаў на будучае ў нас вельмі шмат, і, адзін з іх — інтэграцыя інфармацыйных рэсурсаў нашай ЦБС у агульную інфармацыйную прастору бібліятэк Беларусі і не толькі...

Святлана КАРЖЫЦКАЯ,
вядучы бібліятэкар аддзела бібліятэчнай рэкламы і маркетынгу Віцебскай ЦГБ імя М.Горкага
На здымку: у час аднаго з мерапрыемстваў.

Хто становіцца настаўнікам?

Старадарожская школа мастацтваў 10 снежня адзначыла сваё 50-годдзе.

У верасні 1960-га, калі яна адкрывалася, тут было ўсяго 69 вучняў, а цяпер — аж 315. Калі ў першы год тады яшчэ музычнай школы дзеці навучаліся па трох спецыяльнасцях, дык цяпер — больш як па дзесяці. Тут сёння ёсць харэаграфічнае і мастацкае аддзяленні, класы народных і эстрадных спеваў.

За час існавання ДШМ выпусціла больш за тысячу аматараў музыкі і мастацтва. Многія сталі прафесіяналамі ў гэтай справе. Красамоўны факт: з 26 сённяшніх выкладчыкаў палова — колішнія выпускнікі. У свой час тут працавала выкладчыкам па класе фартэпіяна Ніна Сніпер. Яе вучаніца Галіна Іванова ўжо 32 гады — педагог ДШМ. Былая яе вихаванка Іна Абрамчык была выкладчы-

кам школы, цяпер — начальнік аддзела культуры райвыканкама.

Гонар школы — Вячаслаў Кісялёў, які цягам 36 гадоў узначальваў школу, шмат гадоў кіруе народным ансамблем народных інструментаў, дзе саліруюць педагогі ДШМ. Чатыры гады ўзначальваў школу Сяргей Знакаван, а з 2009-га дырэктарам — Кацярына Качан, таксама былая выпускніца ўстановы.

Выхаванцы выкладчыка па класе баяна Ірыны Самусевай станавіліся пераможцамі ў рэспубліканскіх абласных конкурсах. Неблагія паказчыкі ў вучняў выкладчыка па класе духавых інструментаў Анатоля Мазура. Сам ён больш за 20 гадоў узначальваў народны духавы аркестр.

Анатоль БАРЫС
Старыя Дарогі
На здымку: народны ансамбль народных інструментаў Старадарожскай ДШМ.

Выстаўка "Выцінанка-karpiniai", якую арганізавалі беларускія і літоўскія майстры, адкрылася днямі ў Нацыянальным экалагічным цэнтры дзяцей і моладзі. На ёй прысутнічалі айчыныя творцы і іхнія калегі з Літвы, Украіны, Расіі.

"Дызайн" выцінанкі

Надзвычай шматлюдны вернісаж, які напаўнялі дзіцячыя галасы, зазначыў цікавасць да гэтага віду мастацтва. Безліч тэм і тэхнік майстэрства выразанна з паперы паказалі ў сваіх творах аўтары. Выстаўка прымеркавана да міжнароднага семінара "Мастацтва выцінанкі. Вопыт Беларусі, Літвы, Украіны і Расіі". Таксама яна прысвечана памяці двух вядомых майстроў, якія ўжо пайшлі з жыцця: беларуса Вячаслава Дубінкі і літоўца Фелікса Марцінкаса.

Старшыня Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўген Сахута вызначыў адрозненні мастацтва выцінанкі ў суседніх краінах: "Выцінанка Літвы заснавана на глыбокіх традыцыях, якія ўзнаўляюцца ў ёй да гэтай пары. Украінцы ў сваіх творах вызначаюцца яркай

паліхроміяй, шматквеццем. Работы ж беларусаў вылучаюцца "дызайнерскім" падыходам. У нас традыцыя была перарвана, праца амаль спынілася, аднак сучасныя творцы літаральна "з нуля" пачалі аднаўляць майстэрства, і цяпер гэтая секцыя ў Саюзе майстроў народнай творчасці — адна з самых актыўных".

"У беларускіх творцаў — залатыя рукі! Нам вельмі падобаецца іх праца", — з захапленнем адзначылі госці з Саюза майстроў народнай творчасці Літвы. Яны запрасілі беларускіх калег на Сусветную выстаўку выцінанкі, якая адбудзецца ў 2015 годзе ў Вільнюсе. А Яўгену Сахуту ўручылі апошняю з больш чым трыццаці кніг Фелікса Марцінкаса.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ
На здымках: выцінанкі беларускіх і літоўскіх майстроў.

Лаза "драўлянага" Быхава

Творчы шлях Таццяна Фяськова пачала на Быхаўскім камбінаце прамысловых тавараў. Жыла яна тады ў "драўлянай" частцы горада, непадалёк ад Дняпра, дзе ўпершыню ўбачыла ў мясцовых жыхароў вырабы з лазы. Гэтае рамяство настолькі зачаравала дзяўчыну, што яна вырашыла яго засвоіць.

Першай настаўніцай Фяськовай стала Клаўдзія Абакумава, якая навучыла нарыхтоўваць і апрацоўваць лазу. Навука плесці нават самыя простыя кошыкі была нялёгкай, але Таццяна яе засвоіла хутка. Потым пачала ствараць больш складаныя рэчы. З цягам часу яе вырабы пачалі купляць. На выстаўцы дэка-

ратыўна-прыкладнага мастацтва, што адбылася пад час свята гарадоў Магілёва, работы майстроў карысталіся надзвычайным попытам.

Паступова ў Таццяны Міхайлаўны з'явіліся вучні, якім яна стала перадаваць майстэрства лозапляцення.

Цяпер жанчына ўпэўнена развівае традыцыі рамяства, стварае аўтарскія рэчы для афармлення інтэр'ераў. Прымала ўдзел у І Рэспубліканскім свяце-конкурсе лозапляцення "Лазовыя карункі" (1998 г.), дзе атрымала дыплом III ступені.

Да свайго захаплення лозой Таццяна Міхайлаўна прыхваціла і сына з нявесткай. За творчы пошук, за развіццё традыцыйнага мастацтва яна ў 1999-м была прынята ў Беларуска-літоўскі саюз майстроў народнай творчасці.

Алена ЦІШКЕВІЧ,
вядучы метадыст Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы
На здымку: Таццяна Фяськова за працай.

Кастынг у артысты

Крыху больш за год таму ў тэатральным жыцці Гродна адбылася значная падзея: нарадзіўся новы калектыў — эксперыментальны тэатр-студыя "Бочачка", пра які адразу ж загаварылі.

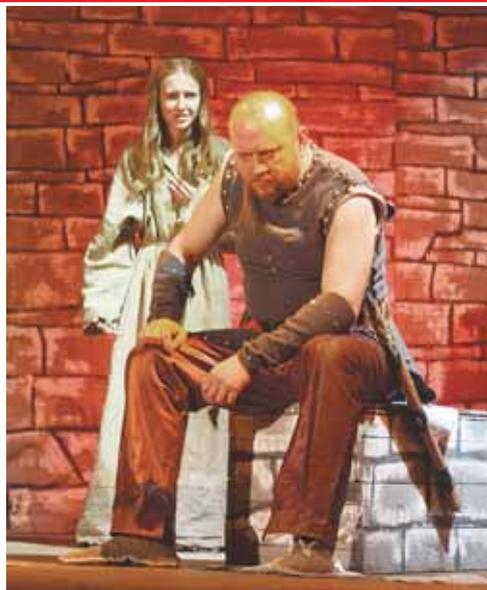
Пра тое, як ствараўся ансамбль, распавядае яго заснавальнік і галоўны рэжысёр Сяргей Бачкоў, што ў свой час скончыў Шчукінскае тэатральнае вучылішча, Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт культуры і мастацтваў, працаваў акцёрам у Абласным драматычным тэатры.

— Не скажу, што рашэнне аб стварэнні тэатра-студыі далася лёгка: былі сумненні, ваганні, — прызнаецца Сяргей Якаўлевіч. — Але, урэшце, верх узяло жаданне тварыць самастойна, незалежна, — і я рызыкнуў. Тым больш, вопыт тэатральных пастацовак у мяне ёсць. Улічваю і тое, што сёння для такога горада, як наш, аднаго тэатра замала. 1 красавіка, у Дзень смеху, быў аб'яўлены кастынг, і больш за паўсотні гараджан паверылі, што гэта не розыгрыш, ды прыйшлі "паступаць у артысты". Людзі розных уз-

растаў спявалі, дэкламавалі вершы, танчылі і скамарошнічалі — словам, рабілі ўсё, каб паказаць сябе, каб спадабацца... Сваё імкненне трапіць у студыю тлумачылі па-рознаму, але кожны прызнаваўся ў любові да тэатральнага мастацтва. Гэта і вызначала іх лёс.

Сёння ў трупце — 19 чалавек, узрост — ад 18 да 50 гадоў. Сярод іх — студэнты і вучні, бібліятэкары і педагогі, рабочыя, інжынеры і нават хатнія гаспадыні. Заняткі з імі вялі і вядуць вопытныя практыкі, якія выкладаюць асновы сцэнічнай мовы, акцёрскае майстэрства, вучаць правільна спяваць і танчыць, фехтаваць...

Першай пастаноўкай была "Другая смерць Жанны Д'Арк" па п'есе вядомага балгарскага драматурга Стэфана Цанева. Другая прэм'ера — камедыя па п'есе Аляксандра Астроўскага "Жаніцьба — справа мудрая". Тут — невычэрпная скарбніца гумару. П'есы Астроўскага паранейшаму адпавядаюць нашаму часу.

Наш калектыў зацікавілі і п'есы беларускага драматурга Васіля Ткачова. У яго творах ёсць усё: і смех, і слёзы — словам, сапраўднае жыццё. Мы амаль адразу выпусцілі меладрому Васіля Ткачова "Пераправа на Казанціп" і драму на два акцёры "Веласіпед".

Максім ТАРАСАЎ
Гродна
На здымку: сцэна са спектакля "Другая смерць Жанны Д'Арк".
Фота аўтара

XXIII Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску сабраў цэлае сузор'е выбітных харэографу і экспертаў у пытаннях сучаснага танца. Але, мяркую, не будзе перабольшаннем сказаць, што сёлетні форум прайшоў “пад зоркай” Радугі ПАКЛІТАРУ, імя якога добра вядомае беларускаму глядачу, а сёння — і далёка за межамі нашай краіны. Балет-фантазмагорыя “Шчаўкунок” “Кіеў-Мадэрн-Балета” ў ягонаў пастаноўцы адкрываў і вячаў віцебскі фестываль. Адным з адметных нумароў канцэртнай праграмы IFMC стала і харэаграфічная фантазія “Дождж” Радугі Паклітару на музыку народаў свету і І.-С. Баха. Карэспандэнт “К” удалося ўзяць эксклюзіўнае інтэрв'ю ў харэографа, работы якога прымушаюць спрачацца як даследчыкаў сучаснага танца, так і простых глядачоў. Радугу Паклітару раскрыўся як суразмоўца, што не кідае слоў на вецер, адказваючы “па сутнасці”. Крэда харэографа: “Трэба цаніць час глядача” — не толькі на сцэне, але і ў жыцці.

Фота Сяргея Серапіо

Залаты

“Шчаўкунок”

“На сучасную харэаграфію ўплывае... усё”

“Чайкоўскага не перасягнуць!”

— Радугу, мы з вамі гутарым адразу пасля прэм'еры на віцебскай сцэне вашага балета “Шчаўкунок” на музыку П.І. Чайкоўскага і напярэдадні яго прэм'еры ў Мінску. Вядома, што ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета білеты на ваш спектакль купіць ужо амаль немагчыма. Вас радуе такі поспех?

— Назавіце мне такога харэографа, які быў бы расчараваны, што ў яго аншлаг на спектаклі. Я шчаслівы, што ёсць цікавасць, што залы — поўныя, што ёсць глядацкі поспех у пастаноўкі!

— Як ствараўся балет?

— Як і кожнаму тэатру, які змагаецца за глядача, за “выжыванне”, нам патрэбны былі касавы прадукт. Хоць гэта ўвогуле дзіўна — ставіць някасава спектакль: мяркую, што кожны харэограф, беручыся за чарговую пастаноўку, марыць аб тым, каб яна мела поспех. Але ў выпадку са “Шчаўкунком” нам было дакладна зразумела, што гэта — геніяльная музыка і абсалютна, як кажучы, “касава” назва. На такім “залатым” матэрыяле нам хацелася зрабіць нешта выключна сваё, не падобнае на тое, што было раней. Таму разам з мастакамі Андрэем Злобыным і Ганнай Іпацэвай вырашылі звярнуцца да першакрыніцы — сьліннай казкі Гофмана: пра-

чытаць уважліва твор і паглядзець, што ж адрознівае яго ад усіх нам вядомай балетнай пастаноўкі. Прачыталі, здзівіліся, і — зрабілі па матывах свой балет.

— Пастаноўка сапраўды атрымалася, на маю думку, вельмі гофмануўскай: адначасова чароўнай і страшнай. Але, разам з тым, мова танца, з дапамогай якой вы раскажваеце гісторыю, рэжысура спектакля ўвогуле — усё падштурхоўвае глядача да зусім не абстрактных высноў, а да пэўных паралелей з жыццём сённяшнім. Той жа трук з двайнікамі “абрастае” шматлікімі значэннямі...

— Шчыра кажучы, я вельмі дрэнна трактую тое, што зрабіў. Максімальна падрабязнае маё стаўленне па закранутай вамі тэме выражана менавіта ў спектаклі. Кожная вербалізацыя ў гэтым выпадку будзе выглядаць, па меншай меры, недарэчна. Таму я імкнуся не каменціраваць тое, што я стварыў харэаграфічна і драматургічна, бо кожны чалавек, які прыходзіць у залу, усё роўна “счытвае” сваю гісторыю, тое, што яму блізка. Давайце не будзем перашкаджаць яму гэтым займацца.

— Ды ўсё ж трагічны фінал усімі любімай казкі многіх глядачоў пакідае калі не ў роспачы, дык у збытанасці...

— Разгадка хаваецца ў музыцы Пятра Ілліча Чайкоўскага. Большай трагедыі, чым у апошнім фінальным

Адажыя “Шчаўкунка”, я ў музыцы не чуў. У гэтым сэнсе я магу ўзгадаць толькі ягоную Шостую сімфонію — вось дзве музычныя вяршыні, якія трымаюць у сабе неверагодна трагічны напал. Нават калі я “забіў” бы ўсіх герояў, то не здолеў дасягнуць той бездані. Чайкоўскага не перасягнуць! Там зусім не “светлая” канцоўка. Кампазітар нам штосьці сказаў у сваёй музыцы, а мы павінны імкнуцца яго “перакласці”. Я зрабіў усё, што было ў маіх сілах. Ці прадывітаваны трагічны фінал несправядлівасцю сучаснага жыцця? Магчыма. Але ў першую чаргу я абпіраўся на музыку.

Калі грамадства “дарастае”

— Абапіраючыся на ваш асабісты вопыт, можаце адказаць, ці добра ўлічваецца сучасная харэаграфія ў сістэму рыначных адносін?

— Вы ведаеце, тое, што запатрабавана, тое і ўлічваецца ў сістэму рыначных каардынат. Хачу адзначыць: мы з вамі гаворым не пра элітарнае і “папсовае”, а — пра агульную культуру і запатрабаванасць. Калі грамадства “дарастае” да ўспрыняцця сучаснага танца — тады гэтак мастацтва і становіцца касавым.

Да прыкладу, літаральна праз некалькі дзён наш калектыў едзе ў Галандыю. Летась, калі я там быў, я паглядзеў за чатыры дні пятнаццаць аднаактоўных спектакляў сучаснага танца — не ў межах пэўнага фестывалю, а, як кажучы, у рэальным рэжыме. Ужо сёння, рыхтуючыся да будучай паездкі, я загадзя набыў білеты на спектакль трупы Іржы Кіліяна — аднаго з лепшых калектываў сучаснага танца, таму што разумею: невялікая затрымка — і я на іх пастаноўку проста не траплю. У Галандыі вось такое стаўленне да сучаснай харэаграфіі, у іншых краінах — іншае.

— Але прыклад стаўлення да сучаснага танца ў Галандыі з'яўляецца сімптаматычным для ўсёй Заходняй Еўропы?

— Як сказаць. Напрыклад, у Іспаніі могуць і “не з'есці” сучасны танец. Усё, паўтаруся, залежыць ад грамадства.

— Ці падрыхтаваны беларусы да ўспрыняцця сучаснага танца, на ваш погляд?

— Лічу, што прыклад віцебскай публікі — гэта цудоўны ўзор таго, як можна выхаваць цікавасць да сучаснай харэаграфіі ў грамадстве, калі пастаянна гэтым займацца. Але, вядома, удасканалвацца ў гэтай справе ёсць куды.

— Вы — практык, якому ўдаецца спалучаць цяжкую працу харэографа з дзейнасцю, што патрабуе не меншых высілкаў: занятасцю дырэктара, бізнесмена... Дык як жа насамрэч выглядае мадэль паспяховага калектыву сучаснага танца?

— Калі ласка, магу прызнацца: з 10-й да 18-й гадзіны дня, з панядзелка па пятніцу, я займаюся бізнесам. А з 18.00 да 23.00, з аўторка па нядзелю, — творчасцю. Як бачыце, адзіная праблема — гэта 13-гадзінны працоўны дзень. У кожнага — свой метады. У мяне атрымаўся вось такі расклад, у якім я жыў ужо чатыры гады, з часоў заснавання “Кіеў-Мадэрн-Балета”.

Цяпер, да прыкладу, я выношваю ідэю пастаноўкі “Лебядзінага возера”. Але перш чым паставіць, я буду доўга шукаць грошы. Таму што няма сэнсу ставіць “у стол”. Будучы сродкі — будзе і пастаноўка. Вось такая эканоміка і такія рэаліі. Але я шчаслівы, бо ў мяне ёсць магчымасць рабіць сваю справу.

— Не баіцеся, што аднойчы дывядзецца выбіраць між творчасцю і эканамічнай неабходнасцю?

— Любы спектакль, у тым ліку — касавы, немагчыма стварыць без шчырасці да самога сябе, да артыстаў, да глядачоў — да ўсіх. Гэта мой асабісты погляд. Таму ў пытанні кампрамісаў я абсалютна спакойны.

Гутарыла Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Ад рэдакцыі. Віцебская і сталічная прэм'еры новага спектакля харэографа сталіся падзей, выклікаўшы найперш захоплены водгукі. Хацелася б, каб імя Радугі Паклітару, выхаванца нашай харэаграфічнай школы — выпускніка Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, з'яўлялася не толькі ў афішы гастролей, што адбываюцца на сцэне нашага Вялікага тэатра, але і ў сталым рэпертуары Беларускага балета. Такія назвы, думаецца, сталіся б дадатковым пацверджаннем узроўню айчынай творчай школы на сучасным узроўні. Прынамсі, сам Радугу, адказваючы на падобныя пытанні журналістаў, магчыма і творчага супрацоўніцтва не выключаў...

12 мастакоў і прэстыж

Выстаўка выяўленчага мастацтва “12+”, якая ў верасні дэманстравалася ў сталіцы Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў — Абу-Дабі пад час Тэдня культуры Беларусі, адкрылася ў Нацыянальнай бібліятэцы нашай краіны.

Па словах загадчыка галерэйна-выставачнай дзейнасці НББ Фёдора Ястраба, Тэдзень культуры тады выдаўся надзвычай маштабным. Беларусы ўразілі культурную эліту Абу-Дабі сваёй творчасцю. Выстаўку жывапісу дванаццаці айчынных мастакоў за пару гадзін паглядзелі некалькі соцень чалавек. А сам Тэдзень культуры стаў у Эміратах адным з самых запамінальных — як па колькасці артыстаў (прыкладна 200 творцаў), так і па паспяховасці іх выступленняў.

Гэта дало падставу арганізаваць выстаўку і для нашых глядачоў: яна будзе працаваць у галерэі “Панарама” да 15 студзеня 2011 года. Дванаццаць майстроў паказваюць своеасабліваю беларускую школу жывапісу, выяўляючы міфалогію, краявіды, формы абстрактнага мыслення, адрозныя ад іншых вобразы і каларыт. Уладзімір Кожух, Ягор Батальёнак, Уладзімір Савіч, Васіль Касцючэнка, Аляксандр Грышкевіч, Фёдар Ястраб ды іншыя мастакі сярэдняга пакалення прадстаўлены ў экспазіцыі. Яны дэманструюць разнастайнасць творчых тэхнік і стыляў айчыннага жывапісу.

Выстаўка арганізавана пры падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і Міжнароднай гільдыі жывапісцаў.

Беларускі. 3 XXI-га...

Не прайшло і двух тыдняў пасля прэзентацыі кнігі “Радзівілы. Альбом партрэтаў XVIII — XIX стагоддзяў”, а на паліцах сталічных крамаў ужо з'явілася новае ўнікальнае выданне — “Сучасны беларускі жывапіс. XXI стагоддзе”.

Пад унушальнай вокладкай — больш за 500 рэпрадукцый ста лепшых жывапісцаў краіны апошняга стагоддзя: як знаных мэтраў, так і маладых творцаў. “Мы не імкнуліся поўнацю ахапіць творчасць кожнага з прадстаўленых мастакоў, — распавядае ўкладальнік выдання, намеснік дырэктара выдавецтва “Беларуская энцыклапедыя” імя П.Броўкі Кацярына Аксёнава. — Мэта гэтага альбома — паказаць багацце і шматграннасць сучаснага беларускага жывапісу ў цэлым. Калі ж чытач зацікавіцца творамі пэўнага майстра, то лёгка можа знайсці іншыя яго работы: для гэтага разам з рэпрадукцыямі і кароткай біяграфіяй у выданні змешчаны асабістыя web-сайты і электронныя адрасы жывапісцаў”. Выдаўцы змясцілі ў том і інфармацыю пра мастацкія музеі, галерэі і выставачныя залы, дзе рэгулярна ладзяцца экспазіцыі. Кансультацыйную падтрымку аказваў Беларускі саюз мастакоў.

Дарэчы, адбіраючы работы, складальнікі ні ў якім выпадку не кіраваліся стылістычным або тэматычным адзінствам твораў. Эксперымент тут суседнічае з класічнай формай, наватарства — з традыцыяй, што найлепш адлюстроўвае тэндэнцыі шматкірункавага развіцця беларускага жывапісу.

Альбом, выпушчаны тыражом у 2000 экзэмпляраў, радуе перспектывіным поглядам не толькі на айчынную аўдыторыю, але і на замежную: уся інфармацыя падаецца на беларускай, рускай і англійскай мовах. А пад час прэзентацыі прагучала яшчэ адна навіна: альбом — толькі першае выданне маштабнага праекта “Сучаснае беларускае мастацтва”. На 2011 год плануецца выданне збору, прысвечанага скульптуры. Затым — чарга графікі і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Дар'я ДАНИЛЕВІЧ

Ужо ў раннім жалезным веку ў якасці цацак маглі выкарыстоўвацца таксама гліняныя грузікі, рытуальныя збаночкі і нават хлябцы. Археалагі на поўначы Беларусі часам сустракалі галёнкавыя косці дробных жывёл і птушак з прасвідраванай адтулінай — так званыя жужаліцы, вядомыя і пазней па традыцыйных гульнях дзяцей.

Ды і помнікі, якія таксама адносяцца да перыяду ранняга жалезнага веку, дэманструюць багатую калекцыю дзіцячых цацак, вырабленых з керамікі, каменю і косці. Сярод іх сустракаюцца выявы жывёл, птушак, рыб і людзей,

кі, сенсорыкі і, вядома ж, крэатыўнасці. У гэтай сувязі варта згадаць выяўленыя ў раскопках на Верхнім замку Віцебска ў напластаваннях першай чвэрці XII ст. гліняныя шарыкі дыяметрам 14—28 мм і вагой 2 гр, якія маглі развіваць у дзяцей маторыку. Аналагічныя ім знаходкі вядомы і ў напластаваннях XVI—XVII стст. шэрагу беларускіх гарадоў, а таксама на помніках Прыбалтыкі і Германіі, дзе яны маюць назву “murmelspiel”. А на карціне галандскага мастака Пітэра Брэйгеля Малодшага “Кірмаш з тэатральным відовішчам”, напісанай у 60-я — 70-я гады

іх сабрана больш за паўтысячы, у Брэсце — 578 фрагментаў, у Полацку — 792, а ў Мінску іх ажно 1100. Паводле каларыстычнай гамы яны прадстаўлены ўсім спектрам вясёлкі, а па фактуры — гладкія, кручоныя і рабрыстыя. Часам сярод іх сустракаюцца і дзіцячыя — дыяметрам 34—40 мм.

Несумненна, што на развіццё лагічнага мыслення магла аказваць уплыў гульня ў шашкі і ў шахматы. Айчыннымі археолагамі знойдзены шашкі двух відаў: каменныя, паўсферычнай формы, больш раннія, скандынаўскага паходжання, вядомыя па

Гульні з астрагаламі

“Жужаліца” і “murmelspiel” з карціны Брэйгеля

Як вядома, пазнанне свету, далучэнне да працоўнай дзейнасці дзеці набываюць праз гульні, праз цацкі. Першымі прадметамі для дзіцячых гульняў маглі быць рознакаляровыя каменчыкі, ракавіны рачных, азёрных і марскіх малюскаў, шышкі і плады раслін і іншыя рэчы прыроднага паходжання. Асэнсаваны выраб цацак, што сведчаць пра элементы першабытнай педагогікі, фіксуецца археолагамі пад час раскопак неалітычных паселішчаў. У прыватнасці, на стаянках Аляксандраўка, Вешня, Вялікае Арэхава, Камень, Пагост-Загародскі Пінскага раёна Брэсцкай вобласці выяўлены апрацаваныя крэмні, якія нагадваюць па форме розных жывёл і птушак.

мадэлі хатак, вазоў, хатняга начиння і зброі. Але найбольш ярскава старажытны выхаваўчы працэс раскрываецца на матэрыяле археалагічных раскопак старажытнарускіх гарадоў, у тым ліку на тэрыторыі Беларусі.

Пра рознакаляровыя прыёмы для развіцця дзіцяці ў XII—XIII стст. могуць сведчыць разнастайныя знаходкі цацак. Толькі ў адным Ноўгарадзе іх выяўлена каля сямі соцен. Знойдзены пад час раскопак цацкі можна падзяліць на дзве буйныя групы: адны прызначаліся для хлопчыкаў, а другія, адпаведна, былі выключнай забавай для дзяўчынак. Сярод першых відавочна дамінуюць цацкі мілітарысцкага накірунку. Гэта дзіцячыя ўзоры ўзбраення: мячы, булавы, лук і стрэлы. Яны сустракаліся на Беларусі ў Гродне, Слоніме, Мінску, Брэсце і Слуцку. Да гэтых прыкладаў далучаюцца і гліняныя выявы верхняй часткі, знойдзеныя ў Пінску, Ваўкавыску і Слуцку. А на гарадзішчы Маскавічы знойдзена фігурка пешага воіна. У сваю чаргу, для дзяўчынак прызначаліся мініяцюрныя рэчы хатняга начиння і прылады працы, звязаныя з хатнімі промысламі: верацёны і прасліцы, а таксама антрапаморфныя скульптуркі — лялькі. У той жа час, былі цацкі і ўніверсальныя, з якімі забаўляліся дзеці незалежна ад полу. Гэта мадэлі транспартных сродкаў — лодачак, выяўленыя на раскопках Брэста, а таксама выявы птушак, жывёл і рыб.

Асобныя катэгорыі цацак або прадметаў, якія прызначаліся для дзяцей, маглі спрыяць развіццю маторы-

XVI ст., у левым ніжнім куце палатна змешчаны фігуры падлеткаў, якія граюць у каменчыкі — “murmelspiel”.

Сведчаннем існавання на той час рухомай гульні, напрыклад, у гарадах Беларусі, могуць служыць знаходкі скураных мячоў і цацкі “клёка”, знойдзенай у Віцебску ў напластаваннях XIII—XIV стст., якая ўяўляла з сябе драўляны калочак даўжынёй 12,5 см, заостраны з абодвух бакоў. Аналагічнае прыстасаванне вядомае ў рускай дзятвы для гульні ў “чужа” і ў традыцыйных дзіцячых гульнях беларусаў. А скураныя мячы дыяметрам ад 4 да 13,5 см знойдзены пры раскопках Брэста, Мінска, Полацка, Віцебска і Слуцка. Напханых воўнай, яны маглі служыць для гульні ў лапту. Паводле даных этнаграфіі XIX ст., на нашых землях дзецям было вядома звыш сарака (!) відаў гульні з мячом. Да ліку прадметаў, звязаных з рухомай гульняй, можна аднесці і згаданыя вышэй знаходкі астрагалаў. Слова “астргал” паходзіць ад грэчаскага “astragalos” і азначае “пазванок”, “таранная костка”, “бабка”, якімі дзятва ў мінулым часта гуляла. Напрыклад, такая гульня паказана на карціне “Гульня ў бабкі”, напісанай у 1870 г. мастаком У.Макоўскім.

На развіццё сенсорнага ўспрымання маглі аказваць уплыў і некаторыя ўпрыгожванні, напрыклад, шклянныя бранзалеты, якія паўсюдна сустракаюцца ў гарадах Старажытнай Русі, а таксама і ў Беларусі ў напластаваннях XI—XIII стст. Лік знаходак гэтых артэфактаў вядзецца на сотні. Так, у Слуцку

раскопках Капыля X—XI стст., і дыскападобнай формы, касцяныя з рэльефнымі, канцэнтрычнымі акружэннямі па версе, вядомыя па раскопках Мсціслава, Віцебска, Клецка, Пінска і Гродна, дзе яны, у асноўным, датуюцца XIII ст. Шахматных фігур у гарадах Беларусі XI—XVII стст. знойдзена 73, з якіх 48 прыпадаюць на перыяд XII—XIII стст. Толькі ў адным Слуцку іх выяўлена чатыры, сярод якіх — унікальная фігура шахматнага караля.

Сёння цяжка сказаць, ці гулялі ў гэты інтэлектуальны гульні дзеці і падлеткі. Тым не менш, у заходнееўрапейскіх педагогічных традыцыях навучанне шахматнай гульні было абавязковым элементам выхавання дзіцяці ва ўзросце ад 7 да 14 гадоў у дваранскіх сем’ях. Магчыма, штосьці падобнае маглі быць і ў нас, прычым не толькі ў княжацкіх сем’ях, але і сярод звычайных гараджан. На карысць такой думкі можа сведчыць той факт, што большасць шахматных фігур, знойдзеных пры раскопках беларускіх гарадоў, выраблена з мясцовай сыравіны: рога лася, косці, дрэва, што давала магчымаць мець гэтыя прылады гульні і шырокаму колу насельніцтва гарадоў Беларусі XI—XVII стст.

Леанід КАЛЯДЗІНСкі, дацэнт БДПУ імя Максіма Танка, археолаг
На здымках: гліняныя шарыкі XVII ст. з раскопак Верхняга замка Віцебска для гульні ў “murmelspiel”; П.Брэйгель Малодшы. “Кірмаш з тэатральным відовішчам”.

Ад Аўстраліі да Аргенціны

Пытанні падтрымкі нашых суайчыннікаў за мяжой неаднойчы ўзнімаліся на самым высокім узроўні, у тым ліку на IV Усебеларускім народным сходзе. З мэтай вырашэння надзённых клопатаў беларускай дыяспары сёлета быў створаны і Кансультацыйны савет пры Міністэрстве культуры.

Днямі выдавецтва “Беларуская энцыклапедыя” імя Петруся Броўкі прадставіла грунтоўны том “Беларускае замежжа”. Над кнігай працавалі дзясяткі даследчыкаў гісторыі і культуры, пісьменнікаў, архівістаў. Складальнікам жа і аўтарам большай часткі матэрыялаў выступіла кандыдат гістарычных навук, намеснік начальніка ўпраўлення сацыяльна-культурнай сферы апарата Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Наталля Голубева.

Цягам двух гадоў вялася пошукавая і даследчая праца па вывучэнні архіўных матэрыялаў з мэтай апісання гісторыі беларускага замежжа, збіралася максімальна поўная інфармацыя пра нашых суайчыннікаў, якія ў свой час былі вымушаны развітацца са сваёй Радзімай, рассяліліся на розных кантынентах і пакінулі важкі след у сусветнай культуры і навуцы. Невыпадкава першы намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Лілія Ананіч на прэзен-

тацыі выдання ў Нацыянальнай бібліятэцы краіны падкрэсліла вялікую значнасць кнігі для нашай грамадскасці, яе важкі ўклад у айчыннае кнігавыданне.

Аўтарамі зроблены грунтоўны аналіз гісторыі беларускай супольнасці ў Расіі, краінах Балтыі, ва Украіне, у Польшчы, Малдове, Казахстане, ЗША, Канадзе, Вялікабрытаніі, Аргенціне, Аўстраліі.

Да таго ж, выданне змяшчае матэрыялы і пра арганізацыі, што стваралі беларусы ў замежных краінах, біяграфіі нашых суайчыннікаў, якія ўнеслі значны ўклад у сацыяльна-эканамічнае і культурнае развіццё замежных дзяржаў.

Асобнай часткай у кнізе прадстаўлены аналітычныя агляды архіўных дакументаў па гісторыі эміграцыі беларусаў і выхадцаў Беларусі за межы сваёй гістарычнай радзімы, якія адлюстроўваюць розныя гістарычныя этапы фарміравання беларускай дыяспары, у тым ліку ў перыяды існавання Вялікага Княства Літоўскага, Рэчы Паспалітай, Расійскай імперыі, СССР, а таксама ілюстрацыйныя матэрыялы.

К.А.

Магічны... Вуж

Дзіўны абярэг прашчураў

У адрозненне ад шляхты і гараджан сяляне трывала захоўвалі рэшткі язычніцкіх вераванняў, якія фактычна складалі рытуальную аснову традыцыйных звычаяў і абрадаў да пачатку XX стагоддзя. Прычым гэты тычылася і элементаў, што зыходзяць да глыбокай старажытнасці, у тым ліку жалезны век на нашых землях.

Да ліку такіх элементаў належыць і культ змей. Гэта — адметнасць беларускай традыцыі, бо змей або змяя ў нашых суседзях — пераважна адмоўны персанаж, нават увасабленне зла (той жа ўсім вядомы Змей Гарыныч). Першыя згадкі пра таямнічых змей упершыню датываюцца ўпамінавання пра нашы землі ў “Гісторыі” славутага грэчаскага вучонага Герадота, які жыву ў 5 ст. да н.э. Ён пісаў, што неўры перад паходам персідскага цара Дарыя перасяліліся на землі будзінаў (тэрыторыя іх размяшчэння ахоплівала заходнія беларускія мясціны) пад націскам змей, у якіх даследчыкі бачаць плямёны з татэмаў змяі. Таму невыпадкава, што галовы змей або драконаў размяшчаліся на канцах вітых металічных браслетаў, якія належалі да балцкіх культур перыяду жалезнага веку на тэрыторыі Беларусі. Дарэчы, змяіныя галовы былі і на рымскіх бранзалетах, што, магчыма, звязана і з эстэтычна-дэкаратыўным кампанентам упрыгожвання, яго вітым выглядам.

Напэўна, ад балтаў прыйшоў да нас культ змяі, які увасобіўся ў шматлікіх міфалагічных вобразах. Гэта і ўладар багацця Змяіны цар, вогненны змей — Хут, змей з яйка, з якога ўзнікае дамавік, магільны змей замоў — Шкурапяя, Хама-Хамаца, Сохва, Рабея, змеяпадобныя пачва-

ры — цмок, шматгаловы казачны змей ды іншыя. Як у еўрапейскай і ўсходняй міфалогіях, змеі — не толькі сімвалы небяспекі, але і мудрасці, магіі. Сярод іх вылучаецца вуж, які традыцыйна шанавалі ў беларусаў: лічылася, што ён прыносіць у хату шчасце, бароніць яе ад гадзюк. Вуж — гэта валадар багацця, Змяіны цар.

У беларускай народнай творчасці можна сустрэць казачны сюжэт, у якім вуж жоніцца на дзяўчыне і нават мае ад яе дзяцей. А таму шанаванне вужа, забарона на яго забойства сведчаць пра татэмістычныя матывы гэтага вобраза. У старажытнасці вуж жыў у хаце, у куце ля печы, і выконваў ролю хатняга ахоўніка, а таксама выступаў як аб’ект варажбы — у якасці магільнага істоты, што прадказвае будучыню. Аб гэтым сведчыць венецыянскі пасол Петра Дуода, які ў справаздачы 1592 года пісаў, што людзі ў Літве і Жмудзі трымалі невялікага чорнага вужа ля печы, а ў вызначаныя дні пасярод хаты ставілі невялікі столик з малаком і сачылі за паводзінамі паўзуна: калі той пачынаў піць малако, дык гэта лічылася добрым прадвесцем, калі не — наадварот. Прадказанні, звязаныя са змяямі, меліся і ў еўрапейскай антычнасці: у храмах старажытнай Грэцыі жылі вялізныя свяшчэнныя змеі, і калі яны адмаўляліся ад ежы ці ўвогуле зніклі — гэта лічылася прадвесцем бяды. Таксама змяя была аб’ектам прыкмет: у старажытных рымлян лічылася дрэнным знакам, калі яна перапаўзала дарогу.

Ігар ВУГЛІК, кандыдат гістарычных навук.
На здымку: герб Пружан.

Іосіф Аляшкевіч.

...Яго хавалі ў Пецяргургу ў сонечны дзень 8 кастрычніка 1830 года. Працэсія пачыналася з дома, які стаў на вулгу Вазнясенскага і Кацярынгаскага праспектаў. Гэта было незвычайнае відовішча. За сціплай чорнай труной, якую неслі на Смаленскія могілкі сябры нябожчыка, цягнулася бясконца чарада экіпажаў знаці, хаця і яны большую частку дарогі ішлі пешкі. Людзей было так шмат, што пры пераходзе на той бок Нявы яны займалі ўвесь былы Ісакаўскі мост. Але самую чуллівую частку жалобнага картэжу складаў велізарны натоўп жабракоў, якія аплакавалі свайго памерлага дабрадзея і сябра. Вось так пісаў яго сучаснік: “Хто ведаў нябожчыка, мог без грэшнай упэўненасці дазволіць сабе думаць, што сплязмі гэтымі акрапляецца прамы шлях яго да вечнага шчасця...”

Дык хто ж ён быў такі, наш зямляк, “шляхціч Мінскай губерні”, сын музыканта-двараніна з Радашковічаў, выдатны мастак і грамадскі дзеяч Іосіф (Ёзэф) Іванавіч Аляшкевіч? У некаторых дакументах сказана, што ён нарадзіўся ў сям’і беднага музыканта ў мястэчку Шылува Рэчы Паспалітай (цяпер — Літва). Але бліжэй сябра Аляшкевіча, зямляк са Слонімскага павета і аўтар успамінаў пра яго, надрукаваных у 1876 годзе ў кнізе “Русская старина” (т. 16, № 7, Санкт-Пецярбург), Осіп Пржэцлаўскі ўдакладняе: “Сын двараніна, Аляшкевіч нарадзіўся ў Мінскай губерні; на ўтрыманні гр. А.Хадкевіча вучыўся ў Віленскім універсітэце, потым — у Парыжы і Рыме”. Пра Рым не ведаю; існуе сведчанне, што акрамя Парыжа займаўся ў Дрэздэне.

Дык вось, Вільня. 23-гадовы Іосіф Аляшкевіч пару гадоў вучыўся тут азам мастацтва ў “публічнага прасфесара жывапісу”, “доктара свабодных навук” Францішка Смуглевіча, заснавальніка ўніверсітэцкай кафедры жывапісу і малюнка. Але хутка, у 1803-м, з дапамогай таго ж А.Хадкевіча, паехаў у Еўропу, дзе ўдасканаліваў сваё майстэрства ў выдатнага класіка — французска-жывапісца Жана Луі Давіда, які на той час быў, мабыць, лепшым мастаком Французскай рэспублікі, а потым і ўсёй імперыі Напалеона Банапарта, а таксама ў бліскавага партрэтчыка і рысавальчыка Жана Аюста Дамініка Энгра. У іх пераняў лепшыя рысы французскага класіцызму. Прычым моцны ўплыў Давіда даўся ў знакі на некаторых “класіцыстычных” палотнах Аляшкевіча. Я ўжо не кажу пра філігранна-бліскучыя копіі, што рабіў малады майстар з карціны Рафаэля “Пераўтварэнне Госпада” або з палатна Давіда “Ахіл, які аплакавае смерць Патрокла”.

Пасля вяртання з-за мяжы мастак нейкі час жыў на Вальні, у мястэчку Млынаў, дзе гасцаваў у сядзібе Аляксандра Хадкевіча. Тут маляваў і рыхтаваўся да заняткаў у Віленскім універсітэце. Справа ў тым, што пасля смерці першага віленскага настаўніка Смуглевіча Аляшкевіч меў намер балаціравацца на яго пасаду і заняць прасфесарскае крэсла на кафедры жывапісу, але гэта яму не ўдалося. Відаць, быў вельмі гэтым засмучаны. Але перш чым назаўсёды з’ехаць у Пецярбург, у 1809 годзе ён выставіў у Вільні сваю гістарычную карціну “Развітанне гетмана Хадкевіча з маладой жонкай перад Хоцінскай бітвай”, якая мела вялікі поспех сярод мясцовай грамадскасці. У аснову сюжэта палатна лёг эпізод з герцаўня гісторыі ВКЛ. Галоўны герой — Ян Караль Хадкевіч, ваенны і палітычны дзеяч, таленавіты палкаводзец канца XVI — пачатку XVII стст., вялікі гетман і ваявода віленскі, які праславіў сваё імя ў войнах са шведа-

У гэтым нумары мы раскажам яшчэ пра аднаго беларускага мастака, які ўнёс каштоўны ўклад не толькі ў нацыянальнае мастацтва нашай краіны. У Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь знаходзяцца тры партрэты яго пэндзля, але большасць твораў — у музеях Масквы, Санкт-Пецярбурга, Варшавы, Кракава і ў прыватных еўрапейскіх калекцыях. Апошнія 20 гадоў свайго нядоўгага жыцця Іосіф Іванавіч Аляшкевіч — а гаворка пойдзе якраз пра яго — працаваў у Пецярбургу, але сувязі з Бацькаўшчынай не парываў. Часта выязджаў у беларускія губерні, рабіў накіды і зарысоўкі, сустракаўся з простымі людзьмі...

струг...” “чародеем”, г. зн. народным філосафам. “Кто он? Поляк. Художник. Но без дела / Лежит его палитра. Он всецело / В науку чародейства погружен, / И Кабалу он знает. Ходят слухи / Что за просто беседуют с ним духи...”

І тут я павінен сказаць вось што. Аляшкевіч набыў шырокую вядомасць у Пецярбургу не толькі праз свой жывапіс, але і дзякуючы энцыклапедычным ведам, дабрадзеянаму вобразу жыцця і таму становішчу, якое ён займаў у асяроддзі

раваў Польшчай і Беларуссю, усё ж спужаліся шырокага палітычнага, культурнага і рэлігійнага ўплыву масонства на грамадскую думку і афіцыйна закрылі гэтую справу.

Аляшкевіч як глыбокі і паслядоўны містык, вядомы сваімі прароцтвамі (дарэчы, ён дакладна прадказаў вядомае пецярбургскае навадненне 7 лістапада 1824 года, а таксама паўстанне дзекабрыстаў ды іншыя падзеі і здарэнні), працаваў цэлую дактрыну дзейнасці сва-

Чарадзейей “ідэальных вобразаў”

І.Аляшкевіч. “Развітанне гетмана Хадкевіча з маладой жонкай перад Хоцінскай бітвай”.

мі, Маскоўскім царствам, туркамі і татарами. Першая яго жонка — Соф’я Мялецкая — памерла ў 1619-м, пасля ж Хадкевіч узяў шлюб з маладой князёўнай Ганнай-Алаісай Астрожскай. Вяселле сыгралі 28 лістапада 1620 года. Адразу ж пасля яго гетман паехаў на сейм у Варшаву, а адтуль — у свой апошні паход праз Дунай супраць туркаў Асмана II, дзе на пачатку верасня 1621-га ў жорсткім баі ўзяў непрыступную крэпасць Хоцін. Але праз некалькі дзён Хадкевіч цяжка захварэў і 24 верасня памёр, праўда, паспеў перадаць камандаванне арміяй Станіславу Любамірскаму. Даведаўшыся пра смерць Хадкевіча, туркі паспрабавалі свежымі сіламі захапіць лагер беларуска-літоўска-польскіх войскаў, але няўдала. Несучы вялікія страты, 9 кастрычніка туркі вымушаны былі заключыць мір з Рэччу Паспалітай. Такім чынам, апошняю сваю бітву Хадкевіч выйграваў, хаця, мабыць, і адчуваў, развітваючыся са сваёй жонкай, што больш ім пабачыцца не давядзецца... Вось гэты момант і адлюстраван у сваёй карціне Аляшкевіч па ўсіх законах еўрапейскага класічнага жывапісу — і паводле строга выверанай кампазіцыі, і паводле колеравай пластыкі, і па “мужнай” псіхалогіі ідэальных вобразаў.

Санкт-Пецярбург сустрэў 33-гадовага Аляшкевіча ласкава. Так здарылася, што доўга скараць расійскую сталіцу мастаку не давялося. Да таго ж, ён хутка стаў вядомым не толькі як майстар карціны, але і як бліскучы партрэтчык, дастойны вучань Энгра. Сучаснікі цанілі яго “адточанасць і асаблівую прыгажосць пэндзля”, захапляліся бездакорным, зграбным, элегантным малюнкам, уманнем прыгожа “падаць” мадэль ва ўсім яе характэры і раскошы. Такі вобраз, напрыклад, і “Партрэт маладой жанчыны” з нашага Нацыянальнага мастацкага музея, які быў намалёваны ў 1810 годзе, калі творца толькі што прыехаў “на бераг Невы”. Больш за тое: Аляшкевіча заўважыла сама імператрыца Марыя Фёдаруна, і з яе лёгкай рукі мастак стварыў фігураў-

ную карціну “Добрадзеянае апекаванне і клопат імператрыцы Марыі Фёдаруны пра бедных”. Карціна так спадабалася імператрыцы, што з яе блаславення Аляшкевіч быў выбраны адразу ж акадэмікам гістарычнага жывапісу Акадэміі мастацтваў! Праўда, акадэмічны савет узяў пад увагу і іншыя палотны майстра, у тым ліку і гістарычны кампазіцыі на штат “Антыёха і Стратоніка”, і міфалагічныя — з лікамі Хрыста і Багародзіцы, і, канешне ж, партрэты. Уласна кажучы, Аляшкевіч напісаў шмат партрэтаў членаў сям’і імператарскага дому, а таксама жаночых, тры з якіх сёння ўпрыгожваюць залу нашага Нацыянальнага мастацкага музея.

Большасць твораў Аляшкевіча зроблены ў стылі позняга класіцызму з прыўнясеннем романтична-сентыментальнага флёру. У Трацякоўцы знаходзіцца “Партрэт доктара медыцыны і хірурга М.Ф. Арэндта”, таго самага, які праз пяццаць гадоў пасля стварэння работы, зімой 1837-га, будзе спрабаваць аблячыць пакуты паміраючага пасля трагічнай дуэлі Пушкіна. Цудоўны і другі партрэт — князя Адама Чартарыйскага, польскага расійскага дзяржаўнага дзеяча, пісьменніка, мецэната, папачыццеля віленскіх вучэбнай акругі і ўніверсітэта, будучага ўдзельніка паўстання 1830 года. Князь адлюстраваны ў інтэр’еры з карынамі калонамі, аксамітнымі драпіроўкамі, якія звісаюць роўнымі складкамі. Цікава вылеплены атрыбуты: крэсла ў стылі ампір, а на ім — галаўны ўбор і шпага.

Сярод іншых твораў — партрэты маладой жанчыны з дзіцем, Аляўціны Гасцімскай, Льва Сапегі, Мікалая Радзівіла, царкоўных іерархаў Платона (Пейшына) і Міхаіла (Дзяніскага), Марціна Пачубута, Міхаіла Галанішчава-Кутузава, Генрыха Ржавуцкага, Ігнація дэ Гельда, Адама Міцкевіча... Дарэчы, ва ўрыўку часткі трэцяй паэмы “Дзяды” — “Дзень перад пецярбургскім затапленнем” — у вялікім вершы “Аляшкевіч” Міцкевіч называе творцу (“...лицом красив и благородно

пецярбургскіх масонаў. Так, у пачатку 1822 года пасля сенатара Адама Ржавуска ён быў выбраны кіраўніком (maitre en chaise) ложы “Белы Арол”, г. зн. атрымаў самую высокую ступень у ордэне. І ён лічыўся “выдатнай фігурай у гісторыі расійскага масонства”. У гэтую ложу “вольных муляроў” уваходзілі прадстаўнікі радавога дваранства, сярэдняга класа інтэлігенцыі, купецтва і рамеснікі.

Што ж такое, скажам, польска-беларускае масонства канца XVIII — пачатку XIX стст., калі жьў наш герой? У сувязі з асобай Аляшкевіча пытанне тое — важнае.

У канцы царавання Кацярыны Вялікай масонства як бы сыходзіць са сцэны, але пры Паўле I, а потым і пры Аляксандры I адраджаецца, хутка набірае моц і становіцца набыткам шырокіх мас, робіцца модным уцягненнем людзей аляксандраўскай эпохі. Дастаткова сказаць, што членамі масонскіх лож у розныя перыяды жыцця былі такія знакавыя асобы, як І.Патоцкі, К.Н. Сапэга, Л.Гутакоўскі, М.Навікоў, М.Хераскаў, А.Сумарокаў, М.Спяранскі, А.Бенкендорф, пераможца Напалеона М.Кутузаў, П.Панін, А.Пушкін і яго дзядзька В.Пушкін, А.Міцкевіч, П.Вяземскі, А.Чартарыйскі, М.Віельгорскі, Н.Рэпнін, М.Арэндт, амаль усе дзекабрысты і г. д. У часы Аляшкевіча ў гарадах Полацк, Магілёў, Мінск, Слуцк, Вільня, Гродна, Нясвіж, Навагрудак, Беласток дзейнічала больш за 30 лож так званых Вялікага Польскага Усходу. У першыя 20 гадоў XIX ст. масонства было, так бы мовіць, дзяржавай у дзяржаве, якая жыла па сваіх тайных законах, а некаторыя ложы, у тым ліку і польская Вялікая Ложа “Астрэл” сенатара, графа Адама Ржавускага, і ложа “Белы Арол” (1818 — 1822 гг.), якая ўваходзіла ў “Астрэл”, насілі відавочна антыімперскі характар, які ярка праявіўся праз восем гадоў у часы паўстання 1830 — 1831 гг. Падкрэслію, што пасля 1822-га былі масон імператар Аляксандр I і ягоны брат, вялікі князь Канстанцін Паўлавіч, які кі-

ёй ложы, што мела шмат агульнага з вучэннем французскага маркіза Сэн-Мартэна. З’яўляючыся чалавекам у вышэйшай ступені рэлігійным, сціплым у сваіх патрэбах, Аляшкевіч заўсёды прапаведаваў чалавечнасць ва ўсіх справах, быў шчодрым дабрачынцам і ўзорам літасці-васці.

А што да яго адносінаў да братоў нашых меншых, дык пра ягоную незвычайную любоў да жывёл, птушак і насякомых у расійскай сталіцы хадзілі цэлыя легенды. Мастак быў жанаты, але жонка з ім не жыла, хаця абое яны паміж сабой сябравалі. Разгадка была прастая: Аляшкевіч ажаніўся толькі для таго, каб “з нявольніцы, якой, па сутнасці, спрадвечна з’яўляецца кожная дзяўчына, зрабіць свабодную жанчыну”. Іншай мэты той шлюб не меў. Для мяне гэта, канешне ж, вельмі дзіўна. Такім чынам, мастак жьў адзін, калі не лічыць верную служанку Фёклу. Але не: ягоную кватэру яшчэ наслялялі дзясяткі котак, якіх яму заўсёды падкідвалі гараджане. Калі яны падраслі, Аляшкевіч раздаваў іх паліцэйскім-будачнікам, за што даваў ім ад пяці да дзесяці рублёў. Больш за тое: потым абходзіў іхнія пасты, назіраючы, як жывуць яго былыя жывёлы. Кожная котка мела імя якой-небудзь дамы або мужчыны з кола блізкіх сяброў мастака. Ён строга прытрымліваўся брамінаўскага правіла: не забіваць ніякага жыцця і нават насякомых, якіх у ягоным доме таксама было шмат. Ніколі не дазваляў рамізнікам біць пугаю каня, дараваў злодзям і кішэннікам у спадзяванні на іх перавыхаванне. Аднойчы сын прыяцеля мастака ўкраў з кватэры Аляшкевіча каштоўны кішэнны гадзіннік — падарунак блізкага сябра, ваеннага губернатара Пецярбурга графа Міларавіча, таго самага, якога потым застрэліў дзекабрыст Кахоўскі. Дык вось, прапажу выявіла Фёкла, прыбегла на кватэру кішэнніка і там яго злавала разам з гадзіннікам. Што адбылося потым? А нічога. Аляшкевіч сказаў: “Эх, божа мой, не трэба быць строгім да хлопца: мабыць, ён быў вымушаны так зрабіць...”

Рэдкія рысы яго натуры прыцягвалі да яго ўвагу і сімпатыю розных грамадскіх пластоў і прафесій, асабліва — культурнай эліты. Дык і сам мастак спрабаваў займацца літаратурай. У тыя часы быў вядомы яго філасофскі твор (на французскай мове) “Восень чалавецтва”, у якім Іосіф Іванавіч даказваў, што “чалавецтва перажыло свае вясну і лета, настае яго восень, і таму яно павінна паклапаціцца пра назапашванне таго, што можа выратаваць ад заўчаснай гібелі”. Некаторыя сучаснікі Аляшкевіча мяркуюць: менавіта прыналежнасць мастака да масонства паслужыла таму, што ў апошнія гады жыцця ён цалкам кінуў жывапіс...

...Перад смерцю Аляшкевіч паспеў распаўсюдзіць сваёй спадчынай. Карціны і партрэты, а таксама рэчы раздарыў розным людзям, грошы падзяліў на дзве часткі: адну сам уручыў Фёкле, другую прызначыў па спісе для беднякоў. Котак размеркаваў пайменна між сябрамі...

Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- "Рускі жанравы жывапіс XIX — першай чвэрці XX стагоддзя".
- Выстаўка Ірыны Котавай "Шпацыры па Парыжы".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ" КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст.

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. Раўбічы

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя. "Культура I-й пал. XIX ст."

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
 - "Старажытная Беларусь".
 - "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
 - "З крыніц адвечнай прыгажосці".
 - "Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковое абмундзіраванне XIX — I-й пал. XX стст.).
- Выстаўкі:**
- "Вернутыя імгненні. Яўрэй царскай Расіі". Да 16.01.2011.
 - "Няскончаная п'еса для

Жыццё і творчасць".

Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
Выстаўкі:

- "Маё жыццё — карціны": з калекцыі Ю.М. Пэна (з фондаў Віцебскага абласнога краязнаўчага музея).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў "Дзядзька Янка,

Караткевіча).

- "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Спадарожнікі дзяцінства".
- Выстаўка твораў Алеся Шатэрніка
- "Сонцапрамень".
- "Беларускія пісьменнікі XX стагоддзя ў творах выяўленчага мастацтва".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- "Смерць — гэта не правасуддзе".
- "Как молоды

Гомельшчыны).

- **Выстаўка жывапісу Ігара Сямекі.**
 - "Зачараваныя жыццём".
 - "І жарсць, і захапленне, і душа..."
 - "3D. Стэрэапіс па тканіне".
- Экспазіцыі:**
- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
 - "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
 - Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
 - "Чырвоная гасцеўня".
 - "Зала ўрачыстых прыёмаў".
 - Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі). Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
- Экспазіцыя "Уладальнікі**

экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.

- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне, у партызанскай зямлянцы.
 - На тэрыторыі музея працуе пнеуматычны цір.
- Выстаўкі:**
- "Айчынная вайна 1812 года" (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
 - "Музей крыміналістыкі".
 - Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Другая Біенале жывапісу, графікі і скульптуры.
- Выстаўка дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСИТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск,
Кастрычніцкая плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі. Да 5.01.2011

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАЎЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза, 4.
Тэл./факс.: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
- Выстаўка "Мелодыі горада" студыі "Прамень".

КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ Г.ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул.
Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- "Гаўрыла Вашчанка".
 - Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.
- Выстаўкі:**
- Выстаўка "Льняная калекцыя".
 - Выстаўка Аляксандра Дзямідава.

УВАГА!

на газету "Культура" Падпісныя індэксы:

індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752;

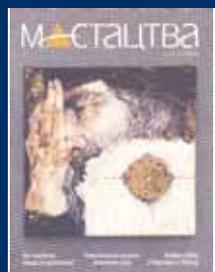
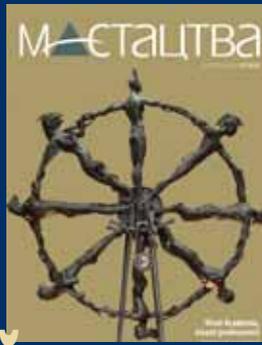

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на часопіс
"Мастацтва"
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная падпіска — 74958,
ведамасная падпіска — 749582.

НА I ПАЎГОДДЗЕ 2011 ГОДА!

механічнага шыла". Да 9.01.2011.

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя ІЗ'езда РСДРП".
- "Аксамітны трусік".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА- МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас".

добры дзень!".

Выстаўкі:

- "Курганы шмат чаго нам гавораць" (да 100-годдзя з моманту напісання паэмы "Курган").
- "Глянучы будучыне ў вочы..." (да 65-годдзя з дня адкрыцця першай экспазіцыі музея).

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

- "Святло стагоддзяў".
- "Свет шчодры. Свет мяне паўторыць..." (да 80-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра

мы былі...

- **Семейный альбом".**
- "Казахстан — Беларусь. Вялікая Перамога — адзіная памяць". Да 24.12.2010.
- "Савецкае грамадства і вайна 1941 — 1945".
- "Вітражы партызанскай мудрасці і кемлівасці". Да 12.05.2011.
- "Пераможцы". Да 24.12.2010.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА- ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл.
Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- "Саюз Зямлі, Вады і Агно" (выстаўка мастакоў-керамістаў

Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

- Выстаўкі:**
 - "Повязь часоў".
 - "А па начах мне сняцца коні..."
- Паўночнае крыло палаца
- Выстаўкі:**
- "Вышыўка Наталлі Коршак".
 - "Свет звяроў Гомельшчыны".
 - Куток жывых экзатычных рэптылій.
 - Зімовы сад.
 - Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл.
Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс.: 334 11 56.

- 11 — "Севільскі цырульнік" В.-А. Моцарта.

- 12 — Гала-канцэрт зорак сусветнай оперы.
 - 14, 15 — "Рамба і Джульета" С.Пракоф'ева.
 - 16 — "Сельскі гонар" П.Масканы.
 - 17 — "Лебядзінае возера" П.Чайкоўскага.
- РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул.
Крапоткіна, 44.
Тэл.: 334 60 08.

- 17 — "Нязваны гасць" С.Бартохавай.
- 12 — "Чайка" А.Чэхава.
- 13 — "Мужчыны на грані нервовага зрыву" М.Мілюха.
- 14 — "Каласы пад сярпом тваім" У.Караткевіча.

- 15 — "Раман Юлія" Д.Балыка.

**БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- 11 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова.

- 11 — "Прынцэса цырка" І.Кальмана.
- 12 — "Чырвоны Каптурчык. Пакаленне NEXT" А.Грыненкі.
- 14 — "Ноч у Венецыі" І.Штраўса.
- 15 — "Мая жонка — ілгуня" В.Ільіна, В.Лукашова.
- 16 — "Мефіста" В.Іванова.
- 16 — "Аршын мал алан".

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул.
Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 12 — "Дапытлівы слонік" Р.Кіплінга.
- 17 — Навагодняя праграма.

